MINISTERUL DE INTERNE

DEPARTAMENTUL SECURITĂȚII STATULUI

SECRET DE SERVICIU

INFRACȚIUNI CONTRA SECURITĂȚII STATULUI

C.I.D – EDITORIAL

MINISTERUL DE INTERNE
DEPARTAMENTUL SECURITĂŢII STATULUI

SECRET DE SERVICIU
893

INFRACŢIUNI CONTRA SECURITĂŢII STATULUI

AUTORI :

Col. Dr. TIBERIU VÂRŞĂ
Mr. STELIAN IVAN
Mr. ALEXANDRU OLARU

C.I.D. — Editorial
— 1989 —

ÎN LOC DE PREFAȚĂ

Executarea la un nivel calitativ superior a sarcinilor și misiunilor ce revin organelor de securitate — în etapa actuală și în perspectivă — impune, ca o legitate a dezvoltării continue a democrației muncitorești-revoluționare, înfăptuirea neabătută a legalității socialiste, cunoașterea și aplicarea întocmai în practică a hotărîrilor și actelor normative care privesc munca de securitate.

*Așa cum sublinia cu numeroase prilejuri secretarul general al partidului, comandantul nostru suprem, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, este necesar „Să veghem ca nimeni să nu fie judecat și pedepsit pe nedrept, dar, în același timp, nimeni care încalcă legile țării, interesele poporului să nu rămînă nejudecat și nepedepsit". *)*

În acest cadru, prevederile părții speciale a Codului penal referitoare la infracțiunile contra securității statului constituie un sistem esențial de referință pentru întreaga activitate de securitate, în vederea interpretării și aplicării unitare a normelor legale, precum și pentru evaluarea justă atît a pericolului social al faptelor și fenomenelor cu care se confruntă, cît și a celor vinovați de săvîrșirea lor.

Pentru organele de cercetare ale securității, infracțiunile prevăzute în art. 155—173 Cod penal constituie obiectul principal de activitate, competența lor fundamentală în sistemul organelor judiciare ale statului. Cunoașterea de către ele a modului de incriminare a faptelor îndreptate împotriva securității statului, a celor mai grave fapte de natură a aduce atingere unității, independenței, suveranității statului, economiei naționale, orînduirii noastre socialiste și celorlalte valori sociale fundamentale este o necesitate, o condiție prealabilă și indispensabilă în activitatea lor de prevenire a oricăror fapte sau fenomene care ar putea leza securitatea sau interesele statului.

---

*) Nicolae Ceaușescu, *Expunere cu privire la unele probleme ale conducerii activității economico-sociale, ale muncii ideologice și politico-educative, precum și ale situației internaționale, 29 aprilie 1988*, Editura Politică, București, 1988, p. 29.

Realizarea unei lucrări unitare referitoare la infracțiunile contra securității statului, deși nu acoperă în întregime domeniul de competență al organelor de securitate, este de natură a umple un gol resimțit în activitatea de perfecționare a pregătirii profesionale a cadrelor, asigurînd — cel puțin în parte — necesitățile actuale pe această linie.

Bazată pe o amplă documentare teoretică și o bogată practică judiciară, lucrarea de față se dorește a fi un instrument util, în sensul menționat, menit să stimuleze gîndirea prospectivă a aparatului de securitate, în vederea evaluării temeinice a pericolului potențial pe care-l pot prezenta pentru valorile sociale proteguite de legea penală o serie de fapte și fenomene cu care se confruntă. De asemenea, cunoașterea adecvată a conținutului infracțiunilor, a modalităților faptice de comitere a acestora poate și trebuie să constituie o premisă importantă a examinării temeinice, cu tot discernămîntul a implicațiilor (politice, economice, sociale) ale diverselor fapte și manifestări care ar putea evolua în direcția lezării securității statului.

AUTORII

Capitolul I

SECURITATEA STATULUI — VALOARE SOCIALĂ DEOSEBIT DE IMPORTANTĂ PENTRU POPORUL NOSTRU. SARCINILE CE REVIN ORGANELOR DE SECURITATE DIN DOCUMENTELE DE PARTID ȘI LEGILE ȚĂRII PENTRU PREVENIREA ȘI COMBATEREA FAPTELOR DE NATURĂ A PUNE ÎN PERICOL SECURITATEA STATULUI

Secțiunea I

NOȚIUNEA DE SECURITATE A STATULUI NOSTRU SOCIALIST ȘI IMPORTANȚA ACESTEI VALORI SOCIALE

În etapa actuală, statul nostru are de îndeplinit multiple sarcini în toate domeniile vieții economice, sociale și politice, de care depinde opera de înfăptuire a societății socialiste multilateral dezvoltate și de înaintare a României spre comunism. Pentru realizarea acestora, el trebuie să se bucure de securitate deplină, să fie în afara oricărui pericol — dinăuntru și din afară — care ar putea amenința puterea de stat, baza social-economică a țării, suveranitatea, independența și integritatea sa.

În această accepțiune, securitatea statului constituie o valoare socială fundamentală, de existența și nestingherita ei înfăptuire depinzînd normala dezvoltare a statului nostru socialist. [1]) Ea reprezintă starea socială, economică și politică ce asigură existența și dezvoltarea de sine stătătoare à statului, independența, suveranitatea și integritatea teritorială a acestuia. Îndeplinirea funcțiilor interne și externe ale statului nu se poate realiza decît într-un climat de siguranță, care să excludă orice pericol pentru existența și exercitarea puterii de stat.

Securitatea statului privește toate acele valori social-politice care asigură existența ca stat a Republicii Socialiste România, stabilitatea și normalitatea relațiilor sale interne și externe, create și promovate printr-un ansamblu de măsuri de apărare a suveranității, independenței, uni-

[1]) G. Antoniu, C. Bulai, Gh. Chivulescu, *Dicționar juridic penal*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1976, p. 258.

tății statului și a orînduirii socialiste, absolut indispensabile pentru desfășurarea muncii pașnice de făurire a noii societăți.

Rezultă deci că prin securitatea statului se înțelege acea stare de fapt care exclude orice pericol din interior sau din exterior de natură a afecta, într-un mod sau altul, existența sa, orînduirea socialistă, suveranitatea, independența și unitatea puterii de stat și-i permite să-și îndeplinească nestingherit funcțiile sale interne și externe.

Securitatea statului nostru socialist este unică și indivizibilă și depinde de un ansamblu de condiții interne și internaționale de ordin politic, economic și militar. Fiind o valoare socială fundamentală și complexă, apărarea ei împotriva oricărei acțiuni care ar pune-o în pericol reprezintă o activitate socială vitală. Aceasta se poate realiza prin toate mijloacele — juridice și extrajuridice —, urmărindu-se salvgardarea măreților cuceriri ale socialismului, asigurarea independenței, suveranității și integrității patriei noastre [1]).

Înfăptuirea reală a ocrotirii securității statului presupune destinderea relațiilor interstatale, crearea unui climat de încredere și colaborare pașnică, bazat pe egalitatea în drepturi, neamestecul în treburile interne, înlăturarea forței și amenințării cu forța, avantajul reciproc — principii consecvent promovate de statul nostru pe plan extern [2]).

În consecință, se poate aprecia că securitatea statului are atît o dimensiune internă, care cuprinde organizarea politică, funcționarea în condiții normale a tuturor organelor de stat și drepturilor politice fundamentale ale cetățenilor, cît și o latură externă, concretizată în suveranitatea, independența și unitatea statului, precum și în relațiile Republicii Socialiste România cu alte state, ambele aflîndu-se într-o strînsă intercondiționare, ca elemente componente ale unei valori social-politice fundamentale și unice.

Secțiunea a II-a

SARCINILE CE REVIN ORGANELOR DE SECURITATE DIN DOCUMENTELE DE PARTID ȘI LEGILE ȚĂRII PENTRU APĂRAREA SECURITĂȚII STATULUI NOSTRU SOCIALIST

Așa cum prevăd documentele partidului nostru, organele securității statului trebuie să vegheze cu strășnicie, împreună cu întregul popor, la salvgardarea măreților cuceriri ale socialismului, apărarea intereselor

[1]) A se vedea în acest sens: Nicolae Ceaușescu — *Mesaj adresat lucrătorilor Ministerului de Interne cu prilejul împlinirii a 30 de ani de la crearea organelor de securitate — 31 august 1978*, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 16, Editura Politică, București, 1979, p. 593—594.

[2]) Nicolae Ceaușescu, *Raport la Conferința Națională a P.C.R., 14—16 decembrie 1987*, Editura Politică, București, 1987, p. 61.

poporului, garantarea independenței și suveranității patriei [1]). În același timp, organelor de securitate le revin sarcini importante în asigurarea muncii creatoare a poporului, a liniștii publice, în lupta pentru apărarea și dezvoltarea proprietății socialiste, pentru întărirea ordinii în întreaga viață socială [2]).

Ca organe speciale ale statului, însărcinate cu apărarea cuceririlor revoluționare, a independenței țării, a proprietății obștești, organele de securitate trebuie să acționeze în așa fel încît să asigure munca pașnică a întregului nostru popor, care își consacră energiile făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate [3]).

Sarcini importante revin organelor securității în lupta împotriva agenților imperialismului, a acelora care ar încerca, sub orice formă, să atenteze la cuceririle revoluționare ale clasei muncitoare, ale întregului popor; ele sînt chemate să asigure ordinea și munca pașnică a națiunii noastre [4]).

Nu trebuie să trecem cu vederea faptul că pe plan internațional are loc, în ultimul timp, o activizare a forțelor reacțiunii și fascismului, care, sub diferite forme, încearcă să reînvie practicile și concepțiile retrograde, rasiste, atît în viața ideologică și politică, cît și în cea socială din diferite țări. Asistăm, în acest cadru, la o intensificare a activității de ponegrire a socialismului, a țărilor socialiste. Se profită de diferite lipsuri și greutăți, de unele stări de lucruri negative dintr-o țară sau alta, pentru a se pune sub semnul întrebării însăși esența socialismului, a principiilor sale, a concepției revoluționare despre lume. Față de România, o serie de cercuri reacționare recurg, de asemenea, la tot felul de denaturări, la prezentarea negativă a muncii și realizărilor poporului nostru, apelînd la unele elemente declasate, fasciste, legionare, la cei care și-au trădat țara și sînt gata, pentru „un pumn de arginți", să se pună în slujba oricui pentru a-și ponegri poporul și patria, pentru a ponegri socialismul [5]).

Activitatea organelor de securitate trebuie îndreptată însă numai împotriva elementelor care se dedau la acțiuni ostile construcției socialiste,

[1]) Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la dineul oferit de Ministerul Apărării Naționale și Ministerul de Interne cu prilejul celei de-a 55-a aniversări a zilei de naștere și împlinirii a patru decenii de activitate revoluționară în rîndul partidului — 27 ianuarie 1973*, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 8, Editura Politică, București, 1973, p. 129.

[2]) Nicolae Ceaușescu, *Mesaj adresat lucrătorilor Ministerului de Interne cu prilejul împlinirii a 30 de ani de la crearea organelor de securitate — 31 august 1978*, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 16, Editura Politică, București, 1979, p. 593.

[3]) Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Adunarea activului de partid și a cadrelor de conducere din Ministerul de Interne — 23 decembrie 1976*, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 13, Editura Politică, București, 1977, p. 656—657.

[4]) Nicolae Ceaușescu, *Raportul C.C. al P.C.R. cu privire la activitatea partidului în perioada dintre Congresul al IX-lea și Congresul al X-lea și sarcinile de viitor ale partidului — 6 august 1969*, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 4, Editura Politică, București, 1970, p. 300.

[5]) Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Consfătuirea de lucru de la C.C. al P.C.R. — 7 septembrie 1979*, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 18, Editura Politică, București, 1979, p. 690.

atentează la cuceririle revoluționare ale poporului, se pun în slujba reacțiunii străine, devenind, prin aceasta, trădători de patrie [1]).

Organele de securitate trebuie să acționeze în strînsă legătură cu organele de partid și sub conducerea acestora, avînd în vedere ca toate măsurile pe care le iau să asigure munca pașnică a celor ce muncesc, să împiedice orice activitate potrivnică patriei, să contribuie la întărirea și lărgirea continuă a influenței și autorității partidului nostru în rîndul maselor largi populare [2]). Ele trebuie să raporteze sistematic organelor de partid felul în care își duc la îndeplinire sarcinile ce le revin, modul cum acționează pentru aplicarea politicii partidului în domeniul lor de competență [3]).

Ca organe ale statului socialist, ale democrației muncitorești-revoluționare, organele de securitate au datoria să acționeze permanent — în toate împrejurările — în strînsă legătură cu organele democratice ale oamenilor muncii, cu masele largi populare în îndeplinirea sarcinilor și răspunderilor încredințate de partid și popor, în asigurarea muncii pașnice, a libertății și independenței națiunii noastre socialiste [4]).

Așa cum sublinia secretarul general al partidului, comandantul nostru suprem, tovarășul Nicolae Ceaușescu, va trebui să veghem ca nimeni să nu fie judecat și pedepsit pe nedrept, dar, în același timp, nimeni care încalcă legile țării, interesele poporului să nu rămînă nepedepsit și nejudecat. De asemenea, activitatea de securitate trebuie să se afle permanent sub controlul organelor de partid [5]).

Tezele și orientările cuprinse în cuvîntările secretarului general al partidului, în celelalte hotărîri și documente de partid, își găsesc consacrarea pe plan legislativ în Decretul Consiliului de Stat nr. 121 din 3 aprilie 1978 privind organizarea și funcționarea Ministerului de Interne [6]).

Potrivit art. 5 pct. I din decret, Departamentul Securității Statului și organele din subordine au următoarele atribuții :

a) răspund de modul în care se aplică politica partidului și statului în domeniul apărării securității statului ;

b) organizează și desfășoară activitatea de apărare a securității statului, în scopul prevenirii, descoperirii și lichidării acțiunilor serviciilor de spionaj străine și agenților acestora, precum și ale organizațiilor, cercurilor și persoanelor din străinătate, întreprinse împotriva suveranității, independenței și integrității statului român ;

c) organizează activitatea de informații externe, pentru cunoașterea și contracararea planurilor și acțiunilor ostile statului român ;

d) acționează pentru contracararea și neutralizarea activităților cu caracter fascist, naționalist-iredentist și de propagandă îndreptate împotriva orînduirii socialiste ;

e) acționează pentru cunoașterea, prevenirea și lichidarea oricăror fapte de natură să submineze economia națională și să aducă atingere securității statului ;

f) asigură securitatea conducerii partidului și statului, precum și a conducătorilor de partide și state străine pe timpul prezenței acestora în Republica Socialistă România ;

g) organizează activitatea de prevenire, descoperire, neutralizare și lichidare a acțiunilor teroriste pe teritoriul Republicii Socialiste România, în cooperare cu alte ministere, instituții și organizații socialiste ;

h) ia măsuri pentru apărarea secretului de stat în cadrul organizațiilor socialiste și verifică, potrivit legii, modul de aplicare a dispozițiilor legale ;

i) organizează și desfășoară activitatea de contrainformații, în scopul prevenirii, descoperirii și lichidării acțiunilor serviciilor de spionaj străine și a oricăror alte acțiuni îndreptate împotriva capacității de apărare a țării și a forțelor armate ale Republicii Socialiste România ;

j) organizează și desfășoară activitatea de comunicații guvernamentale, precum și de contrainformații radio pe teritoriul Republicii Socialiste România ;

k) organizează și execută, potrivit legii, activitatea de urmărire penală a infracțiunilor date în competența securității statului ;

l) organizează, potrivit legii, colectarea, transportul și distribuirea corespondenței secrete ;

m) realizează informarea cetățenilor cu cazurile de infracțiuni și alte fapte care privesc securitatea statului și asigură pregătirea contrainformativă a populației.

În conformitate cu dispozițiile art. 2 alin. 3 din Decretul Consiliului de Stat nr. 121/1978, pentru activitatea de securitate Ministerul de Interne răspunde nemijlocit în fața Comitetului Central al Partidului Comunist Român și a Comandantului Suprem al Forțelor Armate ale Republicii Socialiste România.

Așa cum rezultă din prevederile decretului sus-menționat și din numeroase documente de partid, sarcina prioritară a organelor de securitate constă în prevenirea oricăror fapte sau fenomene de natură a aduce atingere valorilor sociale privitoare la securitatea statului. În spiritul umanismului nostru socialist, prevenirea vizează nu numai înlăturarea eventualelor stări de pericol pentru securitatea statului, ci și apărarea persoanelor respective de inevitabilele consecințe legale ale faptelor lor infracționale.

De asemenea, pentru înfăptuirea neabătută a legalității socialiste, organele de securitate acționează și trebuie să acționeze cu toată fermitatea, prin măsurile prevăzute de lege, împotriva celor care săvîrșesc infracțiuni, nesocotesc interesele poporului, interesele generale ale

---

[1]) Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Consfătuirea cu activul de bază al M.A.I. — 18 iulie 1967*, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 2, Editura Politică, București, 1968, p. 403.

[2]) Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Consfătuirea cu activul de bază al M.A.I. — 18 iulie 1967*, op. cit., p. 406.

[3]) Nicolae Ceaușescu, *Mesaj adresat lucrătorilor Ministerului de Interne cu prilejul împlinirii a 30 de ani de la crearea organelor de securitate — 31 august 1978*, op. cit., vol. 16, p. 594.

[4]) Nicolae Ceaușescu, *Mesaj adresat lucrătorilor din Departamentul Securității Statului cu prilejul împlinirii a 35 de ani de la crearea organelor de securitate — 29 august 1983*, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 26, Editura Politică, București, 1984, p. 216.

[5]) Nicolae Ceaușescu, *Expunere cu privire la unele probleme ale conducerii activității economico-sociale, ale muncii ideologice și politico-educative, precum și ale situației internaționale — 29 aprilie 1988*, Editura Politică, București, 1988, p. 29.

[6]) Publicat în *Buletinul Oficial nr.* 29 din 8 aprilie 1978, modificat prin Decretul nr. 185/1980, publicat în *Buletinul Oficial nr. 46* din 13 iunie 1980.

societății. De fapt, măsurile cu caracter penal constituie și ele forme legale de prevenție generală și specială, pedeapsa constituind atît o măsură de constrîngere, cît și un mijloc de reeducare a condamnatului, avînd ca scop prevenirea săvîrșirii de noi infracțiuni.

Îmbinarea dialectică a măsurilor de prevenire cu cele de constrîngere, cu accente și în proporții determinate de particularitățile diverselor etape de dezvoltare ale societății noastre socialiste, a contribuit și trebuie să contribuie la apărarea eficientă a valorilor sociale fundamentale, a securității statului.

Capitolul II

CARACTERIZAREA GENERALĂ A INFRACȚIUNILOR CONTRA SECURITĂȚII STATULUI

Secțiunea I

CONCEPTUL ȘI SEDIUL INFRACȚIUNILOR

Infracțiunile contra securității statului sînt acele acțiuni sau inacțiuni, săvîrșite cu vinovăție (cel mai adesea cu intenție), care prezintă pericol social pentru dreptul statului la existență și sînt prevăzute de legea penală. Infracțiunile ce periclitează securitatea statului ori care pot aduce atingere acesteia formează o categorie distinctă în cadrul părții speciale a Codului penal. Într-adevăr, Titlul I poartă denumirea de „Infracțiuni contra securității statului". Caracterul deosebit de periculos al acestui grup de infracțiuni este, așadar, subliniat și prin poziția prioritară pe care o ocupă în sistemul părții speciale a Codului penal.

Legiuitorul penal a găsit cu cale să reglementeze toate infracțiunile contra securității statului în Codul penal, evitînd varianta prevederii anumitor fapte în legi speciale, așa cum a procedat cu alte categorii de infracțiuni. Doar în Legea nr. 8/1974 [1]) — Legea apelor — se prevede o variantă a infracțiunii de atentat contra unei colectivități, prevăzută în art. 161 Cod penal.

Ocrotind valorile sociale care asigură existența ca stat a Republicii Socialiste România, legea penală realizează unul dintre obiectivele sale principale, și anume acela de a apăra statul socialist împotriva infracțiunilor, îndatorire ce rezultă din chiar primul articol al Codului penal referitor la scopul legii penale.

Ținînd seama de unicitatea și indivizibilitatea securității statului, actualul Cod penal a adoptat o denumire unică pentru întregul grup de infracțiuni care vizează această valoare socială, renunțîndu-se la împărțirea lor în infracțiuni contra siguranței interne și, respectiv, infracțiuni

---

[1] Publicată în *Buletinul Oficial nr. 52* din 4 aprilie 1974, modificată prin Decretul nr. 420 (Legea nr. 46), publicat în *Buletinul Oficial nr. 112* din 20 decembrie 1976.

contra siguranței externe a statului, așa cum exista la noi în codurile penale anterioare, atît în cel de la 1864, cît și în cel de la 1936, și se întîlnește în prezent în codurile penale ale unor state capitaliste. Pe bună dreptate, s-a observat că această împărțire are la bază o concepție greșită asupra naturii pericolului ce amenință ființa și securitatea statului[1]. Activitatea internă și, respectiv, cea externă a statului nu reprezintă realități distincte [2]), ci, după cum apreciază documentele partidului și statului nostru, se află într-o interdependență dialectică.

Aceste fapte prevăzute de legea penală alcătuiesc un tot unitar, care nu a permis crearea de subdiviziuni înlăuntrul titlului, astfel că în dreptul nostru penal nu există o clasificare legală a lor. Dar, deși legea nu o face, necesități metodologice impun clasificarea infracțiunilor contra securității statului, după diferite criterii, asigurîndu-se în acest mod o cunoaștere și cercetare sistematică și profundă a conținutului acestora.

Astfel, folosind criteriul gravității, este posibilă o grupare a lor în a) infracțiuni deosebit de grave și b) celelalte infracțiuni contra securității statului. În primul grup ar intra infracțiunile prevăzute în art. 155—165 și art. 167 Cod penal, iar în secundul, celelalte infracțiuni. Infracțiunile contra securității statului pot fi, de asemenea, grupate după criterii diferite, în scopul înlesnirii studierii lor [3]).

Secțiunea a II-a

ELEMENTELE CONSTITUTIVE ALE INFRACȚIUNILOR CONTRA SECURITĂȚII STATULUI

În conformitate cu prevederile art. 17 din Codul penal, pentru ca o faptă să poată fi considerată infracțiune trebuie să întrunească trei trăsături esențiale : să prezinte pericol social, să fie comisă cu vinovăție și să fie prevăzută de legea penală. În afară de aceste trăsături, orice infracțiune presupune existența a patru elemente constitutive : obiectul infracțiunii, subiectul infracțiunii, latura obiectivă a infracțiunii și latura subiectivă a infracțiunii. Spre deosebire de trăsăturile esențiale ale infracțiunii, elementele constitutive nu sînt în mod expres prevăzute în Codul penal. Cu toate acestea, Codul de procedură penală al Republicii Socialiste România, în art. 10, care se referă la cazurile în care punerea în mișcare sau exercitarea acțiunii penale este împiedicată, la litera „d" prevede situația cînd faptei îi lipsește unul din elementele constitutive ale infracțiunii. După părerea noastră, legiuitorul, în prevederea menționată, a avut în vedere cele patru elemente constitutive. Lipsa oricăruia dintre aceste elemente constitutive duce la inexistența vreunei infracțiuni con-

[1]) V. Dongoroz și alții, *Explicații teoretice ale Codului penal român*, vol. 3, Editura Academiei R.S.R., București, 1971, p. 20.

[2]) T. Vasiliu și alții, *Codul penal comentat și adnotat, partea specială*, vol. I, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1975, p. 10.

[3]) A se vedea C. Bulai, *Curs de drept penal, partea specială*, vol. I, București, 1975, p. 41—42.

tra securității și, implicit, la imposibilitatea punerii în mișcare sau exercitării acțiunii penale [1]).

După cum se cunoaște, obiectul infracțiunii este definit ca fiind valoarea socială și, respectiv, relația socială formată în jurul și datorită acestei valori, care sînt lezate sau puse în pericol prin săvîrșirea faptei socialmente periculoase [2]). Acesta este obiectul juridic al infracțiunii și el diferă în funcție de categoria sau grupa de infracțiuni prevăzute în partea specială a Codului penal.

În cazul infracțiunilor contra securității statului, **obiectul juridic** al ocrotirii penale este format din acele relații sociale ale căror formare, desfășurare și dezvoltare normale sînt legate de apărarea acestei valori [3]). Securitatea statului constituie o valoare socială fundamentală, de existența ei depinzînd însăși ființa statului, realizarea funcțiilor și sarcinilor sale în făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism. Aceste relații sociale privesc de fapt dreptul absolut, în baza căruia statul are și opune tuturor — ergo omnes — dreptul său la existență, fiecare persoană avînd obligația să respecte fără nici un fel de rezervă un atare drept.

Deși Codul nostru penal, în partea specială, nu definește noțiunea de securitate a statului, prin unele texte se cere ca faptele incriminate să fie săvîrșite în scopul de a pune în pericol această valoare (la infracțiunea de atentat care pune în pericol securitatea statului, la actele de diversiune, la sabotaj și la divulgarea secretului care periclitează securitatea statului). În alte cazuri, se fac referiri concrete la ființa statului nostru, cum sînt dispozițiile cuprinse în art. 155 Cod penal (infracțiunea de trădare), care prevăd că faptele trebuie săvîrșite „în scopul de a se suprima ori știrbi unitatea, suveranitatea sau independența statului", art. 161 Cod penal (atentatul contra unei colectivități), care pretinde ca faptele să fie „de natură să slăbească puterea de stat" etc. În toate situațiile prevăzute în Titlul I din partea specială, fie că se fac referiri la unitatea, suveranitatea și independența statului, fie la puterea de stat ori la economia națională a Republicii Socialiste România, periclitarea valorilor menționate vizează în ultimă instanță ființa statului nostru socialist, dreptul său la existență.

Uneori obiectul juridic al acestor infracțiuni este **complex**, atunci cînd, pe lîngă relația privind securitatea statului, prin fapta socialmente periculoasă sînt lezate în subsidiar și alte relații sociale apărate de normele dreptului penal. Așa este cazul atentatului care pune în pericol securitatea statului (art. 161 Cod penal), unde se vatămă și relația privind viața sau integritatea corporală a persoanei ce desfășoară o activitate importantă de stat sau obștească, ori a actelor de diversiune (art. 163 Cod penal), cînd se aduce atingere inclusiv relațiilor privitoare la avutul obștesc etc.

[1]) Prin efectul dispozițiilor art. 228 alin. 4 C. pr. pen., lipsa unuia din elementele constitutive ale infracțiunii împiedică și începerea urmăririi penale.

[2]) C. Bulai, *Drept penal, partea generală*, vol. 2, *Infracțiunea*, București, 1981, Curs litografiat de Universitatea din București — Facultatea de Drept, p. 74.

[3]) V. Dongoroz și alții, *op. cit.*, p. 20.

În doctrina [1]) și practica judiciară s-a mai susținut existența și a unui obiect material (obiect direct, nemijlocit) al infracțiunii, format din bunul, persoana sau valoarea împotriva cărora se îndreaptă acțiunea sau inacțiunea incriminată și asupra cărora se răsfrîng urmările provocate, aducîndu-se astfel atingere relațiilor sociale ocrotite de normele de drept penal. În cazul infracțiunilor contra securității statului, întîlnim obiectul material la infracțiunea de trădare prin transmiterea de secrete (art. 157 Cod penal), format din documentele secrete ce au fost transmise, procurate sau deținute în vederea transmiterii, la atentatul care pune în pericol securitatea statului (art. 161 Cod penal), format de corpul persoanei ce îndeplinește o activitate importantă de stat sau obștească, iar la actele de diversiune (art. 163 Cod penal) sub formă de uzine, instalații industriale, mașini, produse industriale ori agricole etc.

Justa înțelegere a categoriei de obiect juridic și material al unei infracțiuni contra securității statului ajută ofițerii de securitate la aprecierea corectă a pericolului social al diferitelor fapte, la deosebirea ce trebuie făcută între ele și la încadrarea juridică a acestora, cunoscut fiind faptul că în Codul penal infracțiunile sînt sistematizate în raport cu importanța relației sociale ocrotite pe cale penală.

Subiecții infracțiunilor contra securității statului sînt persoanele implicate în comiterea faptelor prevăzute în Titlul I al Codului penal, fie prin săvîrșirea actului infracțional, fie prin suportarea consecințelor cauzate de acesta. Doctrina dreptului penal face distincție între subiectul activ și subiectul pasiv al unei infracțiuni.

Subiectul activ al infracțiunilor contra securității statului este persoana care comite o asemenea faptă deosebit de periculoasă și care este chemată să răspundă penal. Așadar, săvîrșirea unei infracțiuni contra securității statului atrage pentru făptuitor calitatea de subiect activ al infracțiunii sau de infractor. Potrivit dispozițiilor art. 144 Cod penal, are calitatea de subiect activ al acestor infracțiuni persoana care săvîrșește o infracțiune contra securității statului (fapt consumat), ori o tentativă pedepsibilă și la care s-a participat în calitate de autor, instigator sau complice.

Calitatea de subiect activ al acestor infracțiuni (infractor) caracterizează atitudinea sa antistatală și antilegală, ce înfrînge dispozițiile legii și disciplina socială prin conduita sa periculoasă pentru orînduirea noastră socialistă și îl pune în conflict ireductibil cu societatea, fapt pentru care va fi tras la răspundere penală.

Pentru existența subiectului activ la aceste infracțiuni se cer a fi îndeplinite unele condiții, respectiv :

— cel care comite fapta să fie o persoană fizică ;

— să aibă o anumită vîrstă (sub 14 ani nu are calitatea de infractor, iar între 14—16 ani numai dacă se dovedește că a săvîrșit fapta cu discernămînt) ;

[1]) C. Bulai, *op. cit.*, p. 75 ; I. Oancea, *Drept penal, partea generală*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1971, p. 103 ; A. Dincu, *Drept penal, partea generală*, vol. I, Universitatea din București, 1971, p. 117, care îl denumește obiect nemijlocit etc.

— să fie responsabil, adică să aibă puterea atît de a-și da seama de urmările acțiunilor sau inacțiunilor sale, cît și de a fi stăpîn pe propria conduită ;

— libertatea de hotărîre și acțiune, adică persoana fizică să fi avut libertatea de a acționa în raport cu hotărîrea luată.

În principiu, subiect activ al infracțiunii contra securității statului poate fi orice persoană (este adevărat, un element ostil), în majoritatea cazurilor legea necerînd ca făptuitorul să îndeplinească vreo condiție sau să aibă o anumită calitate.

Infracțiunile contra securității statului pot fi comise și în participație, îmbrăcînd toate formele acesteia (coautorat, instigare și complicitate) inclusiv forma participației improprii.

Autorii (coautorii) sînt acei participanți care împreună hotărăsc săvîrșirea unei infracțiuni contra securității statului și tot împreună săvîrșesc în mod nemijlocit elementul material al acestei infracțiuni. Pentru realizarea conținutului infracțiunii, coautorii pot executa acte identice sau diferite, în raport cu rolurile stabilite prin hotărîrea luată în comun. Așa, spre exemplu, sînt coautori la acte de diversiune atît participantul care, folosind o rangă, face un orificiu în piciorul de susținere al unui viaduct, cît și cel care pune explozibilul, după care dă foc fitilului pentru a produce distrugerea obiectivului.

Infracțiunile contra securității statului pot fi săvîrșite de coautori în același timp și în același loc sau în locuri și perioade diferite. Practica judiciară cunoaște cazuri de propagandă împotriva orînduirii socialiste, cînd, pe baza unei prealabile înțelegeri, coautorii au răspîndit fițuici cu conținut ostil în locuri și perioade diferite, mai ales cu ocazia comiterii acestei infracțiuni sub formă continuată.

Instigator la infracțiunile contra securității statului poate fi orice persoană care îndeplinește condițiile prevăzute de lege pentru existența subiectului activ și care, cu intenție, determină pe o altă persoană să săvîrșească asemenea fapte socialmente periculoase (art. 25 Cod penal). Pentru a se reține instigarea, este necesar ca instigatorul să desfășoare o activitate concretă de determinare a instigatului, folosind promisiuni, rugăminți, măguliri, îndemnuri, șantaj, corupere sau apel la sentimentele politice ostile ale persoanei ce urmează să comită fapte contra securității Republicii Socialiste România.

Instigarea poate fi urmată de executare, cînd acțiunea de incitare a avut ecou în conștiința instigatului și el a trecut la comiterea infracțiunii la care a fost determinat. În aceste cazuri, ambii făptuitori vor fi condamnați la o pedeapsă cuprinsă între minimul și maximul prevăzut de legea penală pentru acea infracțiune (art. 27 Cod penal). Instigarea poate fi și neurmată de executare, atunci cînd instigatorul determină, instigatul acceptă, însă ulterior desistă, împiedică voluntar producerea rezultatului vătămător sau, din alte motive, nu trece la executare (art. 29 Cod penal). În aceste ultime cazuri, instigatul nu va fi pedepsit, dacă nu a făcut acte pregătitoare la acea infracțiune contra securității, iar instigatorul va fi sancționat cu o pedeapsă între minimul special al pedepsei pentru infracțiunea la care s-a instigat și minimul general (care este, în cazul închisorii, de 15 zile).

În practica organelor de securitate sînt cunoscute cazuri de instigare a unor elemente înapoiate de către anumite persoane ostile, abile care, folosind unele nemulțumiri ale acestora, le-au determinat să comită infracțiuni contra securității statului (cum ar fi trădarea prin transmitere de secrete) prin aceea că respectivele, dorind să fugă în străinătate, erau îndemnate să strîngă date cu conținut secret spre a le transmite agenților puterii străine unde urmau să ceară azil politic sau date de propagandă împotriva orînduirii socialiste.

Prezentăm în acest sens cazul numitului S.M., condamnat pentru instigare la subminarea economiei naționale, infracțiune prevăzută în art. 165 Cod penal, constînd în aceea că, în calitate de reprezentant al firmei „VIANOVA" din Austria, a determinat pe A.S., funcționar la o întreprindere de comerț exterior, să-i transmită unele informații privind necesitățile de import ale întreprinderii, pe baza cărora a reușit să încheie un contract dezavantajos pentru țara noastră [1]).

Complice la infracțiunile contra securității statului este persoana care, cu intenție, înlesnește sau ajută în orice mod la săvîrșirea vreuneia din faptele prevăzute în Titlul I din partea specială a Codului penal sau care promite, înainte sau în timpul săvîrșirii infracțiunii, că va tăinui bunurile provenite din aceasta sau că va favoriza pe făptuitor, chiar dacă, după săvîrșirea faptei, nu-și îndeplinește promisiunea făcută (art. 26 Cod penal).

Pentru existența complicității se cere să existe un autor care s-a hotărît să comită o infracțiune contra securității statului și un complice care înlesnește sau ajută în orice mod pe autor la comiterea unei asemenea fapte socialmente periculoasă ori care face promisiunile menționate.

În raport cu ajutorul dat, complicitatea la o infracțiune contra securității statului poate fi de natură morală sau materială.

Complicitatea morală există atunci cînd complicele ajută din punct de vedere moral pe autor la pregătirea sau executarea unei astfel de infracțiuni, îi întărește moralul în ceea ce privește reușita comiterii faptei, cum ar fi : întărirea sau întreținerea hotărîrii infracționale luată de autor, darea unor sfaturi și informații cu privire la locul, timpul și modul de comitere a infracțiunii, pînda la locul faptei spre a-l anunța pe făptuitor în caz de pericol, prezența complicelui la locul faptei pe baza înțelegerii anterioare cu acesta, spre a-l ajuta în caz de nevoie, sau promisiunea făcută anterior autorului că-l va favoriza, chiar dacă ulterior nu-și mai îndeplinește promisiunea respectivă.

Complicitatea materială constă într-o activitate de ajutare, înlesnire efectivă sau de sprijinire a autorului cu instrumente și mijloace la pregătirea sau executarea infracțiunii contra securității statului. Ea poate să constea în procurarea sau confecționarea de instrumente, piese sau dispozitive pe care să le folosească autorul în adaptarea acestora la specificul comiterii faptei ori în ajutorul propriu-zis dat în momentul săvîrșirii faptei prevăzută de legea penală.

[1]) A se vedea *Securitatea* nr. 4/1987.

În activitatea organelor de securitate au fost întîlnite cazuri de complicitate morală, cînd elemente ostile au dat sfaturi sau chiar instrucțiuni celor care intenționau să comită fapte de natură să pună în pericol securitatea statului ori au executat pîndă cînd autorii difuzau fițuici cu conținut ostil, dar și de complicitate materială, cum a fost cazul unui trădător care se întîlnea la locuința sa cu agentul unei puteri străine pentru a-i preda informații, iar soția sa (complice) îl anunța de fiecare dată pe agent, în legătură cu ora și locul întîlnirii.

Avînd în vedere periculozitatea socială a complicității, art. 27 Cod penal prevede sancționarea complicelui cu pedeapsa prevăzută de lege pentru autor, la individualizarea acestei pedepse urmînd a se ține seama și de contribuția fiecăruia la săvîrșirea infracțiunii.

Prin modul în care art. 167 Cod penal reglementează infracțiunea de complot, la această infracțiune nu este posibilă complicitatea, orice ajutor sau sprijin dat complotiștilor fiind considerat coautorat.

La infracțiunile contra securității statului poate să apară și participația improprie, în primul rînd sub forma intenție-culpă, cînd se determină, înlesnește sau ajută, în orice mod, cu intenție, la comiterea unor fapte de către o persoană care acționează din culpă. Așa a fost cazul unui element ostil care a determinat doi tineri să supună o instalație de import la o presiune mai mare decît prevedeau instrucțiunile de exploatare spre a pleca mai devreme de la serviciu, ceea ce a dus la provocarea unei explozii și la distrugerea instalației. O altă formă a participației improprii este cea de intenție — lipsa vinovăției, cînd se determină, înlesnește sau ajută, în orice mod, cu intenție, la comiterea unei fapte prevăzută de legea penală de către o persoană care acționează fără vinovăție, cum au fost cazurile de instigare la comiterea de fapte contra securității statului a unor persoane care nu îndeplineau condițiile prevăzute de lege pentru a răspunde penal (minori, iresponsabili etc.).

Potrivit dispozițiilor art. 31 Cod penal, determinarea, înlesnirea sau ajutarea în orice mod, cu intenție, la săvîrșirea din culpă, de către o altă persoană, a unei fapte prevăzută de legea penală, se sancționează cu pedeapsa pe care legea o prevede pentru fapta comisă cu intenție. Determinarea, înlesnirea sau ajutarea, în orice mod, cu intenție, la săvîrșirea unei fapte prevăzute de legea penală, de către o persoană care comite fapta fără vinovăție, se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru acea infracțiune. Cei care au acționat fără vinovăție nu vor fi trași la răspundere penală.

Este de reținut că atunci cînd infracțiunile contra securității statului, cu excepția faptei de complot, sînt săvîrșite de trei sau mai multe persoane împreună, se vor aplica dispozițiile art. 75 lit. a și art. 78 Cod penal, această împrejurare constituind o circumstanță agravantă. Săvîrșirea faptei împreună înseamnă cooperarea simultană a participanților, indiferent dacă toți sînt coautori sau există și instigatori ori complici. Această agravantă se reține numai dacă trei sau mai multe persoane acționează efectiv împreună, deoarece doar conlucrarea concomitentă a mai multor infractori imprimă infracțiunii săvîrșite un grad sporit de

pericol social, prin aceea că măreşte forţa de acţiune a făptuitorilor, le dă mai multă siguranţă şi îndrăzneală [1]).

După cum reiese din practica judiciară, săvîrşirea faptei de trei sau mai multe persoane împreună poate fi reţinută nu numai în cazul în care a existat o înţelegere expresă între participanţi, ci şi în cazul unui acord tacit, exteriorizat prin acţiunea din care să rezulte existenţa neîndoielnică a respectivei circumstanţe [2]). Agravanta poate fi reţinută numai dacă trei sau mai multe persoane, acţionînd concomitent, au contribuit la săvîrşirea aceleiaşi fapte, iar nu şi atunci cînd fiecare din ele a comis infracţiuni distincte [3]).

Există totuşi, în cadrul acestor infracţiuni, unele fapte al căror autor nu poate fi decît o persoană care trebuie să îndeplinească calitatea cerută de norma incriminatoare, adică să fie subiect special, calificat. Astfel, la infracţiunile de trădare (art. 155, 156 şi 157 Cod penal) subiectul activ trebuie să fie cetăţean român sau persoană fără cetăţenie care domiciliază în Republica Socialistă România, iar la infracţiunea de sabotaj trebuie să aibă calitatea de „funcţionar" sau „alt salariat", potrivit dispoziţiilor art. 147, respectiv 148 Cod penal.

Subiectul pasiv al infracţiunilor contra securităţii statului este statul nostru socialist, deoarece asupra sa se răsfrînge nemijlocit starea de pericol creată prin comiterea faptei prevăzută de legea penală. Ca principală persoană juridică în Republica Socialistă România, statul suferă o vătămare prin atingerea adusă uneia din valorile sociale ce fac parte din securitatea sa, cum ar fi : economia naţională (în cazul actelor de diversiune, sabotaj şi subminare a economiei naţionale), unitatea, suveranitatea şi independenţa (în cazul trădării prevăzute de art. 155 Cod penal), proteguirea secretului de stat (la infracţiunea de trădare prin transmitere de secrete prevăzută în art. 157 Cod penal).

Statul socialist apare ca subiect pasiv la toate infracţiunile ce se săvîrşesc în prezent în ţara noastră, în mod direct însă el este subiect pasiv la infracţiunile contra securităţii statului, aşa cum o arată şi denumirea acestor infracţiuni.

Latura obiectivă a infracţiunilor contra securităţii statului constă în activităţile care, prin urmările lor socialmente periculoase, vatămă sau pun în pericol relaţiile sociale privind securitatea statului apărate de normele dreptului penal.

Aşa cum este cunoscut, latura obiectivă a unei infracţiuni cuprinde elementul material (acţiunea sau inacţiunea), urmarea imediată şi anumite

---

[1]) Tribunalul Suprem, Secţia penală, Decizia nr. 2153/1971 în *Revista Română de Drept* nr. 1/1972, p. 154 ; Decizia nr. 2994/1974, în *Culegerea de decizii ale Tribunalului Suprem pe anul 1974*, p. 330.

[2]) Tribunalul Suprem, Secţia penală, Decizia nr. 1887/1975, în V. Papadopol, M. Popovici, *Repertoriu alfabetic de practică judiciară în materie penală pe anii 1969—1975*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1977, p. 61.

[3]) Tribunalul Suprem, Secţia penală, Decizia nr. 3060/1974, în *Culegere de decizii ale Tribunalului Suprem pe anul 1974*, p. 332.

condiţii de timp, mod, loc sau împrejurări în care se săvîrşesc unele infracţiuni (cerinţele esenţiale). Prin urmare, pentru existenţa laturii obiective a unei infracţiuni contra securităţii statului este necesară comiterea unei fapte sub formă de acţiune sau inacţiune, care să producă anumite consecinţe dăunătoare pentru societate.

Elementul material, component principal al laturii obiective, constă în actul material săvîrşit, actul de conduită umană interzis de legea penală. El poate să apară fie sub forma acţiunii, fie sub cea a inacţiunii.

Acţiunea, în sensul elementului material la o infracţiune prevăzută de art. 155—173 Cod penal, constă într-o intervenţie activă a infractorului, care creează o stare de pericol pentru securitatea Republicii Socialiste România. Aşa, de exemplu, la infracţiunea de acte de diversiune prevăzută în art. 163 Cod penal, elementul material apare sub forma acţiunii de distrugere, degradare ori aducere în stare de neîntrebuinţare, în întregime sau în parte, prin explozii, incendii sau în orice alt mod, a uzinelor, instalaţiilor industriale, construcţiilor etc., iar la infracţiunea de propagandă împotriva orînduirii socialiste prevăzută în art. 166 Cod penal, apare sub forma acţiunii de a face propagandă cu caracter fascist, propagandă pentru schimbarea ordinii socialiste sau din care ar rezulta un pericol pentru securitatea statului.

Inacţiunea sau abstenţiunea se caracterizează printr-o atitudine pasivă din partea infractorului, în sensul că deşi legea îl obligă să desfăşoare o anumită activitate, el se abţine s-o îndeplinească, creîndu-se astfel o stare de pericol pentru securitatea statului. Pentru ca inacţiunea să poată fi reţinută drept element material la o infracţiune contra securităţii statului, trebuie, neapărat, să existe o îndatorire legală ca persoana fizică respectivă să nu rămînă în pasivitate, avînd obligaţia de a împiedica producerea consecinţelor dăunătoare securităţii statului. Aşa este cazul nedenunţării prevăzute în art. 170 alin. 1 Cod penal unde elementul material apare sub forma inacţiunii de a denunţa de îndată săvîrşirea uneia din infracţiunile prevăzute în art. 155—165 şi 167 Cod penal. Alte infracţiuni au un element material cu caracter mixt, în sensul că ele se pot săvîrşi atît printr-o acţiune, cît şi printr-o inacţiune. Astfel, infracţiunea de sabotaj prevăzută de art. 164 Cod penal se poate comite prin acţiunea de îndeplinire defectuoasă a unui act ce intră în cadrul atribuţiilor de serviciu ale persoanei fizice, dar şi prin inacţiunea de a îndeplini acest act, cauzîndu-se o perturbare deosebit de gravă a activităţii organizaţiei socialiste sau o pagubă importantă pentru economia naţională. De asemenea, infracţiunile contra reprezentantului unui stat străin (art. 171 Cod penal) pot fi comise prin acţiuni sau inacţiuni contra vieţii, integrităţii corporale, sănătăţii, libertăţii sau demnităţii unei asemenea persoane.

Urmarea imediată, în cazul infracţiunilor contra securităţii statului, este acea modificare negativă a realităţii înconjurătoare pe care fapta săvîrşită a produs-o sau este susceptibilă să o producă şi care-şi găseşte expresia în periclitarea, vătămarea sau ameninţarea acestor valori apă-

rate de legea penală [1]). Orice acțiune sau inacțiune prevăzută în art. 155—173 Cod penal, indiferent de forma sau modalitatea în care se realizează, produce un anumit rezultat vătămător, acesta constînd în crearea unei stări de pericol pentru securitatea statului.

Starea de pericol își găsește expresia în faptul că securitatea statului, ca valoare socială primordială din societatea noastră, împotriva căreia a fost îndreptată fapta, este amenințată în existența ei, iar relațiile sociale create pentru aceasta nu se pot desfășura normal. Urmările socialmente periculoase trebuie să existe la fiecare infracțiune contra securității statului, organele de cercetare penală ale securității avînd sarcina să le identifice și să le probeze pentru a se asigura ca toți cei care au săvîrșit infracțiuni contra securității statului să fie trași la răspundere penală, dar, în același timp, nimeni să nu fie pedepsit pe nedrept.

Mai trebuie precizat faptul că între acțiunea sau inacțiunea incriminată și urmarea imediată ce s-a produs trebuie să existe o legătură de cauzalitate, un raport de la cauză la efect. În materia infracțiunilor contra securității statului legătura de cauzalitate nu ridică probleme deosebite, deoarece urmările asupra relațiilor sociale, sub forma pericolului la care au fost expuse valorile sociale, sînt implicite, astfel că nu trebuie dovedită această legătură cauzală [2]). Ea trebuie însă stabilită de către organul judiciar, pentru a se putea asigura o justă tragere la răspundere penală a făptuitorilor.

Condițiile de loc, timp, modul și împrejurările în care se săvîrșesc unele infracțiuni contra securității statului formează o altă componentă a laturii obiective, care mai sînt denumite și cerințe actuale. Ele joacă un rol important pentru calificarea faptei drept infracțiune, deoarece în raport cu acestea se pot stabili existența pericolului social sau gradul de pericol social al diferitelor fapte prevăzute de art. 155—173 din Codul penal.

Unele din infracțiunile contra securității statului trebuie să fie comise în astfel de condiții, care, dacă lipsesc, fac ca faptele să nu se încadreze în conținutul prevăzut de lege, astfel că acestea mai sînt denumite cerințe esențiale. Așa, de exemplu, infracțiunea de propagandă cu caracter fascist prevăzută în art. 166 alin. 1 Cod penal trebuie comisă în loc public (potrivit art. 152 Cod penal), altfel nu se reține ca avînd pericol social, iar infracțiunea de trădare prin ajutarea inamicului prevăzută în art. 156 Cod penal trebuie să fie comisă în timp de război (potrivit art. 153 Cod penal).

De asemenea, infracțiunea de atentat care pune în pericol securitatea statului prevăzută în art. 160 Cod penal trebuie comisă în împrejurări care fac ca fapta să pună în pericol securitatea statului ; dacă lipsesc asemenea împrejurări, fapta va fi socotită infracțiune împotriva persoanei.

---

[1]) T. Vasiliu și colab., *Codul penal al R. S. România, comentat și adnotat, partea generală*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1972, p. 115—116 ; A. Dincu, *op. cit.*, p. 137.

[2]) T. Vasiliu și colab., *Codul penal al R. S. România, comentat și adnotat, partea specială*, vol. I, p. 15.

Latura subiectivă la infracțiunile contra securității statului — ca de altfel la toate infracțiunile — este formată din elemente intelective, volitive și afective, care determină și însoțesc actul de executare. Ea cuprinde vinovăția, mobilul și scopul.

Vinovăția, componentă principală a laturii subiective, apare, la majoritatea infracțiunilor contra securității statului, sub forma intenției. Aceasta rezultă prin îmbinarea textelor de incriminare cu prevederile din art. 19 Cod penal, care demonstrează că în conștiința făptuitorului încolțește atît ideea săvîrșirii infracțiunii, cît și reprezentarea urmărilor acesteia. Sub raportul actului de conștiință, infractorul prevede urmările socialmente periculoase ale infracțiunii comise, adică are reprezentarea lor efectivă. Pentru aceasta este necesar ca autorul infracțiunii să fie conștient că prin activitatea sa aduce atingere securității statului, în caz contrar fapta nu va fi încadrată în dispozițiile art. 155—173 din Codul penal. Sub aspect volitiv, pentru existența elementului subiectiv se cere ca fapta să fie voită, infractorul urmărind sau doar acceptînd posibilitatea primejduirii securității statului român. Dacă infractorul prevede că prin fapta sa creează o stare de pericol pentru securitatea statului și urmărește aceasta, avem o intenție directă, iar dacă nu urmărește, ci doar acceptă posibilitatea producerii acestor consecințe dăunătoare pentru societate, va exista o intenție indirectă. La infracțiunile unde legea cere un scop, forma de vinovăție este numai intenția directă, așa cum este cazul infracțiunii de trădare prevăzută în art. 155 Cod penal și al infracțiunii de sabotaj prevăzută în art. 164 Cod penal.

Există și infracțiuni care sub aspectul vinovăției se pot săvîrși și din culpă, ca, de pildă : nedenunțarea (art. 170 Cod penal) și infracțiunile contra reprezentantului unui stat străin (art. 171 Cod penal). Aceste două infracțiuni se pot comite din ușurință, cînd infractorul prevede rezultatul faptei sale care aduce atingere securității statului, dar nu-l acceptă, socotind, fără temei, că nu se va produce, sau din neglijență, cînd, deși nu prevede rezultatul faptei sale, făptuitorul trebuia și putea să-l prevadă.

Mobilul, o altă componentă a laturii subiective, constă în impulsul interior ce determină la infractor hotărîrea de a săvîrși o infracțiune contra securității statului. Practica judiciară ne-a demonstrat o multitudine de asemenea mobiluri care au determinat pe unii indivizi să comită fapte îndreptate împotriva securității statului, respectiv : ura împotriva orînduirii noastre socialiste, dușmănia față de cuceririle obținute de poporul român, vrăjmășia, răzbunarea pentru pierderea privilegiilor din trecut, precum și avariția, lăcomia de bunuri materiale etc.

Mobilul nu este cerut de lege pentru existența infracțiunii, el însă trebuie stabilit, deoarece prezintă importanță atît pentru individualizarea răspunderii penale, cît și pentru luarea unor măsuri de prevenire.

Scopul, ca element subiectiv, materializat în reprezentarea pe plan mental a ceea ce infractorul urmărește prin comiterea faptei contra securității statului, există la toate infracțiunile intenționate din acest titlu. La unele dintre ele scopul este cerut expres de lege, astfel că el trebuie stabilit și probat, altfel nu vom avea speță o infracțiune contra

securității statului. Așa este cazul la infracțiunile de sabotaj (art. 164 Cod penal) și complot (art. 167 alin. 1 și 3 Cod penal). Chiar dacă nu este cerut de lege, scopul trebuie identificat de organul judiciar, deoarece ajută atît la calificarea faptei drept infracțiune contra securității statului, cît și la individualizarea pedepselor.

Secțiunea a III-a

FORMELE INFRACȚIUNILOR CONTRA SECURITĂȚII STATULUI ȘI REGIMUL DE SANCȚIONARE A ACESTORA

a) *Formele infracțiunilor contra securității statului*

Fiind în majoritate fapte intenționate, formele pe care le îmbracă activitatea infracțională contra securității statului sînt: actele pregătitoare (preparatorii), tentativa și infracțiunea consumată (eventual epuizată).

De obicei, aceste forme, în funcție de fazele lor de desfășurare, sînt precedate de unele procese psihice interne care cuprind trei momente mai importante: încolțirea ideii de a săvîrși o infracțiune contra securității statului, determinată de anumite mobiluri și urmărindu-se diverse scopuri; deliberarea, adică lupta dintre mobilurile pentru și cele împotriva comiterii faptei, iar dacă mobilurile pentru sînt mai puternice, apare cel de-al treilea moment: luarea hotărîrii de a comite fapta.

Actele pregătitoare constau în producerea sau procurarea mijloacelor ori instrumentelor (confecționare, adaptare etc.), precum și în luarea de măsuri în vederea comiterii vreunei infracțiuni contra securității statului (culegerea de date sau informații, alegerea locului și timpului comiterii faptei, întocmirea unor planuri de acțiune cu diverse variante de retragere și altele).

Din practica activității organelor de securitate rezultă următoarele modalități de acte pregătitoare:

— procurarea mijloacelor sau instrumentelor necesare săvîrșirii unei infracțiuni contra securității statului, cum ar fi: mașini de multiplicat fițuici cu conținut ostil, o armă cu care urmează să se comită un atentat, materii explozive pentru comiterea unui act de diversiune etc.;

— confecționarea acestor instrumente sau mijloace, ca, de exemplu: o armă artizanală, o mașină infernală;

— adaptarea instrumentelor ori mijloacelor spre a fi apte de a se comite o faptă contra securității statului, ca: punerea unei lunete la o armă pentru a se ochi cu precizie, montarea la un aparat de fotografiat a unei lentile speciale, spre a fotocopia cu lux de amănunte un document secret pentru a fi transmis unei puteri străine etc.;

— stringerea — în legătură cu victima — a unor date și informații pentru a stabili timpul și locul comiterii infracțiunii, în caz de atentat, ori despre paza diferitelor obiective economice sau social-culturale, în caz de diversiune etc.

O problemă teoretică cu implicații de ordin practic privitoare la faza actelor pregătitoare s-a ridicat în cazul deținerii unor materiale

cu conținut propagandistic ostil orînduirii noastre socialiste, fără ca acestea să fi fost aduse la cunoștința vreunei persoane. Astfel de situații au fost intîlnite, în practica organelor de securitate, în cazul unor elemente ostile (mai ales legionari) care dețineau, la domiciliu sau în alte locuri, broșuri propagandistice antisociale, fițuici prin care se calomnia orînduirea socialistă din țara noastră ori literatură cu conținut ostil. Cînd existau probe că astfel de materiale au fost deținute în scopul răspîndirii lor în rîndul unor persoane, faptele au fost considerate drept acte pregătitoare și sancționate ca atare. Așa a fost cazul legionarilor O.N. și F.N., care dețineau la domiciliu exemplare din ziarele legionare „Tribuna graniței" și „Vestul", apărute în perioada anilor 1936—1938, cuprinzînd articole cu conținut fascist scrise de H. Sima și alți legionari și pe care intenționau să le dea spre studiu unor persoane [1].

Potrivit dispozițiilor art. 173 alin. 2 Cod penal, se consideră tentativă și producerea sau procurarea mijloacelor ori instrumentelor, precum și luarea de măsuri în vederea comiterii infracțiunilor prevăzute în art. 156—157, 159—166 și art. 158 raportat la infracțiunea de trădare prin ajutarea inamicului. Prin acest text, legea asimilează actele pregătitoare cu tentativa la infracțiunile menționate, instituind un regim sancționator adecvat.

Tentativa la infracțiunile contra securității statului constă în punerea în executare a hotărîrii de a săvîrși vreo faptă prevăzută de art. 155—171 Cod penal, executare care a fost însă întreruptă sau nu și-a produs efectul (art. 20 alin 1 Cod penal).

Potrivit legislației noastre penale, tentativa poate fi: simplă (întreruptă), perfectă (fără efect) și improprie (aparent imposibilă).

Potrivit art. 20 alin. 1 teza I din Codul penal, tentativa simplă (întreruptă) se caracterizează prin aceea că actul infracțional îndreptat împotriva securității statului a fost început, dar a fost întrerupt din motive independente de voința făptuitorului. Întreruperea actului infracțional în cazul faptelor de natură să pună în pericol securitatea statului poate avea loc din cauze umane, de exemplu atunci cînd o persoană intervine și împiedică continuarea activității infracționale începute. Astfel, au fost cazuri de surprindere în flagrant de către organele de securitate sau miliție a unor elemente dușmănoase, care încercau să răspîndească fițuici cu conținut ostil la adresa orînduirii socialiste, sau de prindere a unor persoane, care aveau calitatea să cunoască anumite secrete, în momentul cînd acestea le înmînau agentului serviciului de spionaj străin etc. Activitatea infracțională mai poate fi întreruptă și de unele forțe ale naturii, cum ar fi, spre exemplu, o ploaie torențială care stinge incendiul provocat la un obiectiv de către un element diversionist. Indiferent de motivele care au determinat întreruperea (forța umană, forțe ale naturii, cauze ce țin de făptuitor, cum ar fi situațiile cînd acesta se rănește și nu poate continua activitatea infracțională), există modalitatea tentativei, cu condiția ca întreruperea să nu fie o urmare a voinței făptuitorului; în

[1] A se vedea Decizia penală nr. 1046/1970 a Tribunalului Militar Teritorial București (nepublicată).

acest ultim caz ne vom afla în prezența desistării, prevăzută în art. 22 Cod penal.

Tentativa perfectă (fără efect) constă în executarea în întregime a actului îndreptat împotriva securității statului, fără ca urmarea prevăzută în conținutul legal al infracțiunii să se producă, evident, din motive independente de voința făptuitorului (art. 20 alin. 1 teza II Cod penal). În practica muncii de securitate această modalitate a tentativei a fost mai rar întîlnită.

Tentativa improprie (aparent imposibilă) există atunci cînd consumarea infracțiunii contra securității statului nu a fost posibilă datorită fie insuficienței sau defectuozității mijloacelor folosite, fie faptului că, în timpul cînd s-au săvîrșit actele de executare, obiectul lipsea de la locul unde făptuitorul credea că se află (art. 20 alin. 2 Cod penal). Această modalitate a fost întîlnită în practică mai ales în cazul unor acte de diversiune (punerea de obstacole pe calea ferată pentru deraierea unor trenuri, care însă nu erau suficiente pentru consumarea faptelor, ori realizarea și amplasarea de încărcături explozive care, din motive independente de voința făptuitorului, nu se amorsau).

Tentativa improprie poate fi întîlnită și în cazul infracțiunii de trădare prin transmitere de secrete, cînd agentul unei puteri străine știe că într-un seif se află un document secret, însă organele de contrainformații îl mută în altă parte, astfel că agentul nu-l găsește în locul unde credea că se află.

Tentativa, prezentînd un pericol social mai mare în comparație cu actele pregătitoare, se pedepsește la toate infracțiunile contra securității statului (art. 173 alin. 1 Cod penal) cu o pedeapsă cuprinsă între jumătatea minimului și jumătatea maximului prevăzute de legea penală pentru infracțiunea consumată (art. 21 alin. 2 Cod penal).

Infracțiunile contra securității statului se consumă în momentul executării actelor ce constituie conținutul diferitelor infracțiuni prevăzute de art. 155—171 Cod penal. Astfel, infracțiunea de trădare prevăzută în art. 155 din Codul penal se consumă după ce subiectul activ a intrat în legătură cu puterea, organizația străină ori cu agenții acestora, în scopul respectiv; infracțiunea de trădare prevăzută în art. 157 Cod penal se consumă în momentul transmiterii documentelor sau datelor puterii, organizației străine ori agenților acestora sau în momentul procurării ori deținerii unor asemenea documente de cei care nu au calitatea de a le cunoaște, în vederea transmiterii lor; actele de diversiune se consumă o dată cu executarea actelor de distrugere, degradare ori aducere în stare de neîntrebuințare a uzinelor, mașinilor etc.

În marea majoritate a cazurilor, consumarea infracțiunilor contra securității statului coincide cu epuizarea lor, respectiv, cu încetarea activității infracționale. Există însă și infracțiuni ce se consumă într-un moment și se epuizează în altul, cum este infracțiunea de nedenunțare prevăzută în art. 170 Cod penal al cărui act de executare — inacțiunea de a denunța — se prelungește, continuă în timp pînă la încetarea activității periculoase. În acest caz, infracțiunea continuă de nedenunțare se consumă după trecerea termenului „de îndată" ce a avut posibilitatea să denunțe infracțiunea contra securității statului de care a luat la cu-

noștință și se epuizează în momentul încetării activității infracționale, fie că persoana a fost descoperită, fie că s-a predat din proprie inițiativă. Alte infracțiuni pot îmbrăca forma continuată, cînd, în baza aceleiași rezoluții, subiectul comite, la intervale de timp diferite, mai multe acte contra securității statului ce întrunesc trăsăturile conținutului aceleiași infracțiuni. Așa este cazul infracțiunii de trădare prin transmitere de secrete (art. 157 Cod penal), cînd subiectul activ ia hotărîrea de a transmite de mai multe ori secrete de stat agentului unei puteri străine și execută în acest sens acte repetate de transmitere, sau infracțiunea de propagandă împotriva orînduirii socialiste (art. 166 Cod penal), cînd infractorul hotărăște să facă propagandă ostilă prin răspîndirea periodică a unor fițuici cu conținut dușmănos. În cazurile amintite sînt aplicabile dispozițiile art. 41 alin. 2 Cod penal coroborat cu art. 42 Cod penal; ele se consumă la repetarea actelor infracționale și se epuizează cînd încetează activitățile care pun în pericol securitatea statului.

Unele infracțiuni contra securității statului au forme agravate, ca, de exemplu, infracțiunea de subminare a economiei naționale (art. 165 alin. 2 Cod. penal), cînd pedeapsa este mai severă, sau atenuate, cum este cazul trădării prin transmitere de secrete (art. 157 alin. 2 Cod penal), cînd pedeapsa este mai ușoară.

b. *Regimul de sancționare a infracțiunilor contra securității statului*

Datorită importanței social-politice pe care o are securitatea statului nostru socialist, infracțiunile îndreptate împotriva acestei valori sociale deosebite implică un grad ridicat de pericol social. În consecință, pentru astfel de infracțiuni legea penală prevede un regim sancționator sever, derogator de la reglementările comune privind răspunderea penală.

Pentru 12 din cele 17 infracțiuni contra securității statului, legea prevede pedeapsa cu moartea, alternativ cu pedeapsa închisorii de la 15 la 20 ani, iar pentru celelalte, cu unele excepții,este prevăzută pedeapsa închisorii pînă la 15 ani. Legea mai prevede aplicarea unor pedepse complimentare, cum ar fi: confiscarea totală sau parțială a averii și interzicerea unor drepturi pe o perioadă între 1—10 ani. Dacă infractorul este militar, se poate aplica și pedeapsa complimentară a degradării militare. Infractorilor minori nu li se aplică pedepse penale, ci măsuri cu caracter educativ, respectiv încredințarea lor (pe o perioadă de 1—2 ani) locului de muncă sau de învățătură (dacă se află în continuarea studiilor) sau trimiterea într-o școală specială de muncă și reeducare, pe o perioadă între 2—5 ani.

În fine, în cazul infracțiunilor contra securității statului se pot aplica și unele măsuri de siguranță, ca, de exemplu, expulzarea infractorilor cetățeni străini sau persoane fără cetățenie cu domiciliul în străinătate (art. 117 Cod penal), confiscarea specială (art. 118 Cod penal), obligarea la tratament medical (art. 113 Cod penal), internarea medicală (art. 114 Cod penal).

Pe lîngă limitele de pedeapsă prevăzute în partea specială, Codul penal cuprinde unele norme derogatorii, prin care se stabilește un

regim sancţionator mai sever, de excepţie, pentru infracţiunile contra securităţii statului, şi anume:

— în cazul concursului de infracţiuni, dacă printre infracţiunile concurente se află şi una contra securităţii statului, sporul aplicabil la pedeapsa cu închisoare este de pînă la 5 ani (art. 34 alin. 2 Cod penal);

— pentru recidivă, dacă cel de-al doilea termen este o infracţiune contra securităţii statului, sporul aplicabil la pedeapsa închisorii este de pînă la 7 ani (art. 39 alin. ultim Cod penal);

— dacă există circumstanţe atenuante cu prilejul săvîrşirii unei infracţiuni contra securităţii statului, pedeapsa cu închisoare ce se aplică poate fi redusă cel mult pînă la o treime de minimul special (art. 76 alin. 2 Cod penal);

— dacă există circumstanţe agravante la săvîrşirea unei infracţiuni contra securităţii statului, sporul aplicabil la pedeapsa închisorii este de pînă la 5 ani (art. 78 alin. 2 Cod penal);

— liberarea condiţionată poate fi acordată unei persoane ce a fost condamnată pentru o infracţiune contra securităţii statului, numai dacă cel condamnat a executat cel puţin două treimi din durata pedepsei care nu depăşeşte 10 ani sau cel puţin trei pătrimi, în cazul pedepsei închisorii mai mari de 10 ani (art. 60 alin. 1 Cod penal). Dacă în intervalul de timp de la liberare şi pînă la împlinirea duratei pedepsei cel condamnat săvîrşeşte o infracţiune contra securităţii statului, revocarea liberării condiţionate este obligatorie (art. 61 alin. 2 Cod penal);

— obligarea la muncă corecţională nu poate fi dispusă în cazul săvîrşirii infracţiunilor contra securităţii statului (art. 86 [2] Cod penal).

Sancţiuni mai aspre există şi în cazul tăinuirii şi favorizării infractorului care a săvîrşit o infracţiune contra securităţii statului. Astfel, tăinuirea în asemenea cazuri constă în fapta persoanei care primeşte, dobîndeşte sau transformă un bun, ori înlesneşte valorificarea acestuia, cunoscînd că bunul provine din săvîrşirea unei infracţiuni contra securităţii statului, dacă prin aceasta s-a urmărit obţinerea pentru sine ori pentru altul a unui folos material (art. 221 Cod penal combinat cu art. 173 alin. 3 Cod penal), iar favorizarea, în fapta aceluia care acordă ajutor unei persoane ce a săvîrşit o infracţiune contra securităţii statului, fără o înţelegere stabilită înainte sau în timpul săvîrşirii infracţiunii, pentru a îngreuia sau zădărnici urmărirea penală, judecata sau executarea pedepsei, ori pentru a-i asigura infractorului folosul sau produsul infracţiunii (art. 264 Cod penal combinat cu art. 173 alin. 3 Cod penal). În ambele cazuri pedeapsa este închisoare de la 3 la 10 ani şi nu poate fi mai mare decît pedeapsa prevăzută de lege pentru autor. Limitele de pedeapsă prevăzute în art. 173 alin. 3 Cod penal sînt mai mari decît cele reglementate pentru tăinuire sau favorizare la celelalte infracţiuni.

Tăinuirea sau favorizarea săvîrşite de soţ sau de o rudă apropiată, în cazul infracţiunilor contra securităţii statului prevăzute de art. 155—165 şi în art. 167 Cod penal, se pedepsesc cu închisoare de la 1 an şi 6 luni la 5 ani (art. 173 alin. ultim Cod penal). În cazul celorlalte infracţiuni contra securităţii statului, tăinuirea şi favorizarea nu se pedepsesc

UNELE ASPECTE PRIVIND COMPETENŢA DE URMĂRIRE ŞI JUDECARE A INFRACŢIUNILOR CONTRA SECURITĂŢII STATULUI

Aşa cum este cunoscut, competenţa este capacitatea obiectivă a unui organ judiciar de a efectua acte de eficienţă legală în desfăşurarea procesului penal, adică dreptul şi obligaţia legală a acestuia de a soluţiona o cauză penală. În acelaşi sens procesual, prin competenţă se mai înţelege însuşirea unei cauze penale de a fi urmărită şi, respectiv, judecată de un anumit organ judiciar [1]).

În raport cu susţinerile din doctrină şi dispoziţiile procesuale, competenţa poate fi: materială, teritorială şi personală.

Competenţa materială determină organul competent să soluţioneze o cauză penală, între organele penale de grade diferite, în funcţie de natura şi gravitatea infracţiunii [2]). Competenţa materială este absolut indisolubilă în legislaţia procesuală a unui stat, întrucît în cadrul ei se realizează activitatea întregului sistem de organe la nivelul corespunzător stabilit de lege. Din această cauză, potrivit dispoziţiilor art.197 alin. 2 Cod procedură penală, actele îndeplinite de un organ necompetent după materie sînt considerate nule, urmînd a fi desfiinţate. Competenţa materială se stabileşte în raport cu cele două faze ale procesului penal — urmărirea penală şi judecata.

Potrivit dispoziţiilor art. 206 Cod penal, cercetarea penală a infracţiunilor contra securităţii statului se efectuează de către organele de cercetare ale securităţii, indiferent de calitatea făptuitorului. În conformitate cu art. 209 alin. 2 şi 4 din Codul de procedură penală, procurorul militar, exercitînd supravegherea asupra actelor de urmărire penală, poate să efectueze orice act de urmărire în legătură cu cercetarea acestor infracţiuni. În cazul infracţiunilor contra securităţii statului, competenţi vor fi procurorii militari de la unităţile de procuratură militară [3]).

Pentru infracţiunile de complot, diversiune, trădare, spionaj etc., dacă rechizitoriul este dat de procurorul militar de la o unitate de procuratură ierarhic inferioară celei corespunzătoare instanţei competente să judece în prima instanţă cauza, el va fi supus confirmării procurorului militar de la unitatea de procuratură corespunzătoare acestei instanţe. Dacă vreuna din infracţiunile contra securităţii statului a fost săvîrşită de generali, amirali sau mareşali, competenţi vor fi procurorii militari de la Direcţia Procuraturilor Militare din Procuratura Generală, întrucît, în raport cu calitatea făptuitorilor, competenţa de judecată în prima instanţă revine Tribunalului Suprem.

În vederea începerii urmăririi penale în cazul infracţiunilor contra securităţii statului, în conformitate cu art. 221 alin. 1 Cod de procedură

[1]) V. Dongoroz şi alţii, *Explicaţii teoretice ale Codului de procedură penală, partea generală*, vol. 1, Editura Academiei R.S.R., Bucureşti, 1975, p. 98.

[2]) N. Volonciu, *Drept procesual penal*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1972, p. 129.

[3]) În conformitate cu Hotărîrea Consiliului de Stat nr. 36/15 septembrie 1971, publicată în *Buletinul Oficial nr. 14*/29.09.1971, în ţara noastră există 11 procuraturi militare cu sediile în Bacău, Braşov, Bucureşti, Constanţa, Craiova, Cluj-Napoca, Iaşi, Oradea, Ploieşti, Tîrgu-Mureş şi Timişoara.

penală, organele de urmărire penală se sesizează prin plîngere sau denunț, ori din oficiu, cînd află pe orice cale despre săvîrșirea acestor infracțiuni.

Indiferent de modalitatea sesizării, potrivit prevederilor art. 224 alin. 1 Cod de procedură penală organele de urmărire penală pot efectua acte premergătoare. De asemenea, în vederea strîngerii datelor necesare organelor de urmărire penală pentru începerea urmăririi penale, pot efectua acte premergătoare și lucrătorii operativi din Ministerul de Interne anume desemnați în acest scop (art. 224 alin. 2 Cod de procedură penală). Aceste acte premergătoare se efectuează atunci cînd din materialele deținute de organele de urmărire penală nu rezultă suficiente date pentru începerea urmăririi penale.

Intrucît începerea urmăririi penale este condiționată de inexistența vreunuia din cazurile care împiedică punerea în mișcare a acțiunii penale prevăzute în art. 10 Cod de procedură penală, cu excepția celui prevăzut la lit. b[1] (fapta nu prezintă gradul de pericol social al unei infracțiuni), organele de cercetare penală ale securității trebuie să verifice, prin acte premergătoare, dacă există sau nu vreunul din aceste cazuri.

Actele premergătoare se concretizează într-un proces-verbal ce se încheie de organele de urmărire penală și acesta poate constitui mijloc de probă în procesul penal.

În conformitate cu art. 26 pct. 2 lit. a din Codul de procedură penală infracțiunile contra securității statului prevăzute în art. 166 și 168—171 din Codul penal sînt judecate în prima instanță de către tribunalul militar de mare unitate. Recursul declarat împotriva unei hotărîri a tribunalului militar de mare unitate va fi judecat de către tribunalul militar teritorial (art. 28 pct. 2 Cod de procedură penală), iar recursul extraordinar de către Tribunalul Suprem (se exceptează cazurile care atrag o competență personală). Infracțiunile contra securității statului prevăzute în art. 155—165 și 167 Cod penal vor fi judecate în primă instanță de către tribunalul militar teritorial (art. 28 pct. 1 lit. b Cod de procedură penală), iar în recurs, de către secția militară a Tribunalului Suprem în complet format din trei judecători. Recursul extraordinar în cazul acestor infracțiuni va fi judecat tot de Tribunalul Suprem, de data aceasta însă într-un complet format din șapte judecători (există cazuri derogatorii de la aceste reguli, în cauzele care, după calitatea făptuitorului, atrag o competență personală).

Competența teritorială determină organul competent dintre organele penale cu același grad [1]) să soluționeze o cauză penală.

Potrivit art. 30 din Codul de procedură penală, competența teritorială se determină în funcție de următoarele criterii principale :

— locul unde a fost săvîrșită infracțiunea (locul unde s-a desfășurat activitatea infracțională, în totul sau în parte, ori locul unde s-a produs rezultatul acesteia) ;
— locul unde a fost prins făptuitorul ;
— locul unde locuiește făptuitorul ;
— locul unde locuiește persoana vătămată.

În raport cu prevederile de mai sus, legea nu face o ierarhizare obligatorie, ci enunță anumite criterii de determinare a competenței pentru organul care a fost sesizat cu urmărirea sau judecarea unei cauze penale. Dacă au fost sesizate simultan mai multe organe, competența se stabilește în ordinea prevăzută de art. 30 alin. 1 Cod de procedură penală (art. 45 alin. 3 Cod procedură penală).

În cazul tuturor infracțiunilor contra securității statului competența teritorială se stabilește astfel :

Potrivit dispozițiilor art. 45 alin. 1 și 3 și art. 30 Cod de procedură penală, cercetarea infracțiunilor este de competența organului de cercetare al securității în a cărui rază teritorială a fost săvîrșită infracțiunea, a fost prins făptuitorul, unde acesta locuiește ori unde locuiește persoana vătămată. În caz de sesizări simultane, precăderea se stabilește în ordinea menționată. Cînd nici unul din locurile acestea nu este cunoscut, competența va reveni organului de cercetare al securității care a fost mai întîi sesizat. Dacă infracțiunea contra securității este continuă sau continuată și s-a desfășurat în mai multe locuri, astfel că sînt competente să o cerceteze mai multe organe de cercetare, competența va reveni organului de cercetare al securității care a fost mai întîi sesizat. În situația cînd infracțiunea contra securității statului a fost săvîrșită în străinătate, competența de cercetare va reveni organului de cercetare penală al securității din municipiul București (art. 31 și 45 alin. 5 Cod de procedură penală). Dacă infracțiunea contra securității statului a fost comisă pe o navă sau aeronavă aflată în afara granițelor țării, competența va reveni organului de cercetare al securității din localitatea unde funcționează tribunalul militar de mare unitate pe raza căruia se află primul port român unde ancorează nave sau primul loc de aterizare pe teritoriul român al aeronavei. Infracțiunea comisă în asemenea condiții, dacă este prevăzută în art. 166 sau 168—171 Cod penal, va fi judecată de tribunalul militar de mare unitate, iar dacă este prevăzută în art. 155—165 și 167 Cod penal, va fi judecată de Tribunalul Militar Teritorial București.

În ceea ce privește competența teritorială de supraveghere a urmăririi penale efectuate de organele de cercetare ale securității în cazul săvîrșirii vreunei infracțiuni contra securității statului, ea revine procurorilor militari din unitățile de procuratură militară.

Competența teritorială de judecată a infracțiunilor contra securității statului prevăzute de art. 166 și 168—171 Cod penal revine, potrivit art. 26 pct. 2 lit. a Cod de procedură penală, tribunalului militar de mare unitate [1]). Pentru judecarea infracțiunilor prevăzute în art. 155—165

[1]) A se vedea N. Volonciu, *op. cit.*, p. 130.

[1]) H.C.M. nr. 406 din 7 martie 1969 prevede că în R. S. România funcționează patru tribunale militare de mare unitate după cum urmează :
— *Tribunalul militar de mare unitate București*, care cuprinde județele : Argeș, Brăila, Buzău, Constanța, Dîmbovița, Ialomița, Sectorul Agricol Ilfov, Olt, Prahova, Teleorman, Tulcea, Vîlcea și municipiul București ;
— *Tribunalul militar de mare unitate Cluj-Napoca*, care cuprinde județele : Alba, Bihor, Bistrița-Năsăud, Brașov, Cluj, Covasna, Harghita, Maramureș, Mureș, Satu Mare, Sălaj și Sibiu ;
— *Tribunalul militar de mare unitate Iași*, care cuprinde județele : Bacău, Botoșani, Galați, Iași, Neamț, Suceava, Vaslui și Vrancea ;
— *Tribunalul militar de mare unitate Timișoara*, care cuprinde județele : Arad, Caraș-Severin, Dolj, Hunedoara, Gorj, Mehedinți și Timiș.

și art. 167 Cod penal, în conformitate cu art. 28 pct. 1 lit. b Cod de procedură penală, competență teritorială are Tribunalul Militar Teritorial București, singura instanță de acest grad pe întreg teritoriul Republicii Socialiste România.

Competența personală determină organul judiciar competent să soluționeze o cauză penală, în raport cu anumite calități pe care le-a avut făptuitorul, în momentul săvîrșirii infracțiunii sau, uneori, în momentul tragerii la răspundere penală.

În conformitate cu dispozițiile art. 206 Cod de procedură penală, infracțiunile contra securității statului sînt cercetate de către organele de cercetare ale securității, indiferent de calitatea făptuitorilor.

Infracțiunile contra securității statului prevăzute în art. 166 și art. 168—171 Cod penal, săvîrșite de ofițeri superiori ori de judecători de la judecătorii, de personalul operativ al procuraturilor locale, notarii de stat sau asesorii populari în timpul cît funcționează la judecătorii, precum și cele săvîrșite de judecătorii tribunalelor militare de mare unitate, de personalul operativ din unitățile procuraturilor militare sau de asesori în timpul cît funcționează la tribunalele militare de mare unitate (art. 28 pct. 1 lit. a, f și e Cod de procedură penală) vor fi judecate în primă instanță de tribunalul militar de mare unitate.

Dacă faptele sînt comise de generali, amirali sau mareșali, potrivit dispozițiilor art. 29 din Codul de procedură penală, competența de judecare a acestor infracțiuni va reveni Tribunalului Suprem. Tot acesta va avea competență personală și atunci cînd faptele sînt săvîrșite de judecătorii de la tribunalele județene, Tribunalul municipiului București, Tribunalul militar teritorial și de la Tribunalul Suprem, precum și de asesorii populari pe timpul cît funcționează la instanțele de mai sus. De asemenea, competența de judecată în primă instanță revine Tribunalului Suprem cînd infracțiunile au fost săvîrșite de personalul operativ al procuraturilor, altul decît cel prevăzut în art. 27 pct. 1 lit. d și art. 28 pct. 1 lit. e din Codul de procedură penală.

Secțiunea a V-a

UNELE ASPECTE DE ORDIN CRIMINOLOGIC CU PRIVIRE LA SAVÎRȘIREA INFRACȚIUNILOR CONTRA SECURITAȚII STATULUI

În perspectiva deceniilor următoare, ca urmare a politicii înțelepte a partidului, societatea noastră devine tot mai omogenă, iar unitatea poporului român se dezvoltă și consolidează, aceasta reprezentînd rodul muncii pline de abnegație a clasei muncitoare, a țărănimii, a intelectualității și a celorlalte categorii de oameni ai muncii, care au înfăptuit și înfăptuiesc neobosit politica internă și externă de făurire a socialismului [1].

[1]) Nicolae Ceaușescu, *Raport prezentat la Conferința Națională a P.C.R. din 14—16 decembrie 1987*, Editura Politică, 1987, p. 35—36.

Transformările revoluționare petrecute în societatea românească au determinat dispariția bazei sociale a reacțiunii și îngustarea continuă a cîmpului de activitate a elementelor ostile socialismului. Atît progresul economic și social, cît și activitatea ideologico-educativă desfășurată de partid, de întreaga societate, au exercitat o puternică influență asupra multor elemente din rîndul fostelor clase exploatatoare și organizații politice reacționare, schimbîndu-le concepțiile și determinîndu-le să desfășoare o muncă cinstită, în condițiile drepturilor și libertăților acordate de regimul nostru tuturor cetățenilor țării [1]).

Analiza stării infracționale din ultima perioadă permite să se tragă concluzia că asistăm la o descreștere a infracționalității din țara noastră. Starea de spirit a cetățenilor este bună și se manifestă prin participarea conștientă a întregului popor la înfăptuirea politicii interne și externe a partidului și statului. Masele populare își dau tot mai mult seama că, sprijinind organele de stat în lupta împotriva infracțiunilor, își îndeplinesc o obligație patriotică, pentru a apăra ordinea de drept din țara noastră [2]).

Nu trebuie să uităm însă că mai există unele elemente din rîndul fostelor clase exploatatoare,din cel al foștilor membri ai organizațiilor reacționare, fasciste sau alți declasați care nu s-ar da înapoi chiar de la unele acțiuni ostile orînduirii noastre. Totodată, trebuie să avem în vedere faptul că, atît timp cît există imperialismul și reacțiunea mondială, se menține pericolul unor acțiuni îndreptate împotriva țării noastre [3]).

Față de elementele care atentează la cuceririle revoluționare ale poporului, organele de securitate trebuie să fie necruțătoare. Aceasta nu din cauză că activitatea unor astfel de persoane ar putea duce la schimbarea orînduirii noastre socialiste, care este foarte puternică, de neinvins, ci pentru că avem obligația permanentă de a împiedica producerea chiar și a celui mai mic prejudiciu intereselor poporului nostru [4]).

Deși, față de trecut, numărul infracțiunilor contra securității statului s-a redus, totuși se mai comit unele fapte de acest gen, cum ar fi: propaganda împotriva orînduirii socialiste, trădarea prin transmitere de secrete, subminarea economiei naționale, complotul etc.

Infracțiunile contra securității statului ce se mai săvîrșesc în prezent în țara noastră sînt determinate de cauze multiple și complexe și favorizate de anumite condiții. Analiza acestora trebuie făcută pe baza principiilor materialismului dialectic și istoric, a concepției consecvent revoluționare a partidului nostru, luînd în considerare complexitatea interrelațiilor, determinărilor și condiționărilor, a efectelor ce apar în sfera

[1]) Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Consfătuirea cu activul de bază al M.A.I.*, Editura Politică, București, 1967, p. 16.

[2]) Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Consfătuirea cu cadrele de bază din securitate, miliție, procuratură și justiție*, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 4, p. 734—736.

[3]) Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Consfătuirea cu activul de bază al M.A.I.*, *op. cit.*, p. 16—17.

[4]) Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Consfătuirea cu cadrele de bază din securitate, miliție, procuratură și justiție*, *op. cit.*, p. 741.

largă a fenomenelor sociale și situînd întreaga problematică în contextul luptei permanente dintre nou și vechi.

Deși în prezent în societatea noastră socialistă, în mod izolat, se mai săvîrșesc astfel de fapte deosebit de periculoase, este necesar însă să precizăm că, prin natura lor,relațiile sociale socialiste în mod obiectiv nu pot fi cauze ale unor asemenea infracțiuni, ele nu pot constitui teren pentru generarea criminalității în acest domeniu.

În stadiul actual de dezvoltare a societății noastre nu există și nu pot exista cauze specifice ale unor astfel de infracțiuni.

Cauzalitatea faptelor îndreptate împotriva securității statului nu mai are suport în cauza radicală — proprietatea privată asupra mijloacelor de producție și exploatarea omului de către om, care au fost desființate —, ci în rămășițele vechii societăți, în cadrul cărora cauzele acestor infracțiuni se manifestă în lupta cu legitățile ce acționează în societatea socialistă.

Săvîrșirea infracțiunilor contra securității statului este determinată, în principal, de existența unor rămășițe ale vechii societăți manifestate prin mentalități și deprinderi de viață retrograde, precum și de unele lipsuri și greutăți din munca organelor de securitate [1]. În ansamblul factorilor criminogeni ai infracțiunilor contra securității, un loc important il dețin însă și contradicțiile existente în viața internațională, printre care și contradicția antagonistă dintre ideologia comunistă și ideologia reacționară burgheză.

Formele de manifestare specifice acestui gen de criminalitate sînt variate, ele reflectînd natura și esența complexă a factorilor care le determină, înlesnesc sau favorizează.

Cauzele și condițiile care determină sau favorizează săvîrșirea infracțiunilor contra securității statului pot fi abordate prin analiza temeinică a două categorii de factori : endogeni și exogeni.

Factorii endogeni constau în cauze-condiții ale acestor infracțiuni care izvorăsc din personalitatea infractorului, cum ar fi : concepțiile ostile orînduirii noastre socialiste, bazate pe rămășițele ideologiei burgheze din conștiința unor persoane ; slaba educație politico-ideologică ; trăsăturile de natură psihologică, nervoasă, cu privire la tipul de temperament al infractorului, caracterul său etc.

Factorii exogeni cuprind cauze-condiții ce nu țin de persoana infractorului, dar care îl pot influența, determinîndu-l să săvîrșească infracțiuni contra securității statului, ca, de exemplu : propaganda și alte acțiuni ale statelor imperialiste sau ale serviciilor lor de spionaj desfășurate împotriva țării noastre ; mediul social în care trăiește infractorul ; unele lipsuri și greșeli din activitatea organelor de stat și organizațiilor obștești cu competență preventiv-educativă etc.

În cadrul factorilor endogeni o cauză importantă a săvîrșirii infracțiunilor contra securității statului o constituie existența unor rămășițe ale educației burgheze în conștiința anumitor oameni. Așa cum este cunoscut,

---

[1] Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Consfătuirea cu cadrele de bază din securitate, miliție, procuratură și justiție, op. cit.*, p. 737.

procesul de dezvoltare a conștiinței sociale socialiste întîmpină multă rezistență din partea unor idei și prejudecăți învechite, moștenite de la fostele clase exploatatoare.

„Să nu uităm nici un moment — arăta secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu — că mai continuă să se manifeste diferite concepții străine, mentalități ale vechii societăți burghezo-moșierești, că nu toți cetățenii au rupt definitiv cu mentalitățile și practicile din trecut, că, din păcate, acestea mai influențează chiar și pe unii tineri" [1]. Cu toată munca educativă desfășurată de statul nostru pentru formarea unei conștiințe avansate, continuă să existe mentalități retrograde, mistice, care țin de vechea societate, unii oameni nevrînd să recunoască realitatea cu privire la realizările obținute de poporul nostru sub conducerea înțeleaptă a P.C.R. [2]. Astfel de persoane, cum ar fi foștii legionari, membri P.N.L. ori P.N.Ț., sectanți dușmănoși, foști exploatatori, precum și alte elemente reacționare, păstrînd unele caracteristici din psihologia tradițională a societății capitaliste, nu s-au schimbat și, prin diverse modalități, încearcă să lovească în orînduirea noastră socialistă.

Fapte de natură să afecteze securitatea statului mai comit și unele persoane care, deși nu au trăit în orînduirea capitalistă și deci nu au făcut parte din organizațiile ei reacționare, au intrat în contact cu elemente ostile, împărtășind sau însușindu-și ideologia acestora.

Dintre concepțiile specifice vechii orînduiri sociale, pe fondul cărora se pot comite infracțiuni îndreptate contra securității statului, menționăm pe cele cu caracter fascist, naționalist-șovin, antisemit etc. „În trecut, clasele exploatatoare au pus un mare accent pe manifestările șoviniste, pe promovarea unor teze șovine, naționaliste, în vederea învrăjbirii oamenilor muncii de diferite naționalități. Aceste manifestări aparțin trecutului, dar nu trebuie să uităm că au lăsat urme, îndeosebi la generația mai în vîrstă" [3].

Alături de cele cu caracter fascist, concepțiile naționaliste prezintă un pericol social deosebit, subliniat în multe documente ale partidului nostru, care învederează că „oricine încearcă să ducă o politică de învrăjbire națională, duce o politică împotriva socialismului și comunismului și trebuie tratat ca atare, ca dușman al națiunii noastre socialiste" [4]. Astfel de persoane ce se lasă orbite de concepții reacționare, în anumite condiții și împrejurări, pot trece la acțiuni împotriva securității statului nostru. Îmbinarea naționalismului cu iredentismul, punerea la îndoială a legitimității istorice, a suveranității statului român asupra unor teritorii românești sporesc și mai mult pericolul social al acestor concepții, afectînd direct interesele statului nostru, deoarece periclitează unitatea, suveranitatea și independența sa.

---

[1] Nicolae Ceaușescu, *Raport la cel de-al XIII-lea Congres al P.C.R.*, Editura Politică, București, 1984, p. 59—60.

[2] Nicolae Ceaușescu, *Raport la Conferința Națională a P.C.R. din 16—18 decembrie 1982*, Editura Politică, București, 1982, p. 53.

[3] Nicolae Ceaușescu, *Raport la Conferința Națională a P.C.R .din 16—18 decembrie 1982*, Editura Politică, București, 1982, p. 53.

[4] Nicolae Ceaușescu, *Expunere la Consfătuirea de lucru a activului de partid în domeniul ideologiei și al activității cultural-educative, iulie 1971*, Editura Politică, București, 1971, p. 31.

De aceea, este necesar să se desfășoare o activitate mai intensă de demascare a concepțiilor înapoiate, retrograde, mistice despre lume și viață, luîndu-se măsurile corespunzătoare împotriva oricărei manifestări naționaliste, șoviniste, antisemite, a tot ceea ce înjosește omul [1]).

Totodată, este necesar „... să demascăm mai activ propaganda imperialistă, reacționară, întreaga activitate de umbrire sau ponegrire a realizărilor din țările socialiste, care pun în evidență unele lipsuri sau laturi negative, dar trece complet sub tăcere marile realizări din aceste țări" [2]).

Un alt factor endogen se referă la slaba educație politico-ideologică a unor persoane. Așa cum este cunoscut, activitatea politico-educativă constituie o parte componentă, inseparabilă a operei de edificare a noii orînduiri sociale, o preocupare de seamă a partidului și statului nostru. Cu toate că au fost obținute multe succese pe această linie, în munca politico-ideologică și cultural-educativă continuă să persiste o serie de lipsuri, a căror înlăturare constituie o necesitate imperioasă pentru mersul înainte al societății noastre [3]). Astfel de goluri în educație pot fi întîlnite la diferite persoane, chiar la unii tineri, care nu au înțeles sau nu înțeleg să se încadreze în efortul comun al întregului popor pentru făurirea noii societăți. De multe ori, persoanele ce săvîrșesc fapte contra securității statului sînt elemente aventuriere, declasate, fără profesii stabile, dornice să trăiască și să ducă o viață parazitară, după modelul unor indivizi din țările capitaliste. Elementele cu asemenea mentalități se pot deda oricînd la acțiuni ostile orînduirii noastre socialiste, se pot pune în slujba dușmanului, a cercurilor imperialiste, trădîndu-și patria și poporul [4]).

La rîndul lor, cauzele endogene se împletesc, în anumite situații, cu cele exogene, ultimele constînd în unele lipsuri și greșeli din activitatea organelor de stat și organizațiilor obștești cu competență și răspunderi în munca preventiv-educativă.

Documentele partidului nostru [5]) pun în evidență faptul că apărarea securității statului, lupta împotriva acțiunilor dușmănoase constituie o problemă a întregului partid, a întregului nostru popor, ceea ce impune sporirea vigilenței din partea tuturor factorilor educaționali pentru îmbunătățirea muncii de educație patriotică a cetățenilor, mai ales a unor categorii de oameni ce au aparținut fostelor clase exploatatoare ori care s-au aflat sub influența grupărilor politice reacționare.

---

[1]) Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la ședința comună a Consiliilor oamenilor muncii de naționalitate maghiară și germană, 27 decembrie 1984*, Editura Politică, București, 1985, p. 14—15.

[2]) Nicolae Ceaușescu, *Expunere cu privire la unele probleme ale conducerii activității economico-sociale, ale muncii ideologice și politico-educative, precum și ale situației internaționale — 29 aprilie 1988*, Editura Politică, București, 1988, p. 42.

[3]) Nicolae Ceaușescu, *Propuneri de măsuri pentru îmbunătățirea activității politico-ideologice, de educare marxist-leninistă a membrilor de partid, a tuturor oamenilor muncii*, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, Editura Politică, București, 1978, vol. 7, p. 183—186.

[4]) Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Consfătuirea cadrelor de bază din securitate, miliție, procuratură și justiție*, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 4, Editura Politică, București, 1970, p. 741.

[5]) Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Consfătuirea cu activul de bază al M.A.I., op. cit.*, p. 18.

Pentru combaterea manifestărilor ostile nu s-au folosit suficient radioul, televiziunea, presa, teatrul, cinematograful, astfel că nu s-a asigurat formarea unei opinii de masă împotriva celor vinovați de încălcarea normelor de conviețuire socialistă [1]). Insuficient s-a acționat pe linia cunoașterii prevederilor legale în materia normelor care incriminează infracțiunile contra securității statului și nu au fost suficient prezentate public cazurile semnificative care să constituie învățăminte pentru cei stăpîniți de asemenea tentații [2]).

Uneori, atitudinea birocratică, de tratare cu indiferență ori de respingere a unor doleanțe de către organe de stat sau organizații obștești, a constituit motiv pentru unii cetățeni cu o slabă pregătire politico-ideologică și juridică pentru a se lăsa instigați de propaganda ostilă și a săvîrși infracțiuni contra securității statului.

Trăsăturile de natură psiho-fiziologică, cu privire la tipul de temperament, pot juca, de asemenea, un rol în săvîrșirea de infracțiuni contra securității statului. Practica a dovedit că, uneori, comportamentul antisocial al unui individ se datorește și anumitor factori proprii, unor particularități psihice, cum ar fi : temperamentul, caracterul, însușirile intelectiv-raționale, volitive și emoționale etc. Este adevărat că factorii menționați, prin ei înșiși, nu pot fi hotărîtori în comiterea unor infracțiuni de acest gen însă, în asociere cu ceilalți, pot influența individul să săvîrșească fapte îndreptate împotriva securității statului. Așa de exemplu, un legionar ori sectant fanatic, cu un temperament coleric, într-o situație favorabilă, se pot hotărî pe moment să comită un act de diversiune sau de propagandă împotriva orînduirii socialiste și altele.

Săvîrșirea infracțiunilor contra securității statului poate fi influențată și de mediul social în care s-a format sau trăiește infractorul și care-și pune amprenta de multe ori asupra întregii sale comportări antisociale. Practica muncii de securitate a demonstrat că, în marea majoritate a cazurilor, aceste infracțiuni sînt săvîrșite de persoane din medii sociale cu o compoziție eterogenă și mai ales acolo unde se află elemente ce au făcut parte din rîndul fostelor clase exploatatoare ori din partidele burgheze sau alte organizații reacționare. Astfel de medii sociale în care se mai află foste elemente legionare, foști P.N.Ț.-iști, foști P.N.L-iști, membri ai unor secte religioase au o influență negativă asupra persoanelor cu nivel politico-ideologic scăzut ce intră în contact cu ele, determinîndu-le să săvîrșească infracțiuni contra securității statului. Este cunoscută în practica muncii de securitate tendința unor elemente fanatice, legionare de îndoctrinare a unor tineri — chiar în cadrul familiilor proprii. Prezența modelului comportamental antisocial în familie sau anturaj are de multe ori un efect negativ asupra unor tineri, antrenîndu-i și pe aceștia la activitate ostilă orînduirii noastre socialiste.

Frecventarea de către tineri a unor medii poluate ideologic sau parazitare este favorizată uneori și de lipsa de răspundere a părinților și a școlii în educarea acestora. Lipsa de atitudine fermă din partea părinților

---

[1]) Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Consfătuirea cadrelor de bază din securitate, miliție, procuratură și justiție, 9 aprilie 1970, op. cit.*, p. 736—739.

[2]) Nicolae Ceaușescu, *Expunere prezentată la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 1—2 iunie 1982*, Editura Politică, București, 1982, p. 36.

sau factorilor din școală, în cazul cînd unii tineri care absentează nemotivat de la cursuri, le dă acestora posibilitatea să formeze diferite grupuri sau anturaje fără ocupație, ușor influențabile de propaganda ostilă din exterior.

Influența familiei și a școlii, coroborată cu cea a organizației de tineret, a colectivului de muncă și a opiniei publice, trebuie să ducă la formarea unor tineri pregătiți să ia atitudine împotriva oricăror activități ce urmăresc să lovească în cuceririle revoluționare ale poporului nostru.

La săvîrșirea infracțiunilor contra securității statului o contribuție hotărîtoare o are și influența propagandei și a altor acțiuni ostile ale statelor imperialiste sau ale serviciilor de spionaj, desfășurate împotriva țării noastre.

Așa cum se arată în documentele partidului nostru, Republica Socialistă România nu este și nu va fi în afara preocupărilor dușmanilor socialismului. Statele imperialiste caută și vor căuta și în viitor să întreprindă acțiuni ostile care să lovească în cuceririle revoluționare ale poporului nostru, în orînduirea socialistă din patria noastră [1]).

Folosindu-se de serviciile de spionaj, de emigrația reacționară română și de alte naționalități, de centrele cultice și sectante ostile, de organizațiile și grupările terorist-diversioniste ori de posturile de radio și organele de presă străine pe care le finanțează, cercurile imperialiste desfășoară acțiuni de culegere de informații cu caracter secret, de subminare economică și politică a statului, răspîndind zvonuri alarmiste și instigînd la manifestări și comportamente antisociale în vederea ponegririi orînduirii socialiste din țara noastră. Astfel de fapte nu pot fi, de regulă, puse în aplicare fără coruperea și atragerea unor cetățeni români lipsiți de patriotism, avizi de avantaje materiale, predominați de concepții și mentalități retrograde, mistice, naționaliste, obscurantiste și uneori anticomuniste.

Această cauză externă se împletește foarte strîns cu cea privind existența rămășițelor ideologiei burgheze din conștiința unor oameni, precum și cu o slabă pregătire politico-ideologică, ceea ce impune luarea unor măsuri de educare a tuturor cetățenilor patriei noastre pentru creșterea combativității împotriva influențelor ideologiei burgheze, a teoriilor imperialiste, colonialiste, a mentalităților retrograde, străine principiilor eticii comuniste, care pătrund din afară [2]).

Trebuie însă precizat faptul că nici unul dintre factorii acestei infracționalități, luat separat, nu determină cu necesitate infracțiuni contra securității statului. Astfel de fapte apar numai acolo și atunci cînd asemenea factori obiectivi și subiectivi se interferează, intră în contact ca urmare a intervenției unei persoane fizice responsabile. Ca atare, cauzalitatea fenomenului infracțional în acest domeniu nu poate fi concepută fără intervenția omului, căci, în definitiv, oamenii sînt purtătorii contradicțiilor societății socialiste, unii dintre ei fiind cei care, în cele din urmă,

---

[1]) Nicolae Ceaușescu, *Expunere la Ședința activului central de partid și de stat, 3 august 1976*, Editura Politică, București, 1976, p. 42.

[2]) Nicolae Ceaușescu, *Raport la cel de al XIII-lea Congres al P.C.R.*, *op. cit.*, p. 59.

aleg dintre multiplele posibilități create de condițiile economico-sociale tocmai pe acelea ce se pot materializa în săvîrșirea acestor infracțiuni.

Cunoașterea cauzelor și a condițiilor care determină sau favorizează săvîrșirea infracțiunilor contra securității statului prezintă o deosebită importanță, deoarece ajută organele de securitate să ia măsurile ce se impun pentru prevenirea acestor fapte deosebit de periculoase. Față de elementele ostile ce comit în prezent fapte de natură să pună în pericol securitatea statului, organele de securitate trebuie să-și mențină trează vigilența revoluționară pentru a le zădărnici orice acțiune îndreptată împotriva patriei. Față de agenții reacțiunii străine, de trădătorii patriei și ai intereselor poporului român se impune o atitudine fermă, necruțătoare [1]).

Secțiunea a VI-a

TEHNICA ÎNCADRĂRII JURIDICE A INFRACȚIUNILOR CONTRA SECURITĂȚII STATULUI

1. Noțiunea și importanța cunoașterii acestei tehnici

Încadrarea juridică a unei fapte ca infracțiune este activitatea de aplicare a legii penale sau, altfel spus, de „introducere a faptei în tiparul legii“ [2]). Acest proces are ca obiect cunoașterea temeinică a faptei și încadrarea ei în norma specială de drept penal care o prevede ca infracțiune. O anumită faptă săvîrșită nu poate avea decît încadrarea care rezultă din conținutul legal prevăzut de norma specială penală ca infracțiune.

Conținutul normei penale speciale, în baza căreia o faptă poate fi considerată ca infracțiune, constituie premisa încadrării juridice. Desigur, nu toate dispozițiile necesare încadrării juridice sînt cele prevăzute în norma penală specială (textul de incriminare). Unele din ele se găsesc în normele penale generale, ca, de pildă, tentativa, participația, concursul de infracțiuni, recidiva, circumstanțele agravante și atenuante etc. Prin încadrarea juridică a unei infracțiuni se înțelege deci procesul de stabilire a unei corespondențe între fapta săvîrșită și elementele acesteia incriminate de lege, precum și de aplicare a tuturor dispozițiilor legale cu privire la circumstanțele reale și personale privitoare la faptă și la făptuitor.

Încadrarea juridică a infracțiunilor constituie un atribut și o îndatorire de serviciu ale organelor judiciare, concretizate în efortul de a găsi, în legea penală, corespondența faptei comise.

Încadrarea juridică a unor fapte contra securității statului este rezultatul unui proces complex, în cadrul căruia are loc raportarea faptelor săvîrșite la prevederile normelor speciale penale care le incriminează și sancționează, în raport cu gradul de pericol social. Problema încadrării juridice a unei fapte îndreptate contra securității statului se pune o dată cu începerea urmăririi penale și durează pînă în momentul rămînerii definitive a hotărîrii de condamnare. Aprecierea faptei ca fiind o infrac-

---

[1]) Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Consfătuirea cu activul de bază al M.A.I., 18 iulie 1967*, *op. cit.*, p. 404—405.

[2]) O. A. Stoica, *op. cit.*, p. 12.

-țiune sau alta se face și înainte de începerea urmăririi penale, fiind dictată de rațiuni operative. În acest caz, ea are caracter extrajudiciar și deci nu are relevanță juridică.

Pentru soluționarea legală și temeinică a cauzelor penale, încadrarea juridică a faptelor are o importanță deosebită, această problemă constituind unul din obiectivele supravegherii exercitate de procuror asupra activității de cercetare penală (art. 288 Cod de procedură penală) și ale controlului jurisdicțional exercitat de instanțele de recurs (art. 379 pct. 2 lit. b Cod de procedură penală). De asemenea, justa încadrare juridică a faptelor condiționează respectarea dispozițiilor legale privitoare la competența după materie, care sînt prevăzute sub sancțiunea nulității absolute (art. 197 alin. 2 Cod de procedură penală).

Sub aspectul material, corecta încadrare juridică a faptelor constituie o condiție indispensabilă a legalității, de aceasta depinzînd pedepsirea făptuitorilor, potrivit vinovăției lor, cu sancțiunile prevăzute de lege în textul de incriminare.

Încadrarea juridică a infracțiunilor contra securității statului se poate face în raport cu formele acestor infracțiuni, participația penală, consumarea și epuizarea lor, precum și cu circumstanțele reale și personale ce apar în cauza penală respectivă.

2. Încadrarea juridică în cazul infracțiunilor consumate

Se cunoaște ca formă de bază a infracțiunii, în raport cu fazele de desfășurare, infracțiunea consumată, cînd se realizează întregul conținut al normei penale ce prevede fapta ca infracțiune. Momentul consumării infracțiunilor contra securității statului este acela al executării actelor infracționale soldate cu crearea stării de pericol pentru securitatea statului. De exemplu, infracțiunea de acte de diversiune, prevăzută în art. 163 Cod penal, se consumă în momentul executării acțiunii de distrugere, degradare ori aducere în stare de neîntrebuințare, în întregime sau în parte, prin explozii, incendii sau în orice alt mod a uzinelor, instalațiilor industriale, mașinilor, căilor de comunicații etc. Într-un asemenea caz, încadrarea juridică va fi următoarea : fapta numitului Z.A., element ostil, care, pentru a lovi în securitatea Republicii Socialiste România, a incendiat secția de cauciucuri a Întreprinderii „Steagul Roșu" Brașov, provocînd pagube mari economiei naționale, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de acte de diversiune, prevăzută în art. 163 Cod penal.

La unele infracțiuni contra securității statului, în încadrarea juridică trebuie să fie reflectate și dispozițiile ce prevăd de principiu conținutul infracțiunii tip și la care se face trimiterea. Așa este cazul infracțiunii de spionaj prevăzută în art. 159 Cod penal, care face trimitere la infracțiunea de trădare prevăzută în art. 157 Cod penal, sau infracțiunea de acțiuni dușmănoase contra statului prevăzută în art. 158 Cod penal, care face trimitere la infracțiunile de trădare prevăzute în art. 155 și 156 Cod penal. Astfel, fapta numitului F.I., cetățean american, care a cules informații secrete de stat și le-a transmis serviciului de spionaj al S.U.A., întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de spionaj, prevăzută în art. 159 Cod penal, raportat la art. 157 alin. 1 Cod penal.

3. Încadrarea juridică a tentativei la infracțiunile contra securității statului

Potrivit prevederilor art. 173 alin. 1 Cod penal, tentativa se pedepsește în cazul tuturor infracțiunilor contra securității statului. În aceste situații, normele speciale vor fi completate cu cele din art. 20 și 21 Cod penal, care prevăd condițiile și modul de sancționare a tentativei. Încadrarea juridică în asemenea ipoteză se face în conformitate cu prevederile art. 20 (alin. 1 teza I dacă este o tentativă întreruptă, ori teza a II-a, în cazul tentativei perfecte sau alin. 2, dacă este tentativă improprie) Cod penal, combinat cu prevederile art. 21 Cod penal, raportate la textul de lege care incriminează infracțiunea contra securității statului.

Astfel, dacă tentativa se referă la infracțiunea de propagandă cu caracter fascist, încadrarea juridică va fi următoarea : art. 20, alin. 1, teza 1 Cod penal, combinat cu art. 21 Cod penal raportat la art. 166 alin. 1 Cod penal combinat cu art. 173 alin. 1 Cod penal (cunoscut fiind faptul că articolele din aceeași parte se combină între ele, iar cele din părți diferite se raportează).

4. Încadrarea juridică în cazul actelor pregătitoare la infracțiunile contra securității statului

Potrivit art. 173 alin. 2 Cod penal, actele pregătitoare la infracțiunile contra securității statului prevăzute în art. 156, 157, 159—166 și art. 158 Cod penal se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru tentativă, adică potrivit dispozițiilor art. 21 alin. 2 Cod penal. Ca atare, în cazul existenței unor acte pregătitoare la infracțiunea de acte de diversiune, spre exemplu, încadrarea juridică va fi următoarea : art. 173 alin. 2 Cod penal, combinat cu art. 163 Cod penal cu aplicarea art. 21 alin. 2 Cod penal.

5. Încadrarea juridică în cazul participației penale

O infracțiune contra securității statului poate fi săvîrșită de una sau mai multe persoane. Dacă sînt mai mulți făptuitori și sînt îndeplinite condițiile generale ale participației penale, aceștia pot avea aceeași calitate — coautori, ori calități diferite — instigatori sau complici.

Astfel, faptele numiților A.I. și M.B., cetățeni români, de a fi cules și transmis informații secrete de stat agentului unei puteri străine, constituie infracțiunea de trădare prin transmitere de secrete, prevăzută în art. 157 alin. 1 Cod penal, comisă prin coautorat. Dacă unul din indivizi nu ar fi participat nemijlocit la procurarea și transmiterea informațiilor, ci ar fi determinat pe celălalt să comită această faptă socialmente periculoasă, am fi fost în prezența instigării la infracțiunea de trădare, iar fapta s-ar fi încadrat în art. 25 Cod penal combinat cu art. 27 raportat la art. 157 alin. 1 Cod penal. De asemenea, dacă o persoană ar fi ajutat pe alta să comită infracțiunea, dîndu-i, spre exemplu, un aparat de fotografiat cu care să fotocopieze anumite documente secrete, am fi în prezența complicității la trădare prin transmitere de secrete, iar fapta s-ar încadra în art. 26 Cod penal combinat cu art. 27 Cod penal raportat la art. 157 alin. 1 Cod penal.

6. **Încadrarea juridică în cazul existenței vreunei cauze de agravare sau atenuare a pedepsei**

Organele de cercetare ale securității statului se confruntă frecvent cu situații care, potrivit legii, atrag agravarea sau atenuarea răspunderii penale a unor infractori. În asemenea cazuri, se face încadrarea în textele părții speciale a Codului penal, după care se aplică textul din partea generală ce se referă la instituția respectivă.

Astfel, încadrarea juridică a unei infracțiuni săvîrșite în concurs ar avea următoarea formă : art. 163 Cod penal, art. 166 alin. 2 Cod penal, cu aplicarea art. 33 lit. a Cod penal combinat cu art. 34 Cod penal.

În cazul săvîrșirii unei infracțiuni de sabotaj de către un infractor recidivist, fapta se va încadra în art. 164 Cod penal cu aplicarea art. 37 lit. b Cod penal combinat cu art. 39 Cod penal.

Dacă o infracțiune de propagandă împotriva orînduirii socialiste este continuată, se va face încadrarea : art. 166 alin. 1 Cod penal, cu aplicarea art. 41 alin. 2 Cod penal combinat cu art. 42 Cod penal, iar dacă vor exista doar circumstanțe agravante sau atenuante, vor fi incidente dispozițiile art. 75 și 78 Cod penal sau 73 și 76 Cod penal.

În mod identic vor proceda organele judiciare și în cazul altor circumstanțe reale sau personale existente în cauză (art. 18[1] Cod penal, cînd fapta nu prezintă gradul de pericol social al unei infracțiuni contra securității statului ; art. 44 Cod penal, în caz de legitimă apărare, art. 120, în caz de grațiere etc.).

Capitolul III

INFRACȚIUNILE DE TRĂDARE, DIVULGARE A SECRETULUI CARE PERICLITEAZĂ SECURITATEA STATULUI, SPIONAJ ȘI ACȚIUNI DUȘMĂNOASE CONTRA STATULUI

Secțiunea I

TRĂDAREA PRIN TRANSMITERE DE SECRETE ȘI SPIONAJUL

A. Trădarea prin transmitere de secrete

„ART. 157 — Transmiterea secretelor de stat unei puteri sau organizații străine ori agenților acestora, precum și procurarea de documente sau date ce constituie secrete de stat, ori deținerea de asemenea documente de către acei care nu au calitatea de a le cunoaște, în scopul transmiterii lor unei puteri sau organizații străine ori agenților acestora, săvîrșite de un cetățean român sau de o persoană fără cetățenie domiciliată pe teritoriul statului român, se pedepsește cu moartea și confiscarea totală a averii sau cu închisoare de la 15 la 20 de ani, interzicerea unor drepturi și confiscarea parțială a averii.

Aceleași fapte, dacă privesc alte documente sau date care prin caracterul și importanța lor fac ca fapta săvîrșită să pericliteze securitatea statului, se pedepsesc cu închisoare de la 5 la 15 ani, interzicerea unor drepturi și confiscarea parțială a averii".

Potrivit art. 157 alin. 1 Cod penal, constituie infracțiune transmiterea secretelor de stat unei puteri sau organizații străine ori agenților acestora, precum și procurarea de documente sau date ce constituie secrete de stat, ori deținerea de asemenea documente de către acei care nu au calitatea de a le cunoaște, în scopul transmiterii lor unei puteri sau organizații străine ori agenților acestora, săvîrșite de un cetățean român sau de o persoană fără cetățenie domiciliată pe teritoriul statului român.

Constituie, de asemenea, infracțiuni în formă atenuată aceleași fapte, dacă privesc alte documente sau date care prin caracterul și importanța lor fac ca fapta săvîrșită să pericliteze securitatea statului (art. 157 alin. 2).

Trădarea prin transmitere de secrete este, așa cum rezultă de altfel din denumirea pe care o poartă, o faptă de neloialitate, de infidelitate, de necredință din partea celui care o săvîrșește, față de patria sa (în cazul cetățeanului român) sau față de țara care i-a acordat azil, găzduire, refugiu (în cazul persoanei fără cetățenie cu domiciliul în România).

După cum se știe, secretul de stat constituie o importantă valoare socială. De aceea, ocrotirea lui apare ca un mijloc necesar pentru asigurarea securității statului, iar transmiterea secretelor de stat unor puteri sau organizații străine constituie o faptă deosebit de periculoasă pentru securitatea statului.

În orînduirea noastră socialistă dezaprobarea necruțătoare din partea colectivității a faptei de transmitere a secretelor de stat relevă, în mod deosebit, caracterul antisocial al acestei fapte și al celor care o săvîrșesc [1]). Apărarea secretului de stat impune deci luarea unor măsuri deosebit de severe și eficiente împotriva acelora care, nesocotind o astfel de obligație, fac ca aceste secrete să ajungă la cunoștința unei puteri sau organizații străine.

Obiectul juridic special îl formează relațiile sociale a căror apărare este asigurată prin stricta păstrare a secretului de stat și de serviciu, precum și a altor date sau documente.

Fapta de trădare prin transmitere de secrete are în vedere în primul rînd secretele de stat. Din punct de vedere etimologic, prin noțiunea de secret înțelegem tot ceea ce este tăinuit, ascuns, rămîne necunoscut unui număr mai mic sau mai mare de persoane, pentru o anumită perioadă de timp sau pentru totdeauna [2]). În mod constant și valabil deopotrivă pentru toate compartimentele vieții sociale, această noțiune a exprimat și exprimă ideea că ceva se impune să rămînă confidențial, conspirativ, mascat, ascuns privirilor, discret, ce nu trebuie spus ori cunoscut.

Societatea, în evoluția ei, și-a organizat conservarea și apărarea unor „taine" care aveau importanță deosebită pentru existența organismelor sociale. Sub acest aspect, secretul poate fi politic, militar, economic, științific, profesional etc.

Potrivit art. 150 alin. 1 din Codul penal, „secrete de stat" sînt documentele și datele care prezintă în mod vădit acest caracter, precum și cele declarate sau calificate astfel prin Hotărîre a Consiliului de Miniștri. Noțiunea a fost preluată și în art. 2 din Legea nr. 23/1971 privind apărarea secretului de stat [3]). Rezultă deci că există date sau documente care prezintă caracter secret în mod vădit, prin ele însele, ca, de pildă, cele care privesc apărarea teritoriului, fortificațiile, sistemele defensive, profilul, dotarea și efectivele unităților militare sau se referă la activitatea unităților socialiste care lucrează pentru apărarea țării ori cuprind cifre statistice, situații privind exploatarea bogățiilor naționale etc. Tot

[1]) V. Dongoroz și colab., *Explicații teoretice ale Codului penal român*, vol. II, *partea specială*, p. 53.

[2]) A se vedea *Dicționarul limbii române moderne*, Editura Academiei, București, 1958, p. 756.

[3]) Publicată în *Buletinul Oficial nr. 157* din 17 decembrie 1971, modificată prin *Decretul nr. 304* (Legea nr. 55), publicat în *Buletinul Oficial nr. 82/1972* și Decretul nr. 150 (Legea nr. 48), publicat în *Buletinul Oficial nr. 83/1974*.

în această categorie intră și datele sau informațiile referitoare la misiunile, metodele și mijloacele muncii de securitate.

Alte date și documente al căror caracter secret nu este atît de evident pot deveni secrete de stat numai dacă sînt declarate sau calificate astfel prin H.C.M. Caracterul secret, în această ipoteză, rezultă în mod explicit prin declararea lor ca atare de organul de stat competent.

Informațiile, datele și documentele care constituie secrete de stat sînt clasificate prin H.C.M. nr. 19/1972 în : strict secrete de importanță deosebită, strict secrete și secrete.

Legea nr. 23/1971 mai prevede obligația ministerelor, celorlalte organe centrale și comitetelor executive ale consiliilor populare județene de a întocmi, atît la nivelul lor, cît și pentru unitățile subordonate, listele cuprinzînd informațiile, datele și documentele ce constituie secrete de stat.

Astfel, în baza acestor dispoziții, Ministerul de Interne a elaborat Ordinul nr. 150/1972, în baza căruia sînt considerate secrete de stat : dinamica de cadre și prognoza privind evoluția efectivelor ; statele de organizare și statele de dotare la pace ; documentele, datele, informațiile cu privire la organizarea și executarea misiunilor de însoțire a conducerii de partid și de stat și a delegațiilor străine ; planul de alarmare a unităților și de aducere în unitate a cadrelor ; statele de plată ; codurile care se folosesc în convorbirile telefonice și prin rețeaua radio, precum și alte date și documente.

Toate celelalte ministere și organe centrale ale administrației de stat au stabilit liste cuprinzînd informațiile, datele și documentele secrete de stat. Astfel, sînt catalogate ca fiind secrete de stat :

— date privind investițiile care prezintă importanță deosebită pentru economia națională ;

— documente cu privire la amplasarea depozitelor și volumul rezervei de stat ;

— comunicările transmise sau primite de la ambasadele Republicii Socialiste România prin cifrul de stat;

— planurile economice anuale, cincinale, de perspectivă și stadiul lor de îndeplinire ;

— descoperiri și invenții de importanță științifică pînă la brevetarea și publicarea lor ;

— planul de import-export ;

— note privind stadiul tratativelor comerciale cu parteneri externi etc.

În cazul formei atenuate a infracțiunii de trădare prin transmitere de secrete, fapta se referă nu la secrete de stat, ci la alte documente sau date care, prin caracterul și importanța lor, fac ca fapta săvîrșită să pericliteze securitatea statului. Aici legea are în vedere secretele de serviciu, respectiv acele informații, date sau documente care, potrivit Legii nr. 23/1971, nu constituie secrete de stat, dar nici nu sînt destinate publicității, neputînd fi divulgate. Listele cuprinzînd informații, date sau documente care constituie secrete de serviciu se stabilesc de conducătorii organizațiilor socialiste.

Astfel, sînt considerate secrete de serviciu :

— programele privind îmbunătățirea nivelului tehnic și calitativ al produselor ;

— programele de omologare a produselor ;

— dările de seamă statistice ;

— planurile departamentale de norme de consum ;

— situațiile privind realizarea planului de producție pînă la o lună ;

— situația privind realizarea planurilor de producție în profil teritorial ;

— planurile anuale de școlarizare ;

— referate pentru cadre și dosarele personale ale cadrelor etc.

Fapta de trădare prin transmitere de secrete poate avea ca obiect și alte date și documente decît cele care reprezintă secrete de stat sau de serviciu. Este vorba despre informații prezentate exagerat sau unilateral asupra realităților din țara noastră ori de documente care ar putea fi interpretate într-un mod dăunător, răuvoitor statului nostru ca, de pildă, date despre foști deținuți politici sau situația unor naționalități ori grupuri etnice.

Obiect material al infracțiunii sînt documentele care conțin secrete de stat, dacă infracțiunea a constat în transmiterea chiar a documentelor ce conțin secrete de stat. Dacă transmiterea s-a făcut prin viu grai sau prin scris, nu există obiect material.

Acest lucru este valabil și în ceea ce privește forma atenuată a infracțiunii, cu deosebirea că în această modalitate documentele transmise nu conțin secrete de stat, dar prin caracterul și importanța lor fac ca fapta să pericliteze securitatea statului. Pentru existența infracțiunii este irelevantă forma de prezentare a documentelor sau datelor : originale, copii sau reproduceri ; integrale sau în parte,în fragmente sau extrase ; descrise în limbaj obișnuit, convențional sau cifrat. De asemenea, este indiferent dacă prin conținutul lor aceste date sau documente sînt *exacte, incomplete, eronate* sau *chiar false* [1]).

Subiect activ nemijlocit, deci autor al infracțiunii de trădare prin transmitere de secrete, poate fi numai un cetățean român sau o persoană fără cetățenie, domiciliată pe teritoriul statului român. Potrivit Legii nr. 24/1971, dobîndirea cetățeniei române se face prin naștere (art. 5—6), prin repatriere (art. 7), prin înfiere (art. 8—9) sau prin acordare la cerere (art. 10). Pierderea cetățeniei române are loc prin retragerea acesteia (art. 19—21), prin aprobarea renunțării la cetățenie (art. 22—23), prin înfierea minorului cetățean român de către un cetățean străin (art. 24) sau prin stabilirea filiației unui copil găsit față de cetățeni străini (art. 25) [2]). Dovada cetățeniei române se face cu buletinul de identitate sau adeverința de identitate. Actul de identitate face și dovada domiciliului titularului [3]).

---

[1]) O.A. Stoica, *op. cit.*, p. 31.

[2]) Legea nr. 24/1971, *Legea cetățeniei române*, publicată în *Buletinul Oficial nr. 157* din 17.12.1971, modificată prin Decretul nr. 15 publicat în *Buletinul Oficial nr. 83* din 19.06.1974.

[3]) Legea nr. 5/1971 cu *privire la actele de identitate ale cetățenilor români, precum și la procedura schimbării domiciliului și a reședinței*, republicată în *Buletinul Oficial nr. 34* din 24.04.1978.

Persoana fără cetățenie poate fi subiect al infracțiunii de trădare prin transmitere de secrete, dacă domiciliază pe teritoriul statului român. Această calitate se stabilește conform Legii nr. 25/1969 privind regimul străinilor în Republica Socialistă România. Din cele trei categorii de străini prevăzute în acest act normativ — cetățeni străini, persoane fără cetățenie care nu domiciliază în țară și persoane fără cetățenie domiciliate pe teritoriul statului român — numai străinul din ultima categorie poate fi autor al infracțiunii de trădare, el fiind astfel asimiliat, sub aspectul tratamentului penal, cu cetățenii români. Această asimilare este pe deplin justificată, dacă avem în vedere că persoanele fără cetățenie care domiciliază în România se bucură de aceleași drepturi cu cetățenii români, cu excepția celor politice. Statul nostru, care acordă apatrizilor domiciliați în țară ocrotire și protecția legală a drepturilor și intereselor lor, este îndreptățit să le ceară loialitate și credință.

Sub aspectul *actelor de executare*, care reprezintă elementul material al laturii obiective, trădarea prin transmitere de secrete constă în săvîrșirea vreuneia dintre următoarele acțiuni alternative :

— transmiterea secretelor de stat ;

— procurarea de documente sau date ce constituie secrete de stat și

— deținerea de documente ce constituie secrete de stat.

Literatura juridică consideră că prin transmitere se înțelege acțiunea de trimitere, expediere, înmînare, predare, comunicare sau divulgare a informațiilor, precum și de relevare, arătare ori evidențiere a acestora. Nu prezintă importanță dacă transmiterea informațiilor s-a făcut verbal sau în scris, în țară ori în străinătate și nici mijlocul utilizat, direct sau prin mijloace de telecomunicații (telefon, radio, telex) ori printr-o altă legătură impersonală. Nu interesează dacă informațiile au ajuns efectiv la destinatar, cum ar fi situațiile în care comunicarea prin radio nu a putut fi recepționată din cauza condițiilor de propagare nefavorabile. De asemenea, nu prezintă însemnătate dacă documentul a fost predat definitiv sau spre copiere ori fotografiere și nici dacă transmiterea s-a făcut la cererea agentului străin ori din inițiativa cetățeanului român sau a persoanei fără cetățenie care domiciliază în țară. Astfel, fapta numitului T.G., care — fiind trimis într-o țară străină cu misiunea de a preda Ambasadei Republicii Socialiste România mai multe documente strict secrete de importanță deosebită — a predat acele documente serviciului de informații al statului străin, a întrunit elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute în art. 157 alin. 1 Cod penal [1]).

Încredințarea unor informații ori documente în vederea transmiterii de către un intermediar constituie tentativă la această infracțiune [2]).

Procurarea, ca acțiune ce formează elementul material al infracțiunii de trădare prin transmitere de secrete, poate fi realizată prin culegere,

---

[1]) Tribunalul Militar Teritorial București, Sentința penală nr. 28/17.03.1980, nepublicată.

[2]) Tribunalul Militar Teritorial București, Sentința penală nr. 75 din 10 august 1981 (nepublicată).

sustragere [1]) sau obținere în orice alt mod (corupere, înscrisuri false, alte mijloace frauduloase).

Nu are relevanță pentru consumarea infracțiunii dacă autorul își procură aceste date ori informații din sfera sa de activitate ori din alte domenii. În cazul în care acțiunea de procurare a secretelor sau a altor noutăți pentru puterile ori organizațiile străine este urmată de transmiterea lor, nu vor exista două infracțiuni, ci una singură, întrucît acțiunea de procurare se absoarbe în cea de transmitere. Simpla activitate de căutare a unor informații sau date din cele ce formează obiect al infracțiunii de trădare prin transmitere de secrete nu constituie o infracțiune consumată, ci doar o tentativă, potrivit art. 20 din Codul penal.

În sfîrșit, deținerea de documente secrete constă în simplul fapt de a avea în stăpînire sau în păstrare, contrar dispozițiilor legale privitoare la apărare secretului de stat, asemenea documente. Fapta privește acțiunea de a poseda, a avea la dispoziție, în original sau în copie, documente din cele arătate, indiferent cum acestea au ajuns în mîinile subiectului. Pentru ca fapta să constituie infracțiune se cere ca autorul să nu aibă calitatea de a cunoaște conținutul acelor documente, adică să nu se refere la sectorul său de activitate. Observăm că deținerea se referă numai la documente, adică înscrisuri ce conțin date secrete, nu și la date necuprinse în asemenea înscrisuri. Consumarea infracțiunii — în ipoteza menționată — are loc în momentul în care începe deținerea, cînd subiectul a intrat în posesia documentelor.

Infracțiunea de trădare prin transmitere de secrete în ipoteza sancționată mai ușor, prevăzută în art. 157 alin. 2 Cod penal, se realizează prin aceleași acțiuni — transmitere, procurare, deținere —, textul normativ referindu-se la „aceleași fapte".

Pentru existența faptei de trădare prin transmitere de secrete în forma sa tipică (art. 157 alin. 1 Cod penal), legiuitorul nu cere să se verifice dacă acțiunea a pus ori nu în pericol securitatea statului, acest lucru fiind de la sine înțeles. În schimb, în varianta atenuată a infracțiunii se cere ca fapta săvîrșită să periclitezе securitatea statului. Rezultă că dacă în privința primului alineat organele judiciare nu au obligația de a proba că fapta a pus ori a fost de natură să pună în pericol securitatea statului, la alineatul 2 această cerință este prevăzută expres, ceea ce impune sarcina probării existenței consecințelor dăunătoare societății noastre.

O altă cerință este aceea ca fapta să se săvîrșească în legătură cu o putere ori organizație străină ori agenți ai acestora.

Prin „putere străină" înțelegem în primul rînd un stat străin, dar și o formațiune statală străină, indiferent de faptul dacă a dobîndit sau nu recunoaștere internațională.

Prin „organizație străină" trebuie să înțelegem în primul rînd orice grup străin constituit (asociație, partid, uniune etc.), indiferent dacă are caracter național sau internațional, dacă este sau nu recunoscut oficial.

„Agent" al unei puteri sau organizații străine este persoana care lucrează pentru o putere sau organizație străină, indiferent de calitatea

[1]) A se vedea Sentința nr. 25/21.03.1981 a Tribunalului Militar Teritorial București (nepublicată), care se referă la o asemenea modalitate de procurare (sustragere a documentelor).

sa, precum și dacă este sau nu cetățean al statului respectiv ori este sau nu membru al organizației străine, dacă este sau nu remunerat, dacă săvîrșește fapta din ură față de regimul din țara noastră ori din alte motive. Astfel, în practica muncii de cercetare penală au fost cazuri de asemenea agenți, care aveau calitatea de funcționari UNESCO, procuriști la firme străine, emisari ai posturilor de radio reacționare, angajați ai unor servicii de spionaj etc.

Se poate întîmpla însă ca secretul de stat, respectiv documentul ori datele ce constituie secrete de stat să fi fost cunoscute puterii sau organizației străine anterior săvîrșirii acțiunii de transmitere, procurare sau deținere și deci starea de pericol să fi existat deja.

Într-o astfel de situație, urmarea imediată nemaifiind posibilă, fapta va constitui o tentativă la infracțiuni, executarea rămînînd fără efect (art. 20 Cod penal).

În ce privește **latura ei subiectivă,** infracțiunea de trădare prin transmitere de secrete se săvîrșește numai cu intenție, comiterea ei din culpă nefiind posibilă. Subiectul are prevederea că prin transmiterea unor date sau informații, inclusiv cuprinse în documente, se va produce un pericol pentru securitatea statului și dorește sau acceptă această urmare. Intenția făptuitorului rezultă, de cele mai multe ori, din însuși felul acțiunii, din modul săvîrșirii acesteia. Îndeosebi, în cazul cînd elementul material al infracțiunii se realizează prin transmiterea secretului de stat ori prin procurarea documentului sau datelor secrete în scopul transmiterii, este evident că aceste acțiuni sînt săvîrșite cu intenție. Fapta se comite cu intenție directă cînd făptuitorul urmărește anume să pună în pericol securitatea statului. Există intenție indirectă atunci cînd făptuitorul prevede că fapta sa ar putea pune în pericol securitatea statului și, deși nu urmărește acest rezultat, acceptă posibilitatea producerii lui.

Nu interesează — sub aspect subiectiv — mobilul din care a acționat subiectul și nici scopul urmărit, acestea putînd servi numai la aprecierea pericolului social pe care-l prezintă făptuitorul și deci la individualizarea sancțiunii penale. Expresia „în scopul transmiterii" din cuprinsul art. 157 se referă la latura obiectivă a infracțiunii, deoarece precizează destinația unde urmează să fie folosit documentul sau datele transmise, procurate sau deținute [1]). Termenul „scop" este folosit în sensul de destinație obiectivă, iar nu de finalitate subiectivă. Așadar, procurarea documentelor sau datelor ori deținerea documentelor secrete trebuie să aibă o anumită destinație, aceste acțiuni putînd fi săvîrșite atît cu intenție directă, cît și cu intenție indirectă, fiindcă rezultatul care trebuie să fie prevăzut și urmărit ori acceptat nu privește destinația documentului sau a datelor, ci urmarea pe care o poate avea acțiunea de procurare sau deținere [2]).

Infracțiunea de trădare prin transmitere de secrete, fiind o infracțiune comisivă, săvîrșirea ei este susceptibilă de desfășurare în timp. Efectuarea oricărui act pregătitor în vederea comiterii infracțiunii de trădare prin transmitere de secrete este incriminat potrivit art. 173 alin. 2

[1]) T. Vasiliu și colab., *op. cit.*, p. 29.
[2]) V. Dongoroz și colab., *op. cit.*, p. 59.

Cod penal. Punerea în executare a hotărîrii de a trăda este posibilă la acțiunile de transmitere și procurare de documente ori date ce constituie secrete.

În cazul transmiterii de date sau documente, va exista tentativă atunci cînd cetățeanul român ori apatridul cu domiciliul în România încearcă predarea documentului secret, dar nu reușește, fie că este prins, fie că nu ajunge în timp util la întîlnirea cu agentul, fie că destinatarul nu s-a prezentat la locul stabilit.

În cazul procurării de documente sau date secrete, tentativă există atunci cînd făptuitorul a încercat să intre în posesia acestora, dar acțiunea sa a fost întreruptă sau nu și-a produs efectul. Astfel, spre exemplificare, autorul faptei a pătruns în încăperea unde sînt păstrate documentele, s-a deplasat și a penetrat un perimetru sau obiectiv militar, a instalat casetofonul pentru înregistrarea unor convorbiri etc., aceste acțiuni fiind întrerupte. Tot tentativă constituie și imposibilitatea procurării informațiilor, din cauza defectuozității aparaturii de înregistrare (fotocopiere) ori a împrejurării că documentele nu mai erau în locul unde făptuitorul credea că se află.

La fapta de trădare, constînd în deținerea de documente în vederea transmiterii, tentativa nu este posibilă, fiindcă în această modalitate infracțiunea este de imediată consumare, deci se consumă în chiar momentul săvîrșirii primului act de executare — intrarea în posesia documentelor [1]).

Trădarea prin transmitere de secrete se consumă în momentul cînd executarea acțiunii ce constituie elementul material al infracțiunii a fost dusă pînă la sfîrșit și s-a produs, implicit, urmarea imediată a infracțiunii, respectiv starea de pericol pentru securitatea statului. Momentul consumării infracțiunii diferă însă în funcție de modalitatea sa normativă și deci de elementul material al acesteia.

În cazul transmiterii de secrete, infracțiunea se consumă în momentul predării datelor sau documentelor respective unei puteri sau organizații străine ori agenților acestora. În cel al procurării, infracțiunea se consumă în momentul cînd subiectul a intrat în stăpînirea documentului sau a luat cunoștință de datele respective.

După ce infracțiunea de trădare prin transmitere de secrete s-a consumat, se poate produce o prelungire în timp a activității infracționale. În situația transmiterii și procurării de documente sau date ce reprezintă secrete, autorul poate efectua, în baza aceleiași rezoluții infracționale, mai multe acte de transmitere sau de procurare, fapta căpătînd astfel caracterul de infracțiune continuată [2]), care se va epuiza în momentul săvîrșirii ultimului act sau în momentul descoperirii acesteia. În astfel de cazuri vor deveni incidente dispozițiile art. 41 alin. 2 și art. 42 Cod penal.

---

[1]) V. Dongoroz și colab., *op. cit.* p. 60.

[2]) O astfel de formă a avut trădarea prin transmitere de secrete comisă de numitul S.G., fost ofițer, care, fiind recrutat de un serviciu de spionaj străin, a transmis timp de mai mulți ani date secrete de stat. (Tribunalul Militar Teritorial București, sentința nr. 48/1985 — nepublicată).

În cazul deținerii de secrete, fapta nu are prin natura sa caracterul de infracțiune continuată, deoarece acțiunea ca atare, prin natura sa, se prelungește de la sine în timp, epuizîndu-se numai în momentul încetării stării de pericol.

B. Spionajul

„ART. 159 — Faptele prevăzute în art. 157, săvîrșite de un cetățean străin sau o persoană fără cetățenie care nu domiciliază pe teritoriul statului român, se pedepsesc cu moartea și confiscarea totală a averii, sau cu închisoare de la 15 la 20 de ani și confiscarea parțială a averii".

Potrivit art. 159 raportat la art. 157 Cod penal, spionajul constă în transmiterea secretelor de stat unei puteri sau organizații străine ori agenților acestora, precum și în procurarea de documente sau date ce constituie secrete de stat, ori deținerea de asemenea documente de către cei care nu au calitatea de a le cunoaște, în scopul transmiterii lor unei puteri sau organizații străine ori agenților acestora, săvîrșite de un cetățean străin sau o persoană fără cetățenie care nu domiciliază pe teritoriul statului român.

Aceleași fapte se pedepsesc și dacă privesc alte documente sau date care prin caracterul și importanța lor fac ca fapta săvîrșită să pericliteze securitatea statului.

Prin incriminarea spionajului se combate o faptă deosebit de periculoasă prin care se lezează nemijlocit interesele statului socialist român. Este cunoscută activitatea febrilă pe care o desfășoară statele străine și unele cercuri din exterior pentru culegerea de informații și obținerea de documente sau date secrete, în vederea folosirii lor în scopuri politice, economice, militare sau propagandistice. Astfel, pe plan mondial, există numeroase organizații specializate în culegerea de informații secrete, care folosesc cele mai sofisticate mijloace tehnice și cheltuiesc sume uriașe pentru a ajunge în posesia datelor sau documentelor secrete care le interesează.

Obiectul juridic, ca și obiectul material al infracțiunii de spionaj sînt identice cu cele ale infracțiunii de trădare prin transmitere de secrete. Infracțiunea de spionaj nu poate fi concepută și săvîrșită fără preexistența secretelor. Existența acestora depinde de natura însăși a secretului sau de calificarea ca atare prin hotărîre a Consiliului de Miniștri. Spionajul poate avea ca obiect și alte documente sau date care prin caracterul și importanța lor fac ca fapta săvîrșită să pericliteze securitatea statului.

Subiect al infracțiunii nu poate fi decît un cetățean străin [1]) sau o persoană fără cetățenie domiciliată în afara statului român. Nu sînt trași la răspundere penală pentru spionaj reprezentanții diplomatici ai statelor străine sau alte persoane care, în conformitate cu convențiile

---

[1]) Legea nr. 25/1969, privind *regimul străinilor în R. S. România,* republicată în *Buletinul Oficial* nr. 57 din 18.05.1972.

internaționale, nu sînt supuse jurisdicției penale a statului român (art. 8 Cod penal).

Participația este posibilă în toate formele sale. Calitatea de cetățean străin sau persoană fără cetățenie se cere numai pentru coautori. Instigatori și complici pot fi și cetățeni români sau apatrizi cu domiciliul în țară.

Calitatea prevăzută în art. 159 Cod penal pentru subiectul infracțiunii de spionaj trebuie să existe în momentul săvîrșirii infracțiunii. Orice modificări ce s-ar produce ulterior în privința calității respective nu influențează caracterizarea infracțiunii. Nu interesează nici dacă aceste persoane comit fapte incriminate aflîndu-se pe teritoriul țării noastre sau într-o altă țară. Dacă subiectul s-a aflat în străinătate în momentul comiterii infracțiunii, vor fi aplicabile prevederile art. 5 Cod penal, existînd posibilitatea sancționării sale, potrivit legii penale române, indiferent de dispozițiile în vigoare pe teritoriul statului unde a acționat. Pentru acest caz particular, punerea în mișcare a acțiunii penale se va face numai cu autorizarea prealabilă a procurorului general.

Latura obiectivă a infracțiunii de spionaj se realizează prin aceleași acțiuni ca și trădarea prin transmitere de secrete. Faptic totuși, spionul acționează de cele mai multe ori diferit față de trădător. Infracțiunea de spionaj se săvîrșește, în genere, prin acțiuni de procurare de documente sau date secrete, ori de deținere de documente în scopul transmiterii și, foarte rar, prin transmitere de secrete pur și simplu, fiindcă documentele și datele secrete nu sînt cunoscute direct de către cetățenii străini sau persoanele fără cetățenie domiciliate în străinătate [1]). În această modalitate s-a reținut infracțiunea de spionaj în sarcina cetățeanului vest-german S.H.W., procurist al firmei „Starlek", care, contactîndu-l pe cetățeanul român K.O., ce deținea o funcție de conducere într-o întreprindere de comerț exterior, i-a cerut și a obținut de la acesta informații privind planul valutar, forța de muncă, investițiile, unele amplasamente militare etc.[2]).

Infracțiunea de spionaj este, din punctul de vedere al laturii subiective, o infracțiune intenționată. Practic, este greu de imaginat o infracțiune de spionaj săvîrșită cu intenție indirectă.

Referitor la sancționarea infracțiunii de spionaj, este de subliniat că, pe cînd la trădarea prin transmitere de secrete cele două forme ale infracțiunii — forma tipică și forma atenuată — sînt sancționate cu pedepse diferite, la infracțiunea de spionaj sancțiunile sînt aceleași pentru ambele forme ale infracțiunii, fără vreo diferențiere legală, aceasta putîndu-se face, în concret, atunci cînd este cazul, pe calea individualizării judiciare.

În sfîrșit, față de subiectul infracțiunii de spionaj se va putea lua și măsura de siguranță a expulzării, prevăzută în art. 117 Cod penal.

---

[1]) V. Dongoroz și colab., *op. cit.*, p. 76.

[2]) Tribunalul Militar Teritorial București, Sentința penală nr. 64/1979 (nepublicată).

Secțiunea a II-a

DIVULGAREA SECRETULUI CARE PERICLITEAZĂ SECURITATEA STATULUI

„ART. 169 — Divulgarea unor documente sau a unor date care constituie secrete de stat ori a altor documente sau date, de către cel care le cunoaște datorită atribuțiilor de serviciu, dacă fapta este de natură să pună în pericol securitatea statului, se pedepsește cu închisoare de la 7 la 15 ani și interzicerea unor drepturi.

Deținerea în afara îndatoririlor de serviciu a unui document ce constituie secret de stat, dacă fapta este de natură să pună în pericol securitatea statului, se pedepsește cu închisoare de la 5 la 10 ani.

Cu pedeapsa prevăzută în alin. 2 se sancționează deținerea în afara îndatoririlor de serviciu a altor documente în vederea divulgării, dacă fapta este de natură să pună în pericol securitatea statului.

Dacă faptele prevăzute în alineatele precedente sînt săvîrșite de orice altă persoană, pedeapsa este închisoarea de la unu la 7 ani".

Potrivit textului de lege, divulgarea secretului care periclitează securitatea statului este fapta persoanei care, avînd cunoștință despre documente sau date ce constituie secrete de stat ori despre alte documente sau date care nu sînt destinate publicității, divulgă sau deține asemenea documente sau date, dacă această faptă este de natură să pună în pericol securitatea statului.

Incriminarea acestei fapte a fost determinată, așadar, de necesitatea de a se ocroti securitatea statului împotriva pericolului care poate rezulta din faptul divulgării de date sau documente, ori al deținerii, împotriva dispozițiilor legale sau în vederea divulgării, a unor documente sau date de interes economic, tehnico-științific, militar sau politic. Păstrarea secretului de apărare a țării, cuceririle tehnico-științifice ș.a. constituie una din condițiile principale pentru asigurarea independenței economice, politice și militare a statului, a suveranității lui și de aceea divulgarea sau expunerea documentelor secrete riscului unei divulgări pot crea un pericol pentru securitatea statului.

Divulgarea datelor, documentelor sau informațiilor ce constituie secrete de stat, a altora asemănătoare, reprezintă o formă gravă de încălcare a obligației de păstrare a secretului, susceptibilă să pericliteze nu simple interese ale statului, ci însăși securitatea lui.

Obiectul juridic special al infracțiunii în cauză îl constituie relațiile sociale privitoare la securitatea statului a căror normală desfășurare nu ar fi posibilă fără o eficientă apărare a secretului de stat și a secretului altor documente sau date a căror divulgare ar pune în pericol securitatea statului [1]). Documentele și datele care constituie secrete de stat sînt în primul rînd acelea care prezintă în mod vădit acest caracter, potrivit art. 150 alin. 1 Cod penal, iar în al doilea rînd cele stabilite prin Hotărîrea Consiliului de Miniștri nr. 19/1972.

---

[1]) V. Dongoroz și colab., *op. cit.*, p. 149.

Complexitatea crescîndă a vieții sociale și a activității statului determină existența unui mare număr de date, documente cu caracter secret sau de importanță deosebită la care au acces, prin natura atribuțiilor de serviciu, multiple persoane. Păstrarea secretului datelor sau documentelor respective este de mare însemnătate nu numai pentru a evita ajungerea lor la organizații sau agenți străini, dar și pentru motivul că divulgarea acestor informații poate stînjeni activitatea statului și a organelor sale, poate crea obstacole în calea adoptării sau realizării unor măsuri politico-economice, periclitînd astfel securitatea statului nostru.

De asemenea,există alte date sau documente care, fără a fi calificate secrete de stat, constituie secrete de serviciu. Pot forma obiect al divulgării și alte documente sau date decît cele care sînt secrete, dacă fapta este de natură să pună în pericol securitatea statului.

Subiectul activ al infracțiunii poate fi, în principiu, orice persoană, obligația de a păstra secretul de stat și de a divulga astfel de date sau documente incumbînd tuturor și nu doar celor care le cunosc în virtutea atribuțiilor de serviciu. În modalitățile prevăzute în art. 169 alin. 1—3 Cod penal, poate fi subiect activ numai un funcționar ori alt salariat (art. 147 și 148 Cod penal) care a luat cunoștință de datele ori informațiile secrete ca urmare a sarcinilor funcției sale. În ipoteza prevăzută în art. 169 alin. 4, subiect poate fi orice persoană fizică ce răspunde penal.

Dacă făptuitorul, funcționar fiind, nu a cunoscut datele sau documentele în virtutea îndatoririlor sale de serviciu, ci în alt mod, va răspunde nu pentru infracțiunea prevăzută în art. 169 alin. 1 Cod penal, ci pentru cea reglementată în alineatul final din același text.

Poate fi subiect al acestei infracțiuni atît un cetățean român, cît și un cetățean străin sau o persoană fără cetățenie, dispozițiile legale privind apărarea secretului de stat fiind aplicabile și față de aceștia din urmă, dacă iau cunoștință pe orice cale despre documente, date și informații ce constituie secrete de stat [1]).

Infracțiunea poate fi comisă în oricare dintre formele de participație penală. Practica judiciară relevă însă că, de regulă, asemenea infracțiuni se comit individual, fără a exista o participație a mai multor persoane.

Infracțiunea prevăzută în art. 169 Cod penal presupune, în privința actelor de executare, o activitate de divulgare ce constă într-o acțiune ori inacțiune. Acțiunea se referă la comunicarea, prin orice mijloace, către persoane neîndreptățite să le cunoască, a unor documente sau date. Divulgarea poate consta și într-un act de omisiune, ca, de pildă, lăsarea cu știință a documentului la vederea altor persoane. Divulgarea se poate produce față de persoane care fac parte din aceeași unitate unde lucrează făptuitorul sau față de persoane străine de unitate (rude, prieteni ori cunoștințe). Astfel, s-a reținut această infracțiune în sarcina lui M.I., ofițer superior, care a destăinuit unui profesor universitar și unor lucrători de miliție metode și mijloace ale muncii organelor de securitate [1]). Dacă divulgarea s-a făcut unui agent al unei puteri străine, cunoscut ca atare de făptuitor, fapta va constitui infracțiunea de trădare prin transmitere de secrete (art. 157 Cod penal). În sfîrșit, legea cere ca divulgarea să fie făcută de o persoană care cunoaște documentele sau datele în virtutea atribuțiilor sale de serviciu. Este vorba atît despre un funcționar ori alt salariat care are ca sarcină de serviciu deținerea de documente secrete, cît și de orice altă persoană care vine în contact, prin natura și atribuțiile sale de serviciu, cu date ori documente reprezentînd secrete.

[1]) V. Dongoroz și colab., op. cit., p. 150.

În modalitatea prevăzută de art. 169 alin. 2 Cod penal, elementul material al infracțiunii constă într-o acțiune de deținere, în afara îndatoririlor de serviciu, de documente ce constituie secrete de stat.

S-a reținut această modalitate a infracțiunii în sarcina lui S.I., cadru militar din Ministerul Apărării Naționale, care a deținut la domiciliu o hartă a Republicii Socialiste România la scara de 1 : 500.000, considerată document secret de stat, deoarece conținea însemnări prezentînd importanță deosebită pentru apărarea țării. Astfel, din raportul de constatare tehnico-științifică a rezultat că erau trecute denumirile reale ale marilor unități din compunerea trupelor de uscat și locul de dispunere a depozitelor de muniții cu caracter special, destinate nevoilor de apărare în situații deosebite [2]). S-a mai reținut această modalitate a infracțiunii în cauză privind pe S.S., ofițer de miliție, care, fără a avea vreo aprobare, a luat, din cadrul serviciului economic, în care lucra, mai multe documente ce cuprindeau date și informații privind munca operativă a organelor de miliție, pe care le-a deținut la domiciliu mai mult timp [3]).

Funcționarul ori un alt salariat este în afara îndatoririlor de serviciu atît la terminarea programului oficial de lucru, cît și în momentul cînd a încetat să mai rezolve chestiunile care intră în atribuțiile sale de serviciu. De aceea, se va încadra în dispozițiile prevăzute de art. 169 alin. 2 Cod penal fapta funcționarului de a deține asupra sa documente secrete în afara unității. Astfel, fapta numitului S.T., pensionar M.I., de a deține la domiciliu mai multe dosare cu documente strict secrete constituie infracțiunea de divulgare a secretului care periclitează securitatea statului, în forma reglementată prin art. 169 alin. 2 Cod penal.

Considerăm că se încadrează în această modalitate a infracțiunii și fapta aceluia care, sustrăgînd de la un coleg de serviciu un document strict secret, pentru a se răzbuna pe acesta, îl distruge [4]).

Atît în ceea ce privește divulgarea de date sau documente secrete ori a altor date sau documente, cît și în cazul deținerii în afara înda-

[1]) Tribunalul Militar Teritorial București, Sentința penală nr. 5 din 19 ianuarie 1985 (nepublicată).

[2]) Tribunalul Suprem, completul militar, Sentința penală nr. 46 din 7 martie 1972 (nepublicată).

[3]) Tribunalul Militar Teritorial București, Sentința penală nr. 59 din 1981 (nepublicată).

[4]) Tribunalul Militar Teritorial București, Sentința penală nr. 33 din 30 mai 1983 (nepublicată).

toririlor de serviciu a unor documente secrete, elementul material al infracțiunii mai cere ca faptele, prin ele însele, să pună în pericol securitatea statului. Dacă această cerință nu este îndeplinită, fapta va putea constitui infracțiunea prevăzută de art. 251 Cod penal, dacă este de natură să aducă atingere intereselor obștești [1]). Dacă nu are nici acest caracter, ea va atrage o sancțiune extrapenală.

Se deduce că nu orice faptă dintre cele enumerate va constitui infracțiune, ci numai cele care prezintă o anumită gravitate, rezultată fie din caracterul documentului, fie din implicațiile pe care ar putea să le provoace divulgarea sau deținerea, fie din poziția subiectului. Astfel, dacă făptuitorul deține documentul acasă pentru a-l lucra, fapta nu constituie infracțiune, ci o altă faptă ilicită (contravenție sau abatere disciplinară). Dacă el nu are vreo justificare asupra deținerii în afara locului de muncă a documentului și dacă fapta este de natură să pună în pericol securitatea statului, aceasta constituie infracțiune.

În modalitatea prevăzută în alineatul 3 al art. 169 Cod penal, elementul material al infracțiunii constă într-o acțiune de deținere de alte documente decît cele secrete de stat, în afara îndatoririlor de serviciu, dar de această dată, în vederea divulgării, dacă fapta este de natură să pună în pericol securitatea statului [2]).

Observăm că dacă deținerea în afara îndatoririlor de serviciu de documente constituind secrete de stat se sancționează indiferent de scopul urmărit de funcționar ori de alt salariat, deținerea altor documente se pedepsește numai dacă s-a dovedit că făptuitorul a făcut acest lucru în vederea divulgării, fapt care se stabilește analizîndu-se totodată împrejurările concrete ale acțiunii. De asemenea, este necesar ca fapta să fie de natură să pună în pericol securitatea statului.

Ultima modalitate de săvîrșire a infracțiunii de divulgare a secretului care periclitează securitatea statului privește faptele incriminate în alineatele 1—3 ale art. 169 Cod penal, cu deosebire că subiectul activ al infracțiunii este orice persoană. Ca atare, săvîrșește infracțiunea în discuție orice persoană care divulgă date, documente ori informații secrete, indiferent de modul cum a intrat în posesia lor sau deține documente, iar prin aceasta pune în pericol securitatea statului.

Astfel, a fost condamnat pentru săvîrșirea infracțiunii de divulgare a secretului care periclitează securitatea statului inculpatul A.O., pentru că, în timp ce era militar în termen la o unitate militară din Sfîntu Gheorghe, aparținînd Ministerului Apărării Naționale, a expediat tatălui său, bunicului, prietenei și unui fost coleg un număr de 22 scrisori ce conțineau date și informații cu caracter secret, referitoare la dislocări de trupe, tabere, amplasări și mijloace de luptă [3]).

---

[1]) Art. 251 — *Divulgarea secretului de stat, dacă nu constituie infracțiunea prevăzută de art. 169, precum și divulgarea de date sau informații care, deși nu constituie secrete de stat, nu sînt destinate publicității, dacă fapta este de natură să aducă atingere intereselor obștești, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 5 ani.*

[2]) T. Vasiliu și colab., *op. cit.*, p. 59.

[3]) Tribunalul Militar Teritorial București, Sentința penală nr. 362/1975 (nepublicată).

În același sens, inculpatul S.G. a fost condamnat, deoarece, după trecerea în rezervă de la o unitate militară din Craiova, luînd legătura cu un turist vest-german, i-a divulgat respectivului date pe care le cunoștea din perioada îndeplinirii serviciului militar, și anume: organizarea și amplasarea unor unități militare; dotarea cu armament; localitățile unde se află uzine ce produc obiecte pentru înzestrarea armatei; dispunerea unor poligoane și aerodromuri etc.

Infracțiunea de divulgare a secretului care periclitează securitatea statului se comite cu intenție directă sau indirectă. Ea presupune cunoașterea de către făptuitor a caracterului secret al datelor ori documentelor divulgate sau al celor deținute în acest scop. Cînd fapta constă în deținerea altor documente decît cele care constituie secrete de stat, pentru existența elementului subiectiv nu este suficientă cunoașterea caracterului documentelor deținute, ci este necesară îndeplinirea unei cerințe esențiale, și anume ca deținerea acestor documente să aibă loc în vederea divulgării. De aceea, în modalitatea menționată infracțiunea nu poate fi comisă decît cu intenție directă.

Pentru existența infracțiunii, nu interesează mobilul sau scopul urmărit de făptuitor, fiind suficient doar faptul că el a acceptat posibilitatea punerii în pericol a securității statului prin acțiunea sa.

Săvîrșirea faptei din culpă realizează conținutul infracțiunii de neglijență în serviciu, dacă făptuitorul cunoștea datele în virtutea atribuțiilor sale de serviciu (art. 252 Cod penal) [1]).

Eroarea asupra caracterului secret al datelor sau documentelor divulgate, datorită culpei făptuitorului, conduce, de asemenea, la inexistența infracțiunii prevăzute în art. 169 Cod penal, dar la încadrarea faptei în infracțiunea de neglijență în păstrarea secretului de stat [2]).

Infracțiunea se consumă în momentul comunicării documentelor sau datelor — atunci cînd elementul material constă în acțiunea de divulgare. Dacă în vederea realizării aceleiași hotărîri infracționale divulgarea are loc la diferite intervale de timp, va exista o infracțiune continuată (art. 41 alin. 2 Cod penal). În situația în care elementul material al infracțiunii constă dintr-o acțiune de deținere, infracțiunea se află în faza consumată în momentul cînd a început deținerea. Prin natura sa, deținerea prelungindu-se în timp, fapta capătă caracter de infracțiune continuă.

Divulgarea secretului care periclitează securitatea statului, în modalitățile sale comisive, este susceptibilă de tentativă, dar, întrucît rezultatul acțiunii este o stare de pericol, aceasta nu poate avea decît forma neterminată (art. 20 alin. 1 teza I Cod penal). În cazul faptei prevăzute în art. 169 alin. 1 Cod penal, va exista tentativă atunci cînd darea în vileag a datelor sau documentelor n-a ajuns la cunoștința per-

---

[1]) Art. 252 — *Neglijența care are drept urmare distrugerea, alterarea, pierderea sau sustragerea unui document ce constituie secret de stat, precum și neglijența care a dat prilej altei persoane să afle un asemenea secret, dacă fapta este de natură să aducă atingere intereselor statului, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 3 ani.*

[2]) V. Dongoroz și colab., *op. cit.*, p. 152.

soanei căreia i-a fost adresată sau urma să-i fie adresată, din cauze independente de voinţa subiectului. În modalităţile prevăzute în alin. 2 şi 3 fapta nu este susceptibilă de tentativă, deoarece în această ipoteză momentul executării coincide cu cel al consumării [1]).

Secţiunea a III-a

Trădarea

„ART. 155 — Fapta cetăţeanului român sau a persoanei fără cetăţenie domiciliată pe teritoriul statului român, de a intra în legătură cu o putere sau cu o organizaţie străină ori cu agenţi ai acestora, în scopul de a suprima sau ştirbi unitatea, suveranitatea sau independenţa statului, prin acţiuni de provocare de război contra ţării sau de înlesnire a ocupaţiei militare străine, ori de subminare economică sau politică a statului, ori de aservire faţă de o putere străină, sau de ajutare a unei puteri străine pentru desfăşurarea unei activităţi duşmănoase împotriva securităţii statului, se pedepseşte cu moartea şi confiscarea totală a averii, sau cu închisoare de la 15 la 20 de ani, interzicerea unor drepturi şi confiscarea parţială a averii".

Această infracţiune constă în fapta persoanei, cetăţean străin ori apatrid cu domiciliul în ţara noastră, care intră în legătură cu un stat străin ori organizaţie străină sau agenţi ai acestora cu scopul subminării sau ştirbirii unităţii, suveranităţii ori independenţei statului român, prin acţiuni de natură să conducă la realizarea obiectivului propus.

Trădarea, fiind săvîrşită în scopul suprimării ori ştirbirii acestor atribute esenţiale ale statului, prezintă cel mai ridicat grad de pericol social, întrucît pune în primejdie însăşi securitatea şi, prin urmare, existenţa statului [2]). Incriminarea se bazează şi pe prevederile constituţionale potrivit cărora apărarea patriei este o datorie sfîntă a tuturor cetăţenilor, iar trădarea de patrie constituie una dintre crimele cele mai grave faţă de popor [3]).

Obiectul juridic special al infracţiunii de trădare îl formează ansamblul relaţiilor sociale a căror asigurare implică imperios ocrotirea şi apărarea unităţii, suveranităţii şi independenţei statului român, desfăşurarea lor normală fiind periclitată în mod direct prin săvîrşirea acestei infracţiuni. Potrivit Constituţiei ţării, Republica Socialistă România este stat al oamenilor muncii de la oraşe şi sate, suveran, independent şi unitar, al cărui teritoriu este inalienabil şi indivizibil.

Prin „unitatea statului", legea penală are în vedere integritatea teritorială a acestuia, păstrarea neştirbită a teritoriului în limitele recunoscute de dreptul internaţional. Statul român reprezintă o singură unitate statală, în care puterea de stat se exercită, fără vreo limitare, pe întreg teritoriul şi asupra tuturor locuitorilor ţării.

[1]) T. Vasiliu şi colab., *op. cit.*, p. 60.

[2]) V. Dongoroz şi colab., *op. cit.*, p. 39.

[3]) *Constituţia R. S. România*, art. 41.

Prin „suveranitate", ca atribut şi caracteristică esenţială a statului, se înţelege dreptul acestuia de a-şi rezolva singur, cu excluderea oricărui amestec din afară, toate treburile interne şi externe, toate problemele sale politice, sociale, economice, culturale, sportive şi de altă natură, de a elabora şi aplica măsurile pe care le socoteşte cele mai potrivite pentru realizarea politicii sale interne şi externe. În virtutea acestei însuşiri specifice esenţiale a puterii de stat, statul exercită o autoritate necontestată în limitele frontierelor sale şi o autonomie deplină în relaţiile sale externe [1]). Suveranitatea înseamnă deci supremaţia puterii de stat pe teritoriul statului român.

Independenţa presupune exercitarea puterii de stat în afara oricărei dependenţe faţă de vreun alt stat sau faţă de vreo organizaţie internaţională. Ea înseamnă neatîrnare, libertate neclintită în treburile ce intră în competenţa statului, în ce priveşte sistemul social-politic, economic şi organizarea statală, precum şi nesupunerea lui, în relaţiile internaţionale, puterii statelor străine, adică totala neatîrnare a statului în aceste relaţii şi promovarea unei politici externe corespunzătoare intereselor sale.

Aceste atribute fundamentale sînt exercitate de statul român, în limitele teritoriului său, care, potrivit art. 142 Cod penal, are în compunere: întinderea de pămînt şi apele cuprinse între frontiere, cu subsolul şi spaţiul aerian, precum şi marea teritorială cu solul, subsolul şi spaţiul aerian ale acesteia.

Subiect activ al infracţiunii de trădare nu poate fi decît un cetăţean român sau o persoană fără cetăţenie care domiciliază în ţară. Pentru cetăţeanul român, această faptă constituie, evident, o trădare de patrie, o încălcare a celor mai de preţ îndatoriri faţă de poporul din care s-a născut, o nesocotire a obligaţiei de fidelitate pe care o datorează ţării sale. Pentru persoana fără cetăţenie, domiciliată pe teritoriul statului nostru, o asemenea faptă, deşi nu reprezintă trădare de patrie, legea o asimilează totuşi cu o trădare. Într-adevăr, dacă apatridul domiciliat în ţară intră în legătură cu puteri străine, organizaţii străine ori agenţi ai acestora, în scopul prevăzut de art. 155 Cod penal, înseamnă că îşi încalcă îndatoririle elementare de recunoştinţă şi loialitate faţă de statul nostru, care i-a dat găzduire şi i-a asigurat condiţiile necesare traiului şi activităţii sale.

Calitatea de cetăţean român se stabileşte conform Legii nr. 24/1971 (Legea cetăţeniei române). Subiectul activ nemijlocit (autorul) trebuie să fi avut calitatea de cetăţean român în momentul săvîrşirii faptei, chiar dacă ulterior a pierdut această calitate. Pe cale de consecinţă, nu poate fi subiect activ nemijlocit o persoană care a dobîndit cetăţenia română după săvîrşirea infracţiunii, cu excepţia situaţiei în care ea avea anterior calitatea de persoană fără cetăţenie cu domiciliul în ţara noastră.

Calitatea de persoană fără cetăţenie se stabileşte conform Legii nr. 25/1969 privind regimul străinilor în Republica Socialistă România.

[1]) A se vedea şi *Dicţionar de drept internaţional public*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1982, p. 284.

Subiect activ — persoană fără cetățenie domiciliată în țară — trebuie să fi avut această calitate la data săvîrșirii infracțiunii.

Infracțiunea de trădare se poate săvîrși de o singură persoană sau cu participarea mai multor persoane (în calitate de coautori, instigatori sau complici). Calitatea de cetățean român sau de persoană fără cetățenie care domiciliază în țară trebuie să o aibă numai autorul (coautorii). În calitate de instigatori ori complici pot apărea și persoane care nu au calitatea cerută pentru autor.

În ceea ce privește **elementul material**, infracțiunea se realizează numai printr-o acțiune : aceea de a intra în legătură cu o putere sau o organizație străină ori cu agenți ai acestora [1]). Așadar, această infracțiune este o faptă comisivă îndreptată spre scopurile arătate în art. 155 Cod penal. Expresia „a intra în legătură“ presupune stabilirea unui contact cu factorii menționați, indiferent dacă s-a ajuns ori nu la o înțelegere între părți. Deci, este suficientă chiar numai stabilirea unei legături în vederea unei înțelegeri. Nu au relevanță juridică modul cum s-a stabilit legătura, cine a avut inițiativa, mijloacele utilizate pentru a se intra în legătură — verbal, scris, prin mijloace de telecomunicații etc. — sau locul unde s-a realizat înțelegerea ori durata acestuia, fiind suficientă și numai o legătură ocazională, întîmplătoare.

Intrarea subiectului în legătură cu o putere sau organizație străină sau cu vreun agent al acestora, în scopul suprimării sau știrbirii unității, suveranității ori independenței țării, are ca urmare crearea unei stări de pericol pentru valorile sociale ocrotite de lege.

O astfel de infracțiune a săvîrșit cetățeanul român C.B., fost membru în conducerea organizației francmasonice din România care, în anul 1981, a luat legătura cu colonelul Anderson de pe lîngă Legația S.U.A. la București, pentru a se interveni cu trupe în vederea schimbării regimului instaurat în România.

Infracțiunea de trădare prevăzută de art. 155 Cod penal se comite cu intenție directă. Autorul își dă seama că prin acțiunea desfășurată va stabili legătura cu o putere ori cu o organizație străină sau cu agenți ai acestora, în scopul de a pune în pericol unitatea, independența și suveranitatea statului, și urmărește producerea acestor consecințe. Pentru existența elementului subiectiv al acestei infracțiuni, nu este suficient ca subiectul să fi prevăzut că acțiunea sa ar putea pune în pericol sau ar putea vătăma valorile fundamentale ocrotite, ci este necesar ca el să fi urmărit anume crearea pericolului respectiv. În cazul în care lipsește scopul, fapta nu va fi încadrată ca trădare.

Totuși, dacă după intrarea în legătură cu factorii străini și datorită acesteia s-a produs vreuna din acțiunile arătate în art. 155 Cod penal (provocare de război contra țării, ocupație militară străină, subminare economică sau politică etc.), iar făptuitorul a prevăzut eventualitatea unei astfel de acțiuni și a acceptat riscul producerii acesteia, intenția sa directă va întregi conținutul subiectiv al infracțiunii de trădare,

[1]) A se vedea capitolul al III-lea, Secțiunea I, lit. A.

fiindcă în acest caz scopul s-a convertit în rezultat al acțiunii de intrare în legătură, rezultat pe care făptuitorul l-a prevăzut și, deși nu l-a urmărit, l-a acceptat (art. 19 pct. 1, lit. b) [1]).

Scopul urmărit are ca finalitate suprimarea sau știrbirea unității, independenței sau suveranității statului român. Prin „suprimarea“ acestor valori trebuie să înțelegem distrugerea, nimicirea, înlăturarea, încetarea existenței lor. „Știrbirea“ presupune orice diminuare, limitare, îngrădire a valorilor enunțate. Ele se pot produce prin dezmembrarea unei părți din teritoriul statului sau prin recrearea în cadrul acestuia a unei entități sau formațiuni statale cu o anumită formă sau grad de independență, ceea ce este de natură să atingă în mod serios unitatea statului, chiar dacă unitatea nu este suprimată [2]).

Legea enumeră și mijloacele prin care subiectul își propune să realizeze scopul :

— acțiuni de provocare de război contra țării, cum ar fi : maltratarea ori uciderea reprezentanților noștri oficiali ; provocarea de incidente de frontieră ; atacuri asupra navelor sau aeronavelor române etc ;

— acțiuni de înlesnire a ocupației militare străine, acte prin care subiectul ajută la ocuparea teritoriului național ori a unei părți din acesta sau care ar justifica necesitatea ocupației ;

— acțiuni de subminare economică, prin care se tinde la slăbirea ori dezorganizarea economiei naționale ;

— acțiuni de subminare politică (dezorganizarea aparatului de stat, discreditarea organelor supreme ale statului) ;

— acțiuni de aservire față de o putere străină, în sensul de subordonare din punct de vedere politic sau economic față de un stat ori organizație statală cu caracter național sau internațional ;

— acțiuni de ajutare a unei puteri străine pentru desfășurarea unei activități dușmănoase împotriva securității statului, ca, de exemplu : acordarea de ajutor material ; favorizarea unor agenți străini ; recrutarea de informatori sau crearea unei rețele de agenți [3]).

Nu interesează mobilul cu care a acționat autorul, infracțiunea subzistînd indiferent dacă autorul a acționat din ură față de statul socialist ori mînat de dorința de îmbogățire sau de alte interese [4]).

Infracțiunea de trădare se consumă în momentul în care a avut loc intrarea în legătură a subiectului cu o putere sau organizație străină ori cu vreun agent al acesteia. Nu se cere realizarea vreunei urmări periculoase, respectiv, a scopului propus. Încercarea de a intra în legătură constituie tentativă. Actul de intrare în legătură poate fi reluat în repetate rînduri, trădarea putînd astfel îmbrăca forma infracțiunii continuate potrivit art. 41 alin. 2 Cod penal.

[1]) A se vedea și V. Dongoroz și colab., *op. cit.*, p. 34.
[2]) T. Vasiliu și colab., *op. cit.*, p. 20.
[3]) V. Dongoroz și colab., *op. cit.*, p. 36.
[4]) T. Vasiliu și colab., *op. cit.*, p. 21.

Secțiunea a IV-a

Trădarea prin ajutarea inamicului

„ART. 156 — Fapta cetățeanului român sau a persoanei fără cetățenie domiciliată pe teritoriul statului român, care, în timp de război:

a) predă teritorii, orașe, poziții de apărare, depozite ori istalații ale armatei române sau care servesc apărării;

b) predă nave, aeronave, mașini, aparate, armament sau orice alte materiale care pot sluji purtării războiului;

c) procură dușmanului oameni, valori și materiale de orice fel;

d) trece de partea inamicului sau efectuează alte acțiuni care sînt de natură să favorizeze activitatea dușmanului, ori să slăbească puterea de luptă a armatei române sau a armatelor aliate — se pedepsește cu moartea și confiscarea totală a averii sau cu închisoare de la 15 la 20 de ani, interzicerea unor drepturi și confiscarea totală a averii.

Cu aceeași pedeapsă se sancționează cetățeanul român sau persoana fără cetățenie domiciliată pe teritoriul statului român, care, în timp de război, luptă sau face parte din formații de luptă împotriva statului român sau a aliaților săi".

Potrivit art. 156 Cod penal, trădarea prin ajutarea inamicului constă în fapta cetățeanului român sau a persoanei fără cetățenie domiciliată pe teritoriul statului român care, în timp de război, comite vreunul din următoarele acte:

— predă teritorii, orașe, poziții de apărare, depozite ori instalații ale armatei române sau care servesc apărării;

— predă nave, aeronave, mașini, aparate, armament sau orice alte materiale care pot sluji purtării războiului;

— procură dușmanului oameni, valori și materiale de orice fel;

— trece de partea inamicului sau efectuează alte acțiuni de natură să favorizeze activitatea dușmanului, ori să slăbească puterea de luptă a armatei române sau a armatelor aliate.

În ultimul alineat al art. 156 se prevede o formă asimilată faptelor din primul alineat, aceasta constînd în fapta cetățeanului român sau a persoanei fără cetățenie domiciliată pe teritoriul statului român, care, în timp de război, luptă sau face parte din formații de luptă împotriva statului român sau a aliaților săi.

Această infracțiune este de o gravitate deosebită, deoarece se săvîrșește în timp de război, cînd fiecare cetățean al statului nostru are datoria sfîntă — înscrisă în art. 41 din Constituție — de a apăra patria, de a contribui cu orice preț la păstrarea unității, suveranității și independenței țării, la apărarea orînduirii socialiste instaurate de poporul român.

Din punct de vedere conceptual, specific pentru infracțiunea de trădare prin ajutarea inamicului este că neloialitatea, infidelitatea făptuitorului se exprimă prin ajutarea inamicului sau prin lupta armată

împotriva patriei, deci prin acțiuni care vizează în mod vădit însăși ființa statului [1]).

Obiectul juridic special al infracțiunii de trădare prin ajutarea inamicului îl constituie ansamblul relațiilor sociale privind ocrotirea și apărarea unității, suveranității și independenței statului nostru. În cazul acestei infracțiuni mai există și un obiect juridic adiacent, respectiv, capacitatea de apărare a țării.

Trădarea prin ajutarea inamicului are ca obiect material teritorii, orașe, poziții de apărare, depozite, instalații, nave, aeronave, mașini, aparate, armament, oameni, valori și materiale de orice fel. La lit. a și b, obiectul material îl formează obiectivele militare, iar la lit. c, persoanele fizice, valorile și diversele materiale necesare purtării războiului.

Prin „teritorii" nu trebuie să înțelegem întinderi de pămînt delimitate de hotare și pe care se exercită o anumită autoritate, ci o parte din suprafața statului, indiferent dacă aceasta constituie ori nu o unitate administrativ-teritorială.

Prin „orașe" se înțeleg localitățile cu caracter urban; o localitate rurală (un sat, o comună) nu constituie deci obiect material al infracțiunii, dacă nu a fost transformată într-o poziție de apărare a armatei române, în care caz pe acest considerent constituie obiect material al trădării [2]).

Expresia „poziții de apărare", ca obiect material al infracțiunii de trădare prin ajutarea inamicului, se referă la orice dispozitive ale defensivei, cum ar fi fortificațiile, întăririle ori localitățile adaptate pentru apărare. În noțiunea de „depozite" intră orice formație militară care aprovizionează unitățile armatei cu materiale, muniții etc. [3]). Tot aici intră orice loc de păstrare a alimentelor, carburanților, cazarmamentului, medicamentelor ș.a. Prin „instalație" înțelegem un ansamblu de construcții ori mașini ce formează un tot unitar, cum ar fi instalații de telecomunicații, instalații radar, cabluri telefonice, linii de înaltă tensiune ori conducte de carburanți.

Prin „nave, aeronave, mașini, aparate, armament sau orice alte materiale care pot sluji purtării războiului" se înțeleg atît mijloacele care aparțin armatei, cît și cele din dotarea altor unități economice (nave comerciale și de transport, autocamioane, materie primă etc.), cu condiția însă ca acestea din urmă să poată servi, în mod obiectiv, purtării războiului. Prin „oameni" se înțeleg voluntari pentru formațiile de luptă sau auxiliare ale inamicului, specialiști sau muncitori pentru economia acestuia, persoane care nu fac parte, de exemplu, din forțele de ordine ale ocupantului (poliție, jandarmerie etc.). „Valorile" reprezintă bani sau titluri de credit, obiecte din metale prețioase sau pietre prețioase, bunuri din patrimoniul cultural național ori din fondul arhivistic național. „Materialele de orice fel" în exprimarea legii reprezintă alimente, carburanți, tehnică medicală, lubrifianți, piesele de schimb ș.a.

Subiect activ nemijlocit, deci autor al infracțiunii, poate fi numai un cetățean român sau o persoană fără cetățenie domiciliată pe teritoriul

---

[1]) V. Dongoroz și colab., *op. cit.*, p. 42.
[2]) V. Dongoroz și colab., *op. cit.*, p. 44.
[3]) *Dicționarul limbii române moderne*, p. 228.

statului român. Calitatea de cetățean român se stabilește conform prevederilor Legii nr. 24/1971 — Legea cetățeniei române. Nu poate fi subiect activ al infracțiunii persoana care a dobîndit cetățenia română după săvîrșirea faptelor incriminate.

De asemenea, nu poate fi subiect activ al infracțiunii apatridul care în momentul săvîrșirii faptei nu avea domiciliul pe teritoriul român.

Infracțiunea de trădare prin ajutarea inamicului poate fi săvîrșită de o singură persoană, dar ea este susceptibilă de participație în toate modalitățile acesteia. Instigator ori complice poate fi orice persoană (cetățean străin ori apatrid), pe cînd coautor nu poate fi decît un român prin cetățenie.

Infracțiunea de trădare prin ajutarea inamicului se săvîrșește, în general, prin acțiune. Aceste acțiuni constau din următoarele fapte :

— predarea unor obiective militare sau care servesc apărării naționale. Prin „predare“ se înțelege punerea obiectivelor respective la dispoziția inamicului. Deși legea nu arată destinatarul predării, din denumirea și rațiunea infracțiunii rezultă că acesta este inamicul, deci o putere cu care statul român se află în stare de război ;

— procurarea de oameni sau valori materiale, ceea ce înseamnă achiziționarea acestora în sprijinul inamicului ori chiar în punerea la dispoziția dușmanului a valorilor sau altor bunuri ce aparțin subiectului infracțiunii ;

— trecerea de partea inamicului, în sensul de părăsire a țării și refugiere în țara acestuia, cît și înrolarea în serviciul dușmanului aflat vremelnic pe teritoriul țării. Există trecere de partea inamicului și atunci cînd făptuitorul se găsea în statul inamic în timpul războiului și a intrat în serviciul lui ;

— efectuarea de acțiuni susceptibile să favorizeze activitatea dușmanului, ori să slăbească puterea de luptă a armatei române sau a armatelor aliate. Astfel de acțiuni pot consta în acte care înlesnesc fie operațiile militare ale inamicului (semnalizări, informații false date trupelor române), fie în alte activități folositoare acestuia (ascunderea sau adăpostirea emisarilor, agenților sau prizonierilor inamici, servirea de călăuză acestora, procurarea de mijloace de deghizare). Legea consideră ca acțiuni favorabile dușmanului în sens indirect faptele de natură să slăbească puterea de luptă a armatei române sau a armatelor aliate, cu alte cuvinte orice acte de demoralizare a armatei, de propagandă defetistă în rîndurile acesteia, de învrăjbire a armatei române cu trupele aliate, ca și actele de compromitere a cadrelor de comandă, de dezorganizare a aprovizionării armatei etc.[1]) ;

— a acționa în formații de luptă împotriva statului român sau a aliaților reprezintă participarea în calitate de combatant la operațiunile militare, indiferent dacă făptuitorul este sau nu încorporat în armata străină și indiferent de actele de arme efectiv săvîrșite de acesta. Prin „a face parte din formații de luptă“ se înțelege fapta de a intra și a se înrola într-o formațiune al cărei scop este lupta armată împotriva statului român sau a aliaților săi. Este suficient ca această formațiune — militară, paramilitară sau fără acest caracter — să ia parte

[1]) V. Dongoroz și colab., *op. cit.*, p. 46.

la acțiuni pe cîmpul de luptă. Nu intră în categoria menționată diferite servicii auxiliare, de echipament, sanitare, întreținere, al căror scop direct nu constă în lupta armată.

Pentru realizarea elementului material al infracțiunii nu este necesar ca cel care face parte dintr-o asemenea formație să fi participat efectiv la vreo acțiune de luptă, după cum nu este necesară nici intrarea în luptă a formației respective. Simplul fapt de a face parte dintr-o formație de luptă — bineînțeles cu condiția ca aceasta să aibă drept scop lupta împotriva statului român sau a aliaților săi — este suficient pentru existența infracțiunii prevăzute de art. 156 Cod penal[1]).

Infracțiunea de trădare prin ajutarea inamicului se poate săvîrși și prin acte omisive, prin abandonarea obiectivelor militare și prin neluarea măsurilor de apărare. De asemenea, pot fi efectuate alte acțiuni de natură a favoriza activitatea dușmanului, ca, de pildă, neluarea măsurilor necesare pentru aprovizionarea armatei cu alimente, muniții, carburanți etc.

Pentru ca ajutarea inamicului să constituie element material al infracțiunii reglementată de art. 156 Cod penal, se cere ca fapta să se comită în timp de război. Potrivit art. 153 Cod penal, prin „timp de război“ înțelegem intervalul de timp de la data declarării mobilizării sau de la începerea operațiilor de război pînă la data trecerii armatei la starea de pace. De asemenea, se cere ca ajutorul să fie destinat inamicului.

Ajutorul dat unui stat cu care țara noastră nu se află în război, dar care ar putea ulterior să devină inamic prin alianță cu un stat cu care țara s-ar afla în stare de război, nu constituie infracțiunea de trădare prin ajutarea inamicului, dar ar putea, cînd este cazul, să constituie infracțiunea de trădare prevăzută de art. 155 Cod penal[2]).

Fapta are ca urmare producerea unei stări de pericol pentru securitatea statului. Starea de pericol constă în sporirea puterii de luptă a inamicului în detrimentul armatei române sau al aliaților săi. Urmarea poate îmbrăca diferite aspecte, în funcție de modalitatea acțiunii de ajutare.

Atunci cînd fapta nu este de natură să aducă atingere securității statului, dar poate periclita capacitatea de apărare a Republicii Socialiste România, va putea exista o infracțiune săvîrșită pe cîmpul de luptă, capitularea sau părăsirea cîmpului de luptă[3]).

[1]) V. Dongoroz și colab., *op. cit.*, p. 46.

[2]) V. Dongoroz și colab., *op. cit.*, p. 47.

[3]) Art. 338 — *Predarea în mîinile inamicului, de către comandant, a forțelor militare pe care le comandă, lăsarea în mîinile dușmanului, distrugerea sau aducerea în stare de neîntrebuințare, de către comandant, a mijloacelor de luptă sau a altor mijloace necesare pentru purtarea războiului fără ca aceasta să fi fost determinată de condițiile de luptă, se pedepsesc cu moartea și confiscarea totală a averii, sau cu închisoare de la 15 la 20 de ani, interzicerea unor drepturi și confiscarea totală a averii. Tentativa se pedepsește.*

Art. 339 — *Părăsirea cîmpului de luptă sau refuzul de a acționa, săvîrșite în timpul luptei, ori predarea în captivitate, sau săvîrșirea altor asemenea fapte de natură a servi cauza dușmanului, se pedepsește cu moartea și confiscarea totală a averii, sau cu închisoare de la 15 la 20 de ani, interzicerea unor drepturi și confiscarea totală a averii.*

Tentativa se pedepsește.

Pentru existența infracțiunii de trădare prin ajutarea inamicului este necesar ca acțiunea de ajutare să fie săvîrșită cu intenție directă, ori cu intenție indirectă.

Pentru existența laturii subiective, nu interesează mobilul care l-a determinat pe făptuitor la săvîrșirea acțiunii de ajutare a inamicului, respectiv: un resentiment contra statului sau poporului român; dușmănia sa față de regimul socialist; simpatie pentru cauza inamicului etc. De asemenea, nu interesează nici scopul pe care l-a urmărit făptuitorul: provocarea unei stări contrarevoluționare; dobîndirea puterii fără schimbarea orînduirii; realizarea de profituri materiale etc. [1]).

Secțiunea a V-a

Acțiunile dușmănoase contra statului

„ART. 158 — Faptele prevăzute în art. 155 și în art. 156, săvîrșite de un cetățean străin sau de o persoană fără cetățenie care nu domiciliază pe teritoriul statului român, se pedepsesc cu moartea și confiscarea totală a averii sau cu închisoare de la 15 la 20 de ani și confiscarea parțială a averii".

În conformitate cu dispozițiile art. 158, raportate la art. 155 Cod penal, constituie acțiuni dușmănoase contra statului fapta cetățeanului străin sau a persoanei fără cetățenie care nu domiciliază pe teritoriul statului român de a intra în legătură cu o putere sau o organizație străină ori cu agenți ai acestora, în scopul de a suprima sau știrbi unitatea, suveranitatea sau independența statului, prin acțiuni de provocare de război contra țării sau de înlesnire a ocupației militare străine, ori de subminare economică sau politică a statului, ori de aservire față de o putere străină sau de ajutare a unei puteri străine pentru desfășurarea unei activități dușmănoase împotriva securității statului.

Totodată, potrivit art. 158 raportat la art. 156 Cod penal, reprezintă acțiuni dușmănoase contra statului fapta cetățeanului străin sau a persoanei fără cetățenie care nu domiciliază pe teritoriul statului român, care, în timp de război:

a) predă teritorii, orașe, poziții de apărare, depozite ori instalații ale armatei române sau care servesc apărării;

b) predă nave, aeronave, mașini, aparate, armament sau orice alte materiale care pot sluji purtării războiului;

c) procură dușmanului oameni, valori și materiale de orice fel;

d) trece de partea inamicului sau efectuează alte acțiuni de natură să favorizeze activitatea dușmanului, ori să slăbească puterea de luptă a armatei române sau a armatelor aliate.

În sfîrșit, constituie acțiuni dușmănoase contra statului fapta cetățeanului străin sau a persoanei fără cetățenie ce nu domiciliază pe teritoriul statului român, care, în timp de război, luptă sau face parte din formații de luptă împotriva statului român sau a aliaților săi.

[1]) V. Dongoroz și colab., *op. cit.*, p. 48.

Faptele care constituie infracțiunea de acțiuni dușmănoase contra statului au aceeași structură și conținut juridic ca și infracțiunile de trădare și trădare prin ajutarea inamicului. Săvîrșirea acelorași fapte de către cetățeni străini sau persoane fără cetățenie care nu domiciliază pe teritoriul statului român nu mai poate primi caracterizarea social-politică și juridică ce se face faptei cetățeanului român ori a apatridului cu domiciliul în țară, ei neavînd față de țara noastră în aceeași măsură obligații de credință și loialitate și deci nu pot săvîrși o faptă de trădare față de statul român. Activitățile lor ilicite vor avea însă caracterul unor acțiuni dușmănoase contra statului. Calitatea de mai sus a subiectului trebuie să existe în momentul săvîrșirii infracțiunii. Orice modificări care s-ar putea produce ulterior în privința calității subiectului nu influențează încadrarea juridică a faptei. Așadar, fapta este caracterizată după calitatea făptuitorului în momentul săvîrșirii infracțiunii, iar nu din cel al judecății.

Fapta se poate comite cel mai frecvent dacă subiectul se află pe teritoriul țării noastre. Astfel, s-au reținut acțiuni dușmănoase contra statului în sarcina cetățeanului vest-german S.D.C. care, în august 1982, a efectuat incursiuni cu un avion în spațiul aerian al Republicii Socialiste România, a aterizat pe o șosea din apropierea frontierei de stat și a îmbarcat 6 persoane, scoțîndu-le din țară. S-a apreciat că fapta de amestec în rezolvarea problemelor interne ale statului român constituie o știrbire a independenței Republicii Socialiste România, ceea ce realizează conținutul faptei incriminate de art. 158 Cod penal [1]).

Dacă subiectul s-a aflat și a acționat din străinătate, vor fi aplicate prevederile art. 5 Cod penal, acesta putînd fi sancționat potrivit legii penale române, indiferent de dispozițiile în vigoare pe teritoriul statului unde a acționat. Evident, în acest caz nu este necesar să existe dubla incriminare și nici ca făptuitorul să se afle pe teritoriul statului român, el urmînd a fi judecat după legea română, în temeiul principiului realității legii penale.

Dat fiind că infracțiunea de acțiuni dușmănoase contra statului este o infracțiune cu autor calificat, coautorul trebuie să aibă aceeași calitate care este cerută pentru autor. Instigatorul și complicii vor putea fi orice persoane, indiferent de cetățenie sau domiciliu.

Sub aspectul laturii obiective, fapta se realizează prin una sau mai multe dintre activitățile incriminate de art. 155 și 156 Cod penal [2]). Aceste fapte creează, prin ele însele, o stare de pericol pentru valorile sociale apărate de legea penală.

Această infracțiune se comite cel mai adesea cu intenție directă. Față de subiect se va putea pronunța și măsura de siguranță a expulzării, potrivit art. 117 Cod penal.

[1]) Tribunalul Militar București, Sentința penală nr. 19 din 28 februarie 1983 (nepublicată).

[2]) A se vedea Capitolul al III-lea Secțiunile III și IV.

Capitolul IV

INFRACŢIUNILE DE ATENTAT, PRECUM ŞI INFRACŢIUNI CONTRA REPREZENTANTULUI UNUI STAT STRAIN

Secţiunea I

Atentatul care pune în pericol securitatea statului

„ART. 160 — Atentatul săvîrşit contra vieţii, integrităţii corporale ori sănătăţii unei persoane care îndeplineşte o activitate importantă de stat sau obştească, în împrejurări care fac ca fapta să pună în pericol securitatea statului, se pedepseşte cu moartea şi confiscarea totală a averii, sau cu închisoare de la 15 la 20 de ani, interzicerea unor drepturi şi confiscarea parţială a averii“.

Aşa cum rezultă din definiţie, infracţiunea menţionată constă în fapta persoanei care comite un atac material şi violent îndreptat împotriva vieţii, integrităţii corporale sau sănătăţii unei persoane care îndeplineşte o activitate importantă pe linie de stat sau obştească, în împrejurări ce fac ca aceasta să pună în pericol securitatea statului.

Infracţiunea de atentat care pune în pericol securitatea statului, cunoscută în doctrină sub denumirea de act de teroare, prezintă un pericol social deosebit de mare, fiind o metodă de luptă specifică unor organizaţii teroriste la care recurg în anumite cazuri pentru a ucide ori vătăma integritatea corporală a unor personalităţi marcante ale vieţii politice sau de stat. Asemenea fapte au drept urmare crearea unei stări de tensiune în rîndul populaţiei, a unei temeri sau panici generale, creîndu-se astfel o stare de pericol pentru securitatea statului.

În ţara noastră nu au existat cazuri de atentate care să pună în pericol securitatea statului ; de la intrarea în vigoare a actualului Cod penal, s-a executat întocmai ordinul comandantului nostru suprem ca pe teritoriul României socialiste organele de securitate să vegheze pentru a nu se produce fapte cu asemenea urmări dăunătoare.

Practica noastră judiciară mai veche cunoaşte însă cazuri de atentate, cînd elementele duşmănoase, organizate în bande teroriste, ucideau în mod bestial pe unii activişti de stat sau de partid, terorizau populaţia din unele zone ale ţării, căutînd să sădească teamă ori tensiune în rîndul populaţiei, nesiguranţă sau neîncredere în trăinicia orînduirii noastre socialiste. Astfel, este cunoscut cazul activistului Lazăr Cernescu, din fosta regiune Banat, ucis cu sadism de banda lui S.B., sau al fostului preşedinte de consiliu popular comunal Cuc Vasile, asasinat de banda lui V.B., ce acţiona în fosta regiune Baia Mare.

Obiectul juridic al acestei infracţiuni este complex, avînd ca obiect principal relaţiile sociale ale căror existenţă şi desfăşurare normală sînt condiţionate de apărarea securităţii statului împotriva oricărui pericol pentru existenţa sa, iar ca obiect secundar (adiacent), relaţiile sociale a căror desfăşurare normală este condiţionată de apărarea vieţii, integrităţii corporale sau sănătăţii persoanei. Această infracţiune are şi un obiect material, format din corpul persoanei fizice care îndeplineşte o funcţie importantă de stat sau obştească, asupra căreia se îndreaptă actele violente.

Subiectul activ nu este determinat de lege prin vreo calitate, el putînd fi cetăţean român, străin sau persoană fără cetăţenie, în toate cazurile însă un element fanatic, deosebit de periculos, care, din ură sau răzbunare, intenţionează să aducă atingere securităţii statului.

Subiectul pasiv principal este statul nostru socialist, iar subiect pasiv secundar —potrivit textului art. 160 Cod penal — o persoană fizică ce îndeplineşte o activitate importantă de stat sau obştească.

Prin „activitate importantă de stat sau obştească“ se înţelege activitatea desfăşurată într-o funcţie de răspundere pe această linie în cadrul căreia sînt adoptate ori se contribuie la luarea unor decizii cu ample rezonanţe sociale şi politice [1]. Cu alte cuvinte, persoana care îndeplineşte o activitate importantă trebuie să aibă un post de răspundere, să lucreze în conducerea unor organe centrale sau locale ale puterii de stat, a unor organizaţii obşteşti, mari unităţi sau organizaţii economice etc. Practica judiciară a statuat că activitate importantă de stat sau obştească desfăşoară şi secretarul de partid comunal, precum şi preşedintele C.A.P. [2])

Pentru existenţa infracţiunii nu are relevanţă faptul dacă activitatea desfăşurată este o însărcinare de durată sau numai o misiune singulară, dacă persoana a fost numită sau aleasă în acea funcţie, dacă aceasta cunoştea sau nu însemnătatea sarcinii încredinţate ; esenţial este ca în momentul comiterii atentatului victima să fi desfăşurat o astfel de activitate. De asemenea, legea nu cere ca subiectul pasiv să fie cetăţean român ori ca însărcinarea să fie primită numai din România. Ca atare, infracţiunea de atentat prevăzută de art. 160 Cod penal poate exista şi atunci cînd faptele se comit împotriva unor străini — dacă aceştia înde-

---

1) A se vedea în acest sens T. Vasiliu şi colab., *Codul penal comentat şi adnotat, partea specială*, vol. I, *op. cit.*, p. 32.

2) Tribunalul Suprem, secţia penală, Decizia nr. 3440/1971, în *Culegere de decizii pe 1971*, p. 344 ; Tribunalul Suprem, secţia penală, Decizia nr. 73/1971, în *Revista Română de Drept* nr. 9/1978, p. 64.

plinesc o activitate importantă de stat sau obștească în țara noastră — și sînt de natură să creeze o stare de pericol pentru securitatea statului [1]).

Latura obiectivă, sub aspectul elementului material, constă în acțiunea îndreptată împotriva vieții, integrității corporale sau sănătății persoanei care îndeplinește o activitate importantă de stat sau obștească. Legea penală folosește noțiunea de „atentat" prin care se înțelege un act material și violent ce se poate solda cu moartea, vătămarea integrității corporale ori sănătății victimei sau doar cu încercarea de a produce asemenea consecințe. Prin urmare, infracțiunea de atentat este consumată atît atunci cînd a avut loc uciderea victimei ori vătămarea integrității corporale sau sănătății, cît și în situația cînd s-a încercat aceasta, dar, din diferite motive, nu s-a realizat uciderea sau vătămarea. Prin urmare, în noțiunea de atentat folosită de legiuitor intră atît tentativa, cît și infracțiunea consumată, elementul material al laturii obiective putîndu-se realiza prin oricare din aceste forme. Dacă activitatea subiectului activ nu a luat forma unor acte de execuție, ci a constat doar în procurarea mijloacelor sau instrumentelor cu care să se comită fapta ori în culegerea unor date sau informații de natură să creeze condiții favorabile săvîrșirii ei, persoana va răspunde pentru actele pregătitoare la această infracțiune incriminate în dispozițiile art. 171 alin. 2 Cod penal [2]).

În mod excepțional, elementul material poate consta și într-o inacțiune, atunci cînd subiectul activ avea îndatoriri de serviciu în legătură cu viața, integritatea corporală ori sănătatea unei asemenea persoane care desfășoară o activitate importantă de stat sau obștească și, intenționat, nu a luat măsurile ce se impuneau, astfel că se produce fie moartea, fie vătămarea integrității corporale ori a sănătății victimei.

Pentru existența infracțiunii, legea prevede cerința esențială ca fapta să fie comisă în împrejurări ce determină ca aceasta să pună în pericol securitatea statului. Existența acestor împrejurări poate fi apreciată de la caz la caz, în funcție de ecoul pe care fapta l-a stîrnit în opinia publică, de implicațiile ce le-a avut pe plan intern sau extern, de starea de temere ori de tulburare produsă ș.a.m.d. Astfel de împrejurări vor exista ori de cîte ori faptele au dus la activizarea unor elemente dușmănoase din interior sau din exterior, ori au creat un grav pericol pe plan extern, sau dacă fapta a fost executată din însărcinarea unui grup complotist.

Urmarea imediată constă în primul rînd în crearea unei stări de pericol pentru securitatea statului, stare de pericol la care sînt expuse relațiile sociale a căror apărare depinde de ocrotirea securității statului. În al doilea rînd, prin infracțiunea de atentat, fie se produce o stare de pericol pentru viața, integritatea corporală sau sănătatea subiectului pasiv, fie că s-a produs suprimarea vieții ori s-au vătămat integritatea corporală sau sănătatea acestuia. Urmările respective nu sînt izolate, rupte

[1]) A se vedea în sens asemănător, T. Vasiliu și colab., *op. cit.*, p. 32.
[2]) A se vedea T. Vasiliu și colab., *op. cit., vol. I*, p. 32.

unele de altele, ci se găsesc într-o strînsă unitate, ele conferind toată gravitatea ce caracterizează infracțiunea de atentat [1]).

Sub aspectul formelor de vinovăție, atentatul care pune în pericol securitatea statului se poate săvîrși atît cu intenție directă, cît și indirectă. Pentru existența intenției se cere ca făptuitorul: să acționeze cu convingerea că actele sale de executare sînt îndreptate împotriva vieții, integrității corporale ori sănătății unei persoane care desfășoară o activitate importantă de stat sau obștească și că sînt de natură să pună în pericol securitatea statului; să dorească sau doar să accepte posibilitatea producerii acestor consecințe dăunătoare. Elementul subiectiv sub forma intenției va exista chiar dacă infractorul a dorit numai producerea urmării imediate secundare (punerea în pericol a vieții, integrității corporale ori a sănătății subiectului pasiv) și a acceptat producerea urmării imediate principale sau invers, ori a urmărit producerea ambelor consecințe dăunătoare sau cînd doar le-a acceptat, el urmărind producerea unui al treilea rezultat ca o consecință a activității desfășurate [2]). Atît mobilul, cît și scopul nu sînt cerute expres de lege, ele însă trebuie stabilite pentru că servesc la individualizarea sancțiunii.

Secțiunea a II-a

Atentatul contra unei colectivități

> *„ART. 161 — Atentatul săvîrșit contra unei colectivități prin otrăviri în masă, provocarea de epidemii sau prin orice alt mijloc, de natură să slăbească puterea de stat, se pedepsește cu moartea și confiscarea totală a averii, sau cu închisoare de la 15 la 20 de ani, interzicerea unor drepturi și confiscarea parțială a averii".*

Această infracțiune constă în fapta persoanei care săvîrșește un atac material împotriva vieții, integrității corporale sau sănătății membrilor unei colectivități, prin otrăviri în masă, provocarea de epidemii sau prin orice alt mijloc de natură să slăbească puterea de stat [3]).

Faptele incriminate de art. 161 Cod penal prezintă o periculozitate socială deosebită, deoarece vizează atît securitatea statului, prin crearea unei stări de natură să slăbească puterea de stat, cît și viața, integritatea corporală sau sănătatea unor persoane care alcătuiesc o colectivitate.

Obiectul juridic al infracțiunii este, de asemenea, complex, fiind format, pe de o parte, din relațiile sociale ale căror existență și normală desfășurare sînt condiționate de întărirea puterii de stat, iar, pe de altă parte, din cele cu privire la viața, integritatea corporală ori sănătatea persoanelor care fac parte dintr-o colectivitate. Între cele două relații sociale puse în pericol ori vătămate există o strînsă legătură,

[1]) V. Dongoroz și colab., *op. cit.*, vol. III, p. 82.
[2]) T. Vasiliu și colab., *op. cit.*, *partea specială*, vol. I, p. 33—34.
[3]) A se vedea în sens asemănător, C. Bulai *Curs de drept penal, partea specială*, vol. I, p. 56.

astfel că atingerea adusă obiectului principal (puterea de stat) este condiționată de atingerea obiectului secundar (viața, integritatea, sănătatea victimelor).

Infracțiunea de atentat contra unei colectivități are și un obiect material format din corpul persoanelor care alcătuiesc colectivitatea respectivă, deoarece împotriva lor se îndreaptă direct activitatea infracțională.

Subiectul activ nu este determinat de lege prin vreo anumită calitate.

Subiectul pasiv principal este statul nostru socialist, iar cel secundar este colectivitatea împotriva căreia este îndreptat atentatul. Prin „colectivitate" se înțelege un grup de indivizi nedeterminat ca număr, indiferent de modul de constituire, de organizare ori de poziția lor în spațiu [1]. Ca atare, această colectivitate cuprinde o grupare mai mică sau mai mare de persoane care trăiesc în același loc (criteriul geografic și demografic), organizată după anumite criterii (economic, politic etc.), indiferent de natura relațiilor ce există între membrii ei [2]) (muncitorii unei uzine, membrii unui C.A.P., locuitorii unei comune, elevii dintr-o școală, militarii dintr-o unitate etc.).

Elementul material al laturii obiective la această infracțiune poate apărea în oricare din modalitățile exemplificate în text, cum ar fi : otrăviri în masă, adică punerea unor substanțe otrăvitoare în alimente, apă potabilă sau alte bunuri de consum ale colectivității și care ar putea provoca moartea, vătămarea integrității corporale ori a sănătății membrilor ce o compun. Provocarea de epidemii se poate realiza prin răspîndirea de microbi, viruși, bacterii, purtători de boli care se transmit de la om la om, în atmosferă, în apa potabilă pe care o consumă colectivitatea, infectarea produselor alimentare destinate membrilor acesteia ș.a. Alte mijloace ar putea fi : iradierea, provocarea de explozii, inundațiile, înfometarea, lipsa de apă potabilă etc. Ca și în cazul infracțiunii prevăzute în art. 160 Cod penal, atentatul contra unei colectivități se consumă în momentul executării actului, indiferent dacă s-a realizat sau nu uciderea ori vătămarea vreunei persoane ce face parte din colectivitate, astfel că aici nu poate apărea tentativa. Pot exista însă acte pregătitoare, cînd infractorul produce sau procură instrumente ori mijloace cu ajutorul cărora să comită fapta sau date și informații care să-i creeze condiții favorabile punerii în aplicare a hotărîrii luate, ori ia alte măsuri în vederea comiterii infracțiunii, fapt ce se pedepsește potrivit art. 173 alin. 2 Cod penal.

Cerința esențială pentru existența laturii obiective a acestei infracțiuni este ca fapta să fie de natură să slăbească puterea de stat. Prin „slăbirea puterii de stat" se înțelege crearea unei asemenea situații periculoase, încît organele puterii sau administrației de stat — centrale sau locale — să fie împiedicate sau stînjenite în îndeplinirea atribuțiilor ce le revin pentru asigurarea ordinii și necesităților curente ale unei colectivități [1]. În textul de lege nu se cere ca fapta să fi condus efectiv la o slăbire a puterii de stat, ci numai să fi avut potențialitatea de a produce asemenea urmări. Dacă activitatea făptuitorului a fost de natură să slăbească puterea de stat, înseamnă că s-a creat și starea de pericol pentru securitatea statului, urmare absolut indispensabilă pentru existența tuturor infracțiunilor prevăzute în titlul I din partea specială a Codului penal.

---

[1]) A se vedea în acest sens, T. Vasiliu și colab., *op. cit., partea specială*, vol. I, p. 35

[2]) V. Dongoroz și colab., *op. cit.*, vol. III, *partea specială*, p. 87—88.

Latura subiectivă a infracțiunii de atentat contra unei colectivități, sub aspectul vinovăției, constă în comiterea faptei cu intenție directă sau indirectă.

Dat fiind pericolul deosebit al acestei infracțiuni, în activitatea organelor de securitate se impune o vigilență deosebită pentru a nu se da posibilitatea ca elementele ostile să comită asemenea fapte dăunătoare. În practică — este adevărat că foarte rar — au fost întîlnite cazuri de comitere a infracțiunii prevăzute de art. 161 Cod penal. Este vorba de faptele indivizilor G.N. și L.M., elemente dușmănoase, care, făcînd parte dintr-o grupare complotistă, au hotărît să confecționeze încărcături explozive cu ajutorul cărora să arunce în aer obiective economice și social-politice. În acest sens, au conceput și realizat, la domiciliul lui G.N., mai multe dispozitive explozive cu declanșare întîrziată, folosind cutii metalice de conserve, petarde, trotil, baterii, sîrmă de nichelină și ceasuri de masă. Ulterior, în două zile consecutiv, au amplasat două asemenea dispozitive explozive sub o sală din incinta Palatului politico-administrativ al municipiului Baia Mare, unde urma să aibă loc o ședință lărgită a Comitetului executiv al Consiliului popular județean, pentru a provoca temere, panică și tulburări în rîndul populației. Ambele dispozitive au explodat, producînd pagube materiale importante, însă fără a crea victime în rîndul deputaților. Indivizii au fost arestați, cercetați și deferiți justiției spre a fi condamnați pentru faptele lor [2]).

În art. 60 din Legea nr. 8/1974 (Legea apelor) este reglementată o variantă de specie a infracțiunii de atentat contra unei colectivități. Potrivit acestui text de lege, atentatul săvîrșit contra unei colectivități prin otrăviri în masă, provocare de epidemii sau de alte consecințe deosebit de grave, ca urmare a otrăvirii sau infectării apei, de natură să slăbească puterea de stat, se pedepsește, potrivit art. 161 din Codul penal, cu moartea și confiscarea totală a averii sau cu închisoare de la 15 la 20 de ani, interzicerea unor drepturi și confiscarea parțială a averii.

Tentativa se pedepsește [3]).

---

[1]) V. Dongoroz și colab., *op. cit.*, vol. III *partea specială*, p. 88.

[2]) A se vedea revista *„Securitatea"* nr. 2/1982, p. 55.

[3]) Publicată în *Buletinul Oficial* nr. 52 din 4 aprilie 1974, modificată prin Decretul nr. 420/1976 (Legea nr. 46) în *Buletinul Oficial* nr. 112/20.12.1976.

Secțiunea a III-a

Infracțiuni contra reprezentantului unui stat străin

„ART. 171 — Infracțiunile contra vieții, integrității corporale, sănătății, libertății sau demnității, săvîrșite împotriva reprezentantului unui stat străin, se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru fapta săvîrșită, al cărei maxim se sporește cu 2 ani.

Acțiunea penală se pune în mișcare la dorința exprimată de guvernul străin".

Ele constau în faptele îndreptate împotriva vieții, integrității corporale, sănătății, libertății sau demnității reprezentanților unui stat străin.

Dispozițiile art. 171 Cod penal incriminează fapte deosebit de grave comise față de reprezentantul unui stat străin aflat în Republica Socialistă România, care ar putea periclita bunele relații cu alte țări sau chiar să provoace situații susceptibile să primejduiască securitatea statului nostru [1]). Deci, specifică pentru această infracțiune inclusă în cadrul infracțiunilor contra securității statului este împrejurarea că pericolului, pe care aceste infracțiuni îl prezintă ca infracțiuni contra persoanei, i se suprapune pericolul pe care acestea îl creează pentru securitatea statului, ceea ce a făcut ca faptele să fie introduse în categoria acestor infracțiuni prevăzute de titlul I din partea specială a Codului penal.

Obiectul juridic al infracțiunii este complex, fiind format, pe de o parte, din relațiile sociale ale căror existență și normală desfășurare depind de bunele raporturi ale statului nostru cu alte state, raporturi care nu ar fi posibile de menținut fără ocrotirea persoanei reprezentantului acelui stat. Pe de altă parte, în subsidiar, sînt lezate și relațiile sociale a căror existență este condiționată de ocrotirea persoanei umane cu toate atributele sale : viața, integritatea corporală, sănătatea, libertatea și demnitatea.

Infracțiunile contra reprezentantului unui stat străin au și un obiect material format din corpul persoanei reprezentantului respectiv împotriva căruia se îndreaptă acțiunea sau inacțiunea făptuitorului.

Subiectul activ al infracțiunii nu este determinat de lege prin vreo calitate, el putînd fi cetățean român sau străin, ori persoană fără cetățenie (indiferent de domiciliu), funcționar, ori alt salariat etc.

Subiectul pasiv însă nu poate fi decît persoana fizică, respectiv aceea care are calitatea de reprezentant al unui stat străin. Este deci, potrivit dispozițiilor art. 171 Cod penal, un subiect pasiv calificat, categorie în care intră șefii de state sau de guverne, membrii misiunilor diplomatice și, în general, orice persoană căreia, potrivit convențiilor internaționale, i se recunoaște calitatea de reprezentant al unui stat străin, precum și persoanele care, în cadrul relațiilor multilaterale pe

[1]) T. Vasiliu și colab., *op. cit.*, vol. I, *partea specială*, p. 63.

care statul nostru le întreține cu alte state, sînt împuternicite să reprezinte un stat sau un guvern străin, într-o misiune specială și temporară în țara noastră. Șefii de state sau de guverne pot fi subiecți pasivi ai infracțiunii prevăzute de art. 171 Cod penal, indiferent de scopul prezenței lor pe teritoriul Republicii Socialiste România, deoarece ei reprezintă întotdeauna statul sau guvernul respectiv oriunde s-ar afla [1]).

Latura obiectivă a infracțiunii, prin prisma elementului material, apare sub formă de acțiuni sau inacțiuni îndreptate contra vieții, integrității corporale, sănătății, libertății sau demnității persoanei ce are calitatea de reprezentant al unui stat străin.

Cît privește faptele contra vieții, integrității corporale sau sănătății, acestea pot îmbrăca forma acțiunii, ca, de exemplu : lovire, înjunghiere, împușcare, otrăvire, înecare, ardere — acțiuni directe, sau prin folosirea unor animale, cum ar fi : șerpi veninoși, cîini dresați etc., ori prin punerea victimei în situații periculoase, apte să provoace moartea ori vătămarea integrității corporale, considerate ca acțiuni indirecte, ca : expunerea îndelungată la frig, provocarea unor șocuri puternice persoanelor suferinde etc.

În ceea ce privește inacțiunea, ea apare atunci cînd infractorul avea obligația legală de a ocroti viața sau integritatea corporală ori sănătatea victimei și nu a acționat în consecință, ca, de exemplu, un medic care trebuia să aplice un tratament reprezentantului unui stat străin aflat în țara noastră și nu a luat măsurile ce se impuneau potrivit atribuțiilor sale de serviciu.

Faptele contra libertății sau demnității reprezentantului străin pot îmbrăca numai forma acțunii, ca, de exemplu, lipsirea ilegală de libertate (închiderea victimei într-o încăpere), violarea domiciliului, calomnierea ori insulta adresată acestei persoane prin cuvinte, gesturi sau orice alte mijloace, știind că cele afirmate nu sînt adevărate.

Consecința imediată constă în crearea unei stări generatoare de pericol social pentru securitatea statului, în raporturile cu statul al cărui reprezentant a fost victima. Urmărirea secundară rezidă într-o vătămare materială a vieții, integrității corporale ori sănătății victimei sau în lipsirea de libertate ori în lovirea în demnitatea acesteia.

Infracțiunea se consumă în momentul săvîrșirii acțiunii sau inacțiunii, elementul material al laturii obiective avînd ca urmare starea de pericol pentru securitatea statului.

Cît privește latura subiectivă, această infracțiune poate fi comisă atît cu intenție directă sau indirectă, cît și din culpă, fie sub aspectul ușurinței, fie al neglijenței. De asemenea, se poate întîlni și praeterintenția (potrivit art. 182 și 183 Cod penal).

Pentru existența laturii subiective se mai cere ca subiectul activ să-și fi dat seama că persoana împotriva căreia a săvîrșit infracțiunea este reprezentantul unui stat străin ; în caz contrar, el va răspunde pentru

[1]) V. Dongoroz și colab., *op. cit.*, vol. III, *partea specială* p. 164—165.

o infracțiune contra persoanei din cele prevăzute de art. 174—206 Cod penal.

Acțiunea penală se pune în mișcare la dorința expresă a guvernului statului al cărui reprezentant este persoana fizică vătămată. Dacă nu este îndeplinită această condiție de ordin procedural, adică guvernul străin nu are interes să sesizeze guvernul român în legătură cu infracțiunea comisă, persoana va fi, de asemenea, trasă la răspundere pentru infracțiunea contra persoanei.

În practica muncii organelor de securitate au existat cazuri cînd unele elemente infractoare din străinătate au încercat să comită asemenea fapte pe teritoriul Republicii Socialiste România. Așa este cazul lui M.R., care făcea parte dintr-o organizație teroristă ostilă și venise în țara noastră cu sarcina de a comite un atentat contra reprezentantului unui stat străin acreditat la București.

Capitolul V

INFRACȚIUNI CONTRA SECURITĂȚII STATULUI SĂVÎRȘITE ÎN DOMENIUL ECONOMIEI NAȚIONALE

Secțiunea I

Actele de diversiune

„ART. 163 — Distrugerea, degradarea sau aducerea în stare de neîntrebuințare, în întregime sau în parte, prin explozii, incendii sau în orice alt mod, a uzinelor, instalațiilor industriale, mașinilor, căilor de comunicație, mijloacelor de transport, mijloacelor de telecomunicație, construcțiilor, produselor industriale sau agricole, ori a altor bunuri, dacă fapta este de natură să aducă în orice mod atingere securității statului, se pedepsesc cu moartea și confiscarea totală a averii, sau cu închisoare de la 15 la 20 de ani, interzicerea unor drepturi și confiscarea parțială a averii".

Din punct de vedere etimologic, prin „diversiune" înțelegem orice încercare de a schimba cursul unei acțiuni [1]. În acest sens, subiectul acționează în vederea subminării securității statului prin provocare de distrugeri și degradări de bunuri, acțiuni susceptibile să creeze o stare de panică și dezordine în rîndul populației, precum și mari pagube economiei naționale. Prin săvîrșirea actului de diversiune pot fi distruse sau compromise rezultatele eforturilor depuse de mii și mii de oameni ai muncii în opera de făurire a societății socialiste.

În mod obișnuit, prin diversiune înțelegem procedeul prin care o persoană, spre a-și ascunde adevăratele sale intenții, atrage atenția celor din jur asupra unor acte diferite de cele pe care în realitate urmărește să le comită. În limbajul politico-juridic, prin diversiune se înțeleg acele acte cărora făptuitorul le dă aparența unor accidente sau a unor fapte fără implicații politice, deși în realitate ele ascund acțiuni ostile la adresa statului socialist, dorința de a periclita securitatea

---

[1]) F. Marcu, C. Maneca, *Dicționar de neologisme*, ediția a II-a, Editura științifică, București, 1966, p. 247.

statului. Această formă de împotrivire a fost deseori întrebuinţată de elementele duşmănoase socialismului [1]).

Obiectul juridic special al acestei infracţiuni îl constituie ansamblul relaţiilor sociale a căror ocrotire este asigurată prin apărarea securităţii statului nostru împotriva acestei infracţiuni [2]). Acesta este obiectul juridic principal. Actele de diversiune constituind o infracţiune complexă, există şi un obiect juridic secundar, reprezentat de relaţiile sociale de ordin patrimonial privind economia naţională.

Obiectul material al infracţiunii constă în bunurile asupra cărora este îndreptată acţiunea de distrugere, degradare sau aducere în stare de neîntrebuinţare. Legea nu limitează sfera bunurilor ce pot face obiectul unui act de diversiune, deşi cuprinde o enumerare exemplificativă a celor mai expuse unor astfel de fapte. Potrivit art. 163 Cod penal, pot fi obiect material: uzinele, instalaţiile industriale, maşinile, căile de comunicaţie, mijloacele de transport, mijloacele de telecomunicaţii, construcţiile, produsele industriale sau agricole ori alte bunuri. Prin „alte bunuri" se înţelege orice valoare care, prin distrugerea, degradarea sau aducerea ei în stare de întrebuinţare, este afectată securitatea statului. Nu are importanţă dacă aceste lucruri ori valori sînt proprietate de stat, obştească ori a unor societăţi mixte.

În anumite situaţii excepţionale, ar putea face obiectul unui act de diversiune şi bunuri din avutul persoanei sau particular. De pildă, incendierea, în scop diversionist, a unor cartiere de locuinţe proprietate personală.

Practic, obiect material al infracţiunii nu pot fi decît bunuri importante prin valoarea, cantitatea sau însemnătatea lor, astfel încît distrugerea, degradarea sau aducerea în stare de neîntrebuinţare a acestora să producă în mod obiectiv o stare de pericol pentru securitatea statului.

Subiect activ nemijlocit al infracţiunii poate fi orice persoană — cetăţean român ori străin sau un apatrid —, indiferent de domiciliu. Infracţiunea poate fi comisă de o singură persoană sau în oricare dintre formele de participaţie (coautorat, instigare, complicitate).

Sub aspect material, infracţiunea de acte de diversiune presupune distrugerea, degradarea sau aducerea în stare de neîntrebuinţare a unor bunuri materiale. Aceste acţiuni sînt alternative, în sensul că săvîrşirea oricăreia dintre ele este suficientă pentru realizarea elementului material al infracţiunii de acte de diversiune.

Acţiunea de distrugere constă în atingerea adusă integrităţii unui bun prin nimicirea sau dezintegrarea acestuia, suprimarea sau ştirbirea stării sale de fapt anterioare sau uciderea, dacă este vorba de animale, astfel încît bunul nu mai corespunde destinaţiei sale [3]). Exemplu: distrugerea unui depozit prin incendiere sau a unor clădiri prin provocare de explozii.

[1]) T. Vasiliu şi colab., *op. cit.*, p. 40.
[2]) V. Dongoroz şi colab., *op. cit.*, p. 102.
[3]) V. Dongoroz şi colab., *op. cit.*, p. 103.

Prin acţiunea de degradare se înţelege atingerea adusă stării anterioare a bunului, respectiv pierderea uneia sau a unora din calităţile sale, astfel încît, pentru a fi readus la starea de fapt anterioară, bunul trebuie supus reparaţiei. Pot fi degradate clădiri, caroseriile unor mijloace de transport etc.

Un bun este adus în stare de neîntrebuinţare atunci cînd, fără a fi distrus sau degradat, este pus în situaţia de a nu mai putea fi folosit, de a nu mai putea fi utilizat deloc sau în parte, pentru totdeauna sau pentru un interval de timp. Aşa spre exemplu, este sustrasă o piesă importantă de la o instalaţie industrială sau, printr-o manevră contraindicată la un dispozitiv, se blochează întregul mecanism al unei maşini, astfel încît pentru repunerea în funcţiune este necesară demontarea ei.

Fiecare din acţiunile incriminate de art. 163 Cod penal poate fi săvîrşită prin diferite mijloace. Cu titlu de exemplu, avînd în vedere că sînt mijloace la îndemîna diversioniştilor, legea enumeră pe cele constînd în explozii şi incendii. Acţiunile pot fi săvîrşite şi prin orice alte mijloace. Astfel, pot fi întîlnite acte de diversiune săvîrşite prin provocarea de inundaţii, otrăvirea animalelor, răspîndirea dăunătorilor în culturi, deraierea trenurilor etc.

Pentru ca distrugerea, degradarea ori aducerea în stare de neîntrebuinţare să constituie elementul material al infracţiunii de acte de diversiune şi deci să întregească latura obiectivă a acestei infracţiuni, trebuie să fie îndeplinită cerinţa ca acţiunea săvîrşită să fie de natură să aducă în orice mod atingere securităţii statului.

Acest element va fi desprins din analiza concretă a împrejurărilor în care s-au comis faptele, a ecoului pe care acestea l-au avut în rîndul cetăţenilor, a importanţei prejudiciilor produse, a consecinţelor în ceea ce priveşte activitatea unor întreprinderi şi organizaţii, ori asupra întregii economii naţionale. Fiind vorba de pericol, nu este necesar ca prin săvîrşirea acţiunii incriminate să se aducă în mod efectiv o atingere securităţii statului. Pentru existenţa actelor de diversiune este suficient ca acţiunea săvîrşită să fie potenţial periculoasă pentru securitatea statului, în mod obiectiv să fie de natură a aduce atingere acestei valori fundamentale, chiar dacă atingerea nu se produce. Dacă fapta nu este de natură să afecteze, în orice mod, securitatea statului, se va reţine infracţiunea de distrugere în paguba avutului obştesc (art. 231 Cod penal) sau, eventual, distrugerea şi semnalizarea falsă (art. 276 Cod penal), infracţiunea contra siguranţei circulaţiei pe căile ferate, ori alte infracţiuni de drept comun.

Acţiunile care constituie elementul material al actelor de diversiune au ca urmări imediate crearea unei stări de pericol pentru securitatea statului şi producerea unor pagube materiale economiei naţionale.

Această infracţiune se comite cu intenţie directă sau indirectă, adică făptuitorul acţionează, avînd prevederea că, prin faptele comise, va distruge, degrada sau aduce în stare de neîntrebuinţare bunuri sau valori, prin aceasta creînd un pericol pentru securitatea statului, şi doreşte sau acceptă eventualitatea producerii acestui rezultat. Pentru existenţa infracţiunii nu prezintă importanţă mobilul sau scopul ur-

mărit de infractor. Ele sînt avute în vedere doar la individualizarea sancțiunii.

Infracțiunea se consumă în momentul cînd acțiunea făptuitorului — de distrugere, degradare ori de aducere în stare de neîntrebuințare a unor valori materiale — a fost terminată și s-a produs urmarea principală, anume starea de pericol pentru securitatea statului.

Activitatea făptuitorului va fi sancționată ca tentativă ori de cîte ori executarea începută a fost întreruptă ori nu și-a produs efectul din cauze independente de voința făptuitorului. De asemenea, fapta constituie tentativă și în cazul în care consumarea infracțiunii de acte de diversiune nu a fost posibilă, ca urmare a defectuozității sau insuficienței mijloacelor folosite, ori datorită împrejurării că, în timpul cînd s-au săvîrșit actele de executare, obiectul lipsea de la locul unde făptuitorul credea că se află.

Actele pregătitoare sînt asimilate tentativei și sancționate ca atare prin dispozițiile art. 173 alin. 2 Cod penal.

Secțiunea a II-a

Sabotajul

„ART. 164 — Fapta funcționarului ori a altui salariat care, în exercițiul atribuțiilor sale de serviciu, nu îndeplinește un act sau îl îndeplinește în mod defectuos și prin aceasta cauzează o perturbare deosebit de gravă a activității unei organizații din cele prevăzute în art. 145 ori o pagubă importantă economiei naționale, în scopul de a aduce în orice mod atingere securității statului, se pedepsește cu moartea și confiscarea totală a averii sau cu închisoare de la 15 la 20 de ani, interzicerea unor drepturi și confiscarea parțială a averii".

Sub denumirea de „sabotaj", legiuitorul a incriminat acele fapte ale funcționarului sau ale altui salariat care, aflîndu-se în exercițiul atribuțiilor de serviciu, comite acte ori nu ia măsurile ce se impun, provocînd, prin acestea, o perturbare deosebit de gravă a activității unei organizații socialiste, ori o pagubă importantă economiei naționale și dacă aceste consecințe sînt provocate în scopul de a aduce în orice mod atingere securității statului.

Pericolul social deosebit pe care îl prezintă fapta de sabotaj rezultă din aceea că perturbarea deosebit de gravă adusă activității unei organizații de stat sau obștești sau producerea unei importante pagube economiei naționale are ca urmare crearea unei stări de pericol pentru securitatea statului.

Obiectul juridic al infracțiunii de sabotaj este complex. Obiectul juridic principal îl constituie relațiile sociale a căror ocrotire este asigurată prin apărarea securității statului împotriva acțiunilor care sînt de natură a-i aduce atingere. Obiectul juridic secundar îl formează relațiile sociale a căror existență este condiționată de buna desfășurare a activității organizațiilor de stat sau obștești.

Infracțiunea de sabotaj poate avea, eventual, ca obiect material bunul în privința căruia s-a săvîrșit fapta funcționarului ori a altui salariat, prin care s-a produs perturbarea deosebit de gravă a activității organizației socialiste sau o pagubă importantă economiei naționale.

Subiectul activ nemijlocit sau, altfel spus, autorul nu poate fi decît un „funcționar" sau „alt salariat", infracțiunea avînd deci un subiect calificat. Noțiunea de „funcționar" este definită în art. 147 Cod penal, iar cea de „alt salariat" în art. 148 Cod penal. Potrivit art. 147, prin „funcționar" se înțelege orice salariat care exercită, permanent sau temporar, cu orice titlu, indiferent dacă și cum a fost investit, o însărcinare în serviciul unui organ sau instituții de stat, ori al unei întreprinderi sau organizații economice de stat. În alineatul 2 se prevede că sînt asimilate cu funcționarii persoanele care îndeplinesc o însărcinare în serviciul unei organizații din cele prevăzute mai sus, indiferent dacă primesc sau nu o retribuție. De regulă, această calitate se dobîndește în temeiul unui raport de muncă, dar se poate obține și în temeiul unui raport de serviciu care rămîne în afara reglementărilor Codului muncii (exemplu, un militar). Nu este necesar să existe un contract de muncă sau o numire în funcție, fiind suficientă exercitarea în fapt a atribuțiilor funcției. Important este să fi existat consimțămîntul expres sau tacit al conducerii organizației socialiste respective. De asemenea, funcționarii nelegal investiți (adică fără respectarea condițiilor de studii, vîrstă, stagiu etc.) sau cei care au început serviciul înainte de îndeplinirea formelor de încadrare răspund în calitate de funcționari, în cazul în care comit infracțiuni de serviciu în perioada cît și-au desfășurat activitatea [1]).

O condiție cerută de art. 147 pentru existența calității de funcționar este aceea ca însărcinarea să se exercite în serviciul unui organ ori instituții de stat, al unei întreprinderi ori organizații economice de stat. Textul se referă la personalul organelor puterii de stat, al organelor centrale și locale ale administrației de stat, al instituțiilor cu caracter cultural, social, economic etc.

Potrivit art. 148 Cod penal, prin „alt salariat" trebuie să înțelegem orice persoană care exercită permanent sau temporar, cu orice titlu, indiferent dacă și cum a fost investită, o însărcinare în serviciul uneia din organizațiile prevăztue în art. 145 Cod penal, altele însă decît cele de stat. Este asimilată cu un „alt salariat" persoana care îndeplinește o însărcinare în serviciul unei organizații, indiferent dacă primește sau nu o retribuție. Asemenea organizații pot fi cu caracter patrimonial (organizații cooperatiste) sau nepatrimonial (sindicate, Uniunea Scriitorilor, organizații sportive, religioase etc.).

În ce privește ceilalți participanți la infracțiunea de sabotaj (instigatori ori complici), nu este necesar ca aceștia să aibă și ei calitatea de funcționar sau alt salariat, fiindcă, la infracțiunile cu autor calificat, orice persoană poate determina, ajuta ori înlesni săvîrșirea faptei. Chiar

---

[1]) Aneta Grigorovici, *Infracțiuni de serviciu sau în legătură cu serviciul*, Biblioteca Juridică a Cetățeanului, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1976, p. 14.

și în cazul cînd o persoană care nu are calitatea de funcționar ori alt salariat a cooperat direct și nemijlocit, împreună cu autorul, la comiterea sabotajului, ea nu va fi coautor, ci complice concomitent.

În conținutul constitutiv al infracțiunii de sabotaj latura obiectivă reprezintă un element deosebit de important. Elementul material al acestei infracțiuni constă fie în inacțiunea autorului, care nu îndeplinește un act privitor la îndatoririle de serviciu, fie în acțiunea acestuia de a îndeplini în mod defectuos un asemenea act.

Inacțiunea constă deci în omiterea unui act în exercițiul atribuțiilor de serviciu (de exemplu, neefectuarea unei sarcini). Acțiunea constă, din contră, în îndeplinirea unui act în exercițiul atribuțiilor de serviciu, dar în mod defectuos. Aceasta înseamnă atît realizarea sau efectuarea greșită, viciată a actului, cît și o îndeplinire aparent corectă a acestuia, în realitate însă contrară normelor speciale care cîrmuiesc actul respectiv [1])

Noțiunea de „act“ din cuprinsul elementului material al infracțiunii de sabotaj trebuie înțeleasă în sensul de manifestare exterioară, componentă a conduitei umane de faptă, și nu în cel de înscris sau document.

Pentru realizarea **laturii obiective**, nu este necesar să se aducă o atingere efectivă securității statului, ca urmare a faptelor incriminate, ci numai să se creeze pericolul unor asemenea consecințe. În plus, sabotajul presupune și producerea unei urmări secundare, respectiv provocarea de perturbări deosebit de grave în activitatea unei organizații din cele arătate de art. 145 sau producerea unei pagube importante economiei naționale. Dacă nici una din aceste urmări nu se produce, nu va exista infracțiunea de sabotaj, chiar dacă a existat scopul ostil. Fapta va putea fi încadrată cel mult ca o tentativă la infracțiunea de sabotaj.

Infracțiunea de sabotaj se comite numai cu intenție directă. Într-adevăr, autorul are reprezentarea că, prin neîndeplinirea unui act intrînd în atribuțiile sale de serviciu sau prin îndeplinirea lui defectuoasă, se va produce vreuna din urmările incriminate și urmărește producerea acestora. Mai mult, se cere ca, prin acțiunea sau inacțiunea subiectului, să se aducă în orice mod atingere securității statului. Acest lucru rezultă din circumstanțele reale și personale, precum : dușmănia față de orînduirea socialistă ; interesul material ; ostilitatea față de statul român ; opoziția față de linia politică etc.

Dacă cerința privind scopul infracțiunii nu este realizată, fapta funcționarului ori a altui salariat nu va constitui infracțiunea de sabotaj, ci aceea de abuz în serviciu contra intereselor obștești (art. 248 Cod penal) [2]).

Infracțiunea de sabotaj se consumă în momentul neîndeplinirii actului de către cel care avea obligația în virtutea atribuțiilor de serviciu să-l efectueze ori în momentul cînd un act privitor la îndatoririle de serviciu a fost îndeplinit în mod defectuos, producîndu-se starea de pericol pentru securitatea statului.

---

[1]) V. Dongoroz și colab., *op. cit.*, p. 110.
[2]) T. Vasiliu și colab., *op. cit.*, p. 43.

La infracțiunea de sabotaj tentativa nu este posibilă, dacă elementul material se realizează printr-o infracțiune, deoarece infracțiunile omisive sînt de imediată consumare.

Actele pregătitoare sînt asimilate tentativei și sancționate astfel prin dispozițiile art. 173 alin. 2 Cod penal.

Secțiunea a III-a

Subminarea economiei naționale

„ART. 165 — Fapta de a folosi o organizație din cele prevăzute în art. 145, ori de a împiedica activitatea normală a acesteia, dacă fapta este de natură să submineze economia națională, se pedepsește cu închisoare de la 5 la 10 ani, interzicerea unor drepturi și confiscarea parțială a averii.

Dacă fapta prevăzută în alineatul precedent a produs pagube importante economiei naționale, pedeapsa este moartea și confiscarea totală a averii, sau închisoare de la 15 la 20 de ani, interzicerea unor drepturi și confiscarea parțială a averii“.

Potrivit textului art. 165 Cod penal, sînt incriminate faptele de subminare a economiei noastre naționale prin folosirea unei organizații de stat, obștești, ori a altei organizații ce desfășoară o activitate utilă din punct de vedere social și care funcționează potrivit legii, sau prin împiedicarea activității normale a acesteia.

Pericolul social deosebit pe care îl prezintă fapta respectivă constă în condițiile nefavorabile sau în vătămarea pe care o produce săvîrșirea acesteia pentru economia națională și, implicit, pentru securitatea statului, fiind evident că de situația economiei naționale depinde într-o măsură deosebit de importantă securitatea statului. Modul în care se aduce atingere securității statului este indirect : se pornește de la denaturarea sau împiedicarea activității unei organizații socialiste, astfel încît prin subminarea economiei naționale se aduce atingere securității statului. [1])

Infracțiunea are ca obiect relațiile sociale privind economia națională care, ca valoare socială, prezintă o deosebită importanță, iar alături de alte valori sociale, condiționează securitatea statului nostru.

Deși legea nu cere să existe o calitate specială a subiectului, prin natura activității incriminate, subiect al infracțiunii va fi de cele mai multe ori un funcționar sau alt salariat, indiferent de forma în care a fost numit sau de funcția deținută într-o unitate socialistă, care acționează și are posibilitatea să se folosească de acea organizație sau să împiedice din interior activitatea normală a acesteia. Într-adevăr, persoana care are o asemenea calitate poate săvîrși cu mai multă ușurință fapte de subminare. Subiect poate fi și o persoană care nu lucrează în cadrul organizației respective, de pildă acela care dă ordine sau instrucțiuni false ori care corupe funcționari ori alți salariați din conducerea unității. Se cere doar ca acea persoană să aibă posibilitatea reală de a folosi sau împiedica acti-

---

[1]) V. Dongoroz și colab., *op. cit.*, p. 116.

vitatea normală a acelei organizaţii. [1]) Infracţiunea de subminare a economiei naţionale poate fi comisă şi de o pluralitate de subiecţi, inclusiv în coautorat.

Subiect pasiv poate fi orice persoană juridică din cele arătate în art. 145 Cod penal: organizaţie de stat, organizaţie obştească sau orice altă organizaţie ce desfăşoară o activitate utilă din punct de vedere social şi funcţionează potrivit legii.

Infracţiunea de subminare a economiei naţionale se comite, sub aspectul elementului material, printr-o acţiune sau inacţiune de folosire a unei organizaţii ori printr-o acţiune sau inacţiune de împiedicare a activităţii normale a unei astfel de organizaţii.

Prin „acţiunea de folosire a unei organizaţii" se înţelege fapta prin care activitatea acelei organizaţii este orientată în direcţia dorită de făptuitor. Această acţiune de folosire se poate realiza printr-un abuz în serviciu, cînd făptuitorul este funcţionar sau alt salariat al organizaţiei respective. De exemplu, prin dispoziţiile date, autorul face ca produsele acelei organizaţii să nu corespundă calitativ sau cantitativ necesităţilor economiei naţionale [2]) sau acumulează pentru unitate cantităţi mari de materiale, deşi acestea ar fi necesare şi altor unităţi, ori — spre a prejudicia activitatea altor unităţi socialiste — ordonă ca unitatea să refuze livrarea la timp a unor produse sau îndrumă greşit activitatea unităţii în relaţiile acesteia cu celelalte unităţi socialiste [3]).

În practica judiciară s-a reţinut infracţiunea de subminare a economiei naţionale în sarcina numiţilor B.V., M.T. şi F.I., care, în urma unei înţelegeri, au folosit în interesul lor Întreprinderea de Industrializare a Cărnii Dîmboviţa din Tîrgovişte, cauzînd statului un prejudiciu de peste 6 milioane lei. În scopul menţionat, aceştia au antrenat la acţiune un mare număr de persoane, inclusiv pe director, determinînd producerea unei stări generale de indisciplină atît în procesul de fabricaţie, cît şi în rîndul personalului unităţii [4]).

Cealaltă acţiune care constituie elementul material, respectiv împiedicarea activităţii normale a unei organizaţii socialiste, se poate realiza prin acte comisive, dar şi printr-o atitudine pasivă (omisivă). Împiedicarea activităţii normale a organizaţiei se poate concretiza deci în îndeplinirea defectuoasă de către făptuitor a unor sarcini ce-i reveneau, creînd prin aceasta dificultăţi serioase pentru activitatea organizaţiei (acte comisive) sau în neluarea unor măsuri necesare pentru normala desfăşurare a activităţii organizaţiei respective (omisiune) [5]).

Fiecare dintre acţiunile incriminate poate forma singură elementul material al infracţiunii de subminare a economiei naţionale. Săvîrşirea ambelor acţiuni pe baza aceleiaşi rezoluţii infracţionale realizează conţinutul unei singure infracţiuni de subminare.

---

[1]) Tribunalul Suprem, secţia militară, Decizia nr. 6, 1976, în *Revista Română de Drept* nr. 7/1976, p. 61.

[2]) V. Dongoroz şi colab., *op. cit.*, p. 118—119.

[3]) T. Vasiliu şi colab., *op. cit.*, p. 44.

[4]) Tribunalul Suprem, secţia militară, decizia nr. 20/1964 (nepublicată).

[5]) V. Dongoroz şi colab., *op. cit.*, p. 119.

Acţiunile care formează elementul material al infracţiunii de subminare a economiei naţionale nu realizează latura obiectivă a acesteia decît dacă fapta este de natură să submineze economia naţională.

Prin „subminarea economiei naţionale" se înţelege crearea unei stări de fapt ce ameninţă fie bunul mers al acesteia în ansamblu, fie numai un element sau ramură (industria, agricultura, sistemul monetar etc.), dar care se repercutează asupra întregii economii naţionale [1]). Pentru existenţa infracţiunii nu este necesar să se fi produs vreo atingere economiei naţionale, fiind suficient ca fapta să fie potenţial de natură a produce o asemenea atingere.

Acţiunile de folosire şi împiedicare a activităţii vreunei organizaţii socialiste pun în pericol economia naţională şi, desigur, securitatea statului. Prin „subminare" înţelegem o asemenea stare de lucruri de natură să pericliteze realizarea obiectivelor prevăzute în planul de stat, respectiv activitatea economică a statului socialist. Dacă, prin proporţiile sale, fapta aduce importante pagube pentru economia naţională, există modalitatea agravată a infracţiunii (prevăzută în art. 165 alin. 2 Cod penal).

Importanţa pagubei se stabileşte fie în funcţie de cuantumul acesteia (evaluat în bani sau exprimat cantitativ), fie în funcţie de repercusiunile pe care le-ar avea asupra economiei naţionale (imposibilitatea realizării planului de stat într-un anumit compartiment, stînjenirea simţitoare a activităţii unor unităţi sau chiar a unui grup de unităţi etc.) [2]).

Dacă fapta nu a fost de natură să submineze economia naţională în sensul de periclitare a securităţii statului, dar a avut ca urmare o perturbare deosebit de gravă a activităţii organizaţiei ori a produs o pagubă importantă economiei naţionale, se va reţine infracţiunea de abuz în serviciu contra intereselor obşteşti (art. 248 Cod penal).

Infracţiunea de subminare a economiei naţionale se comite cu intenţie directă sau indirectă, autorul urmărind sau acceptînd posibilitatea subminării acesteia. În cazul formei agravate, subiectul trebuie să urmărească sau doar să accepte posibilitatea producerii unei pagube importante economiei naţionale.

Existenţa unui mobil sau scop special nu constituie o cerinţă a laturii subiective a infracţiunii de subminare a economiei naţionale, dar acestea vor fi avute în vedere la individualizarea pedepselor.

Dacă fapta a fost săvîrşită de un funcţionar sau alt salariat în cadrul exercitiului funcţiunii şi dacă a pretins bani ori alte foloase care nu i se cuveneau, ori a acceptat promisiunea unor astfel de foloase, în scopul de a îndeplini actele ce caracterizează infracţiunea de subminare a economiei naţionale, va exista concurs între această infracţiune şi cea de luare de mită (art. 254 Cod penal) [3]). De asemenea, dacă fapta de folosire a unei organizaţii se face printr-o activitate de falsificare a unui înscris oficial în conţinutul său, se va reţine şi infracţiunea de fals intelectual (art. 289 Cod penal).

---

[1]) V. Dongoroz şi colab., *op. cit.*, p. 119.

[2]) Ibidem, p. 120.

[3]) T. Vasiliu şi colab., *op. cit.*, p. 45.

Capitolul VI

INFRACȚIUNILE DE SUBMINARE A PUTERII DE STAT, COMPLOT ȘI PROPAGANDĂ ÎMPOTRIVA ORÎNDUIRII SOCIALISTE

Secțiunea I

Subminarea puterii de stat

„ART. 162 — Acțiunea armată de natură să slăbească puterea de stat se pedepsește cu moartea și confiscarea totală a averii, sau cu închisoare de la 15 la 20 de ani, interzicerea unor drepturi și confiscarea parțială a averii.

Orice alte acțiuni violente săvîrșite de mai multe persoane împreună, de natură să atragă aceleași urmări, se pedepsesc cu închisoare de la 5 la 15 ani, interzicerea unor drepturi și confiscarea parțială a averii".

Așa cum rezultă din articolul citat, fapta săvîrșită printr-o acțiune armată de natură să slăbească puterea de stat sau prin orice alte acțiuni violente săvîrșite de mai multe persoane împreună, de natură să atragă aceleași urmări, constituie infracțiunea de subminare a puterii de stat.

Faptele incriminate în art. 162 Cod penal prezintă o periculozitate socială deosebită, fiind vorba de acțiuni armate împotriva organelor statului nostru socialist sau de desfășurare a altor acțiuni violente săvîrșite în grup, acestea fiind de natură să slăbească puterea de stat. Așa cum rezultă din prevederile legii, subminarea puterii de stat constituie o faptă de răzvrătire împotriva puterii de stat, iar în unele cazuri prin ea se materializează o încercare de a lichida orînduirea socialistă, puterea de stat a oamenilor muncii. [1])

Deși în condițiile actuale, o dată cu succesele deosebite în toate domeniile obținute de poporul nostru, această infracțiune ar fi greu de conceput că se poate săvîrși, legea penală a fost obligată să incrimineze asemenea fapte ca infracțiuni, aceasta constituind practic un avertisment pentru cei care s-ar încumeta să întreprindă astfel de acțiuni.

[1]) V. Dongoroz și colab., *op. cit.*, vol. III, p. 93.

Obiectul juridic al infracțiunii este format din relațiile sociale ale căror formare, desfășurare și dezvoltare depind de existența, exercitarea și realizarea puterii de stat, element esențial al statului socialist și principală valoare socială ce se încadrează, așa cum s-a mai arătat, în cea privind securitatea statului.

Așa cum prevede Constituția țării noastre (art. 2 și 4), puterea de stat aparține poporului, suveran al puterii, pe care o exercită prin Marea Adunare Națională și consiliile populare. Puterea de stat fiind deci unică și indivizibilă, ea este apărată și pe cale penală, astfel că va exista această infracțiune nu numai cînd acțiunea armată ar aduce atingere activității Marii Adunări Naționale, dar și atunci cînd fapta ar slăbi, chiar pentru scurt timp activitatea unui consiliu popular comunal, deoarece s-ar crea o stare de pericol pentru puterea de stat pe care acesta o exercită.

Subiectul activ al infracțiunii de subminare a puterii de stat nu este determinat de lege prin vreo calitate, el putînd fi cetățean român, apatrid sau cetățean străin, cu singura determinare că ne aflăm în prezența unei pluralități constituite de infractori. Legea penală nu face precizări cu privire la numărul autorilor, însă pentru existența infracțiunii este necesar ca acțiunea armată să fie săvîrșită de cel puțin două persoane, în calitate de coautori. Cît privește modalitatea variantei de specie, prevăzută în alin. 2 al art. 162 Cod penal, necesitatea pluralității de subiecți activi este subliniată de lege și exprimată prin cuvintele „mai multe persoane împreună", ceea ce presupune un număr de cel puțin trei indivizi.

În prima sa variantă, elementul material al laturii obiective constă într-o acțiune armată, adică în activitatea desfășurată de un grup de persoane înarmate, indiferent de felul cum sînt organizate. Prin „arme", potrivit art. 151 Cod penal, se înțeleg instrumentele, piesele sau dispozitivele declarate astfel prin dispoziții legale [1]), precum și orice alte obiecte de natură să fie folosite ca arme și care au fost întrebuințate pentru atac, ca, de exemplu : topoare, furci, cuțite, boxuri etc. Nu are relevanță juridică pentru existența infracțiunii dacă înarmarea s-a făcut în mod special pentru a participa la acțiunea armată sau dacă cei în cauză aveau armele asupra lor din alte motive, dacă au folosit sau nu armele pe care le purtau etc. Se poate aprecia ca fiind acțiune armată un atac armat al unor indivizi împotriva unui organ al puterii de stat sau împotrivirea armată față de anumite măsuri luate de astfel de organe ori chiar acțiunea de dezarmare a organelor de menținere a ordinii sau a unor unități militare etc. [2])

În cazul în care prin acțiunea armată s-au produs și victime omenești, deci fapte contra vieții, integrității corporale ori sănătății unor persoane ori distrugeri în paguba avutului obștesc, infractorilor li se vor reține aceste infracțiuni în concurs cu subminarea puterii de stat.

În cea de-a doua variantă prevăzută de art. 162 alin. 2 Cod penal, elementul material constă în orice alte acțiuni violente săvîrșite de mai multe persoane împreună.

[1]) A se vedea Decretul nr. 367/1971, privind regimul armelor, munițiilor și materiilor explozive, republicat în *Buletinul Oficial nr. 21* din 08.03.1976.

[2]) V. Dongoroz și colab., *op. cit.*, vol. III, p. 95.

Prin „acțiuni violente" se înțeleg manifestările agresive din partea făptuitorilor, care acționează neînarmați, producînd fie violențe fizice (loviri, vătămări), fie violențe psihice (amenințări). Acțiunile violente pot fi îndreptate și împotriva unor bunuri, prin distrugerea acestora, devastarea de localuri etc., fapte care se pot reține în concurs cu infracțiunea de subminare a puterii de stat.

Pentru existența acestei variante a infracțiunii se cere ca acțiunile să fie întreprinse de mai multe persoane împreună, ceea ce presupune ca acestea să acționeze în același timp și în același loc.

În ambele variante ale textului art. 162 Cod penal se cere ca activitatea desfășurată să fie de natură să slăbească puterea de stat. Aceasta presupune ca acțiunile să aibă o anumită gravitate ce ar putea rezulta, printre altele, din numărul participanților, numărul și caracteristicile armelor aflate asupra lor, din prejudiciile aduse avutului obștesc sau al cetățenilor, din ecoul produs în rîndul opiniei publice din țară sau din străinătate etc.

Forma de vinovăție, componentă a laturii subiective a infracțiunii de subminare a puterii de stat, în ambele sale ipoteze, este intenția, care poate fi directă sau indirectă.

De la intrarea în vigoare a Codului penal (1969), nu avem practică judiciară în materia infracțiunii de subminare a puterii de stat. Cu mai mulți ani în urmă au existat situații de încercare din partea unor elemente dușmănoase de a acționa prin forță împotriva unor organe de stat, în vederea provocării de panică și temere în rîndul populației. Așa a fost cazul unor elemente legionare din județul Galați, care au instigat unele persoane înapoiate să se înarmeze cu topoare, furci, coase etc., pentru a acționa împotriva organelor locale ce reușiseră să lămurească mulți țărani să intre în cooperativa agricolă de producție. La o oră anume, toți trebuiau să se întîlnească într-un loc de unde să înceapă acțiunea ostilă. Între timp, organele de securitate, descoperind faptele, au trecut la arestarea elementelor legionare organizatoare, iar celelalte persoane au fost lămurite să se întoarcă la casele lor, reușindu-se astfel să se prevină o activitate deosebit de periculoasă împotriva securității statului.

Secțiunea a II-a

Complotul

„ART. 167 — Inițierea sau constituirea unei asociații sau grupări în scopul săvîrșirii vreuneia dintre infracțiunile prevăzute în art. 155 — 165, ori aderarea sau sprijinirea sub orice formă a unei astfel de asociații sau grupări, se pedepsește cu moartea și confiscarea totală a averii, sau cu închisoare de la 15 la 20 de ani, interzicerea unor drepturi și confiscarea parțială a averii.

Pedeapsa pentru complot nu poate fi mai mare decît sancțiunea prevăzută de lege pentru cea mai gravă dintre infracțiunile care intră în scopul asociației sau grupării.

Cu pedeapsa prevăzută în alin. 1 se sancționează și asocierea mai multor persoane în vederea desfășurării unei activități cu caracter fascist ori antidemocratic, sau a

oricărei alte activități prin care se urmărește schimbarea orînduirii socialiste, precum și aderarea sau sprijinirea sub orice formă a unei astfel de asocieri.

Dacă faptele prevăzute în alin. 1 sau 3 au fost urmate de săvîrșirea unei infracțiuni, se aplică regulile de la concursul de infracțiuni.

Nu se pedepsește persoana care, săvîrșind fapta prevăzută în alin. 1 sau 3, o denunță mai înainte de a fi fost descoperită".

Infracțiunea menționată constă, așadar, în fapta de inițiere ori de constituire a unei asociații sau grupări în scopul săvîrșirii vreunei infracțiuni prevăzute în art. 155—165 Cod penal, precum și de aderarea sau sprijinirea sub orice formă a acestora. Constă, de asemenea, în fapta de asociere a mai multor persoane în vederea desfășurării unei activități cu caracter fascist sau antidemocratic sau a oricărei alte activități prin care se urmărește schimbarea orînduirii socialiste sau în aderarea ori sprijinirea, sub orice formă, a unei astfel de asocieri.

Conceptul de infracțiune de complot, așa cum rezultă din art. 167 Cod penal, este în strictă conformitate cu prevederile constituționale care interzic atît inițierea sau constituirea unor asociații sau grupări cu caracter fascist sau antidemocratic, cît și participarea la astfel de asociații [1])

Infracțiunea de complot prezintă un pericol social deosebit, fiind, practic, vorba de manifestarea intenției mai multor indivizi de a săvîrși fapte contra securității statului. Este evident că o infracțiune contra securității statului, care nu este săvîrșită de o singură persoană, ci de o asociație sau grupare anume constituită în acest scop, are o mai mare posibilitate de reușită și poate produce — datorită cooperării infractorilor — urmări mult mai grave. Gradul de pericol social al complotului rezidă deci în crearea unor condiții optime în vederea săvîrșirii uneia sau mai multor infracțiuni contra securității statului [2]).

Obiectul juridic al infracțiunii de complot este format din relațiile sociale care se formează în legătură cu securitatea statului, valoare socială susceptibilă a fi atinsă ori expusă unui grav pericol prin constituirea de asociații sau grupări care au drept scop săvîrșirea de fapte contra acesteia [3]). Obiectul juridic al infracțiunii de complot este, de regulă, identic cu cel al infracțiunilor care constituie scopul urmărit de complotiști, infracțiuni prevăzute în art. 155—165 Cod penal. Această infracțiune nu are obiect material.

Subiectul activ nu este determinat de lege prin vreo anumită calitate, acesta putînd fi orice persoană din rîndul unor elemente fanatice, dușmănoase sau înapoiate. Cu excepția inițierii, unde poate fi o singură persoană ca subiect activ, în rest avem de-a face cu o plurali-

---

[1]) A se vedea în acest sens art. 29 din Constituția R. S. România, Legea nr. 289 (Decretul nr. 1714), în *Monitorul Oficial nr. 189* din 18 august 1947, privind desființarea și interzicerea organizațiilor de tip fascist, profascist sau terorist, politice, militare sau paramilitare.

[2]) V. Dongoroz și colab., *op. cit.*, vol. III, p. 132.

[3]) T. Vasiliu și colab., *op. cit.*, vol. I, *partea specială*, p. 50.

tate constituită de infractori. Nu poate exista participație sub forma instigării la constituire, deoarece aceasta înseamnă act de inițiere și, de asemenea, nici complicitate, deoarece actele de sprijinire îmbracă forma de acte de executare, de coautorat la infracțiunea de complot.

Latura obiectivă a infracțiunii de complot urmează să fie analizată în raport cu cele două variante prevăzute în art. 167 alin. 1 și 3 din Codul penal, astfel :

— Tipologic, elementul material al laturii obiective apare sub forma uneia din următoarele acțiuni : inițierea sau constituirea unei asociații sau grupări, ori aderarea sau sprijinirea lor în orice mod. Aceste acțiuni, prevăzute în textul incriminator, sînt alternative, elementul material al infracțiunii de complot putînd fi realizat prin oricare din ele. Dacă o persoană săvîrșește concomitent două sau mai multe acțiuni, în baza aceleiași hotărîri infracționale, va exista, de asemenea, o singură infracțiune.

Acțiunea de a iniția trebuie raportată la noțiunea generală de inițiere care este echivalentă, în cazul dispozițiilor art. 167 alin. 1 Cod penal, cu începutul unei activități de constituire, respectiv, de organizare a unei astfel de asociații sau grupări [1]). Ca atare, inițierea constă în fapta de a face demersuri în vederea constituirii asociației sau grupării, de creare a unor condiții optime pentru realizarea scopului propus. De exemplu, sînt acte de inițiere tatonarea unor elemente spre a constata dacă sînt pretabile să facă parte din gruparea complotistă, elaborarea unor planuri de acțiune și de programe ale viitoarei asociații sau grupări, stabilirea locurilor unde se vor ține întruniri, confecționarea unor carnete de membri etc. În toate aceste cazuri inițierea se va reține ca acțiune complotistă numai dacă asociația sau gruparea s-a constituit, altminteri fapta va fi calificată ca o instigare neurmată de executare, fiind aplicabile dispozițiile art. 29 alin. 1 Cod penal [2]).

Acțiunea de inițiere poate fi săvîrșită de o singură persoană sau de mai multe, sub forma coautoratului. Pentru a se reține actul de inițiere, nu are relevanță juridică dacă autorul este sau nu membru al asociației ori grupării pe care a inițiat-o [3]). Prin asociație, în sensul textului ce-l analizăm, se înțelege o grupare formată dintr-un număr nedeterminat de persoane, avînd o structură organizatorică ceva mai complexă și un anumit program al activității ce urmează s-o desfășoare, iar prin grupare, un număr mai restrîns de persoane, cu o organizare mai simplă și scopuri mai limitate [4]).

Acțiunea de constituire a unei asociații sau grupări presupune alcătuirea, formarea, întemeierea efectivă a acesteia, adică instituirea unei forme organizatorice cu un anumit plan sau program generic de

---

[1]) A se vedea în acest sens *Dicționarul limbii române moderne*, Editura Academiei R. S. România, 1958, p. 385.

[2]) V. Dongoroz și colab., *op. cit.*, vol. III, p. 134.

[3]) T. Vasiliu și colab., *op. cit.*, vol. I, *partea specială*, p. 51.

[4]) A se vedea în același sens : T. Vasiliu și colab., *op. cit.*, p. 52 ; V. Dongoroz și colab., *op. cit.*, p. 135 ; *Dicționarul limbii române moderne*, *op. cit.*, p. 48.

acțiune. Constituirea se realizează prin înțelegerea, respectiv, acordul de voință al indivizilor ce o compun, indiferent dacă s-au îndeplinit anumite formalități, cum ar fi : ședința de constituire, înmînarea unor carnete de membri, depunerea jurămîntului, aprobarea unor statute, planuri de acțiune, program etc. Constituirea presupune deci o etapă mai avansată decît inițierea, implicînd existența a două sau mai multor persoane care s-au declarat de acord cu inițierea grupării sau asociației, pășind apoi la acte de organizare. Pentru existența constituirii este necesar ca pluralitatea de infractori să-și fi dat adeziunea expresă sau tacită de a acționa, a participa la ședințe, a da sprijin etc., iar asociația sau gruparea să-și propună săvîrșirea vreuneia din infracțiunile prevăzute în art. 155—165 din Codul penal.

Deși față de trecut această infracțiune a descrescut ca număr, totuși organele de securitate au mai descoperit cazuri de complot și după intrarea în vigoare a actualului Cod penal. Prezentăm în acest sens cazul denumit „S.L.O.M.R.", grupare complotistă inițiată și condusă de C.Gh., element ostil, deosebit de periculos, condamnat de mai multe ori pentru activitate legionară. Acesta, în anul 1979, împreună cu C.I. și B.G., a inițiat și constituit o grupare ostilă ce urma să desfășoare acțiuni pentru culegerea de informații în vederea transmiterii lor unor organizații străine sau oficine de spionaj. După constituire, inculpații au întocmit și o declarație-program, care cuprindea : scopul organizației ; numele celor care formau nucleul conducător al grupării ; alte 15 nume de persoane fictive, care, chipurile, ar fi făcut parte din organizație ; referiri denigratoare cu privire la situația politică și economică din România ș.a. Prin intermediul unui cetățean străin, respectivii au scos apoi peste graniță această declarație și au predat-o postului de radio autointitulat „Europa liberă", care a transmis-o într-o emisiune, fiind însoțită de comentarii ostile la adresa orînduirii noastre socialiste.

Toți inculpații strînseseră adeziuni la grupare de la diverse persoane, cărora le-au cerut să culeagă și să le transmită informații cu caracter defăimător privind situația economică din țara noastră, unele stări de lucruri și de spirit negative din instituții și întreprinderi, date despre activitatea organelor de stat. Ulterior, au întocmit și un „Comunicat curent S.L.O.M.R.", care cuprindea aspecte negative privind nivelul de trai din România, precum și date despre armată și autoritățile statale, comunicat ce urma să fie transmis postului de radio „Europa liberă".

Numitul C.Gh. a pus la dispoziția lui R.L., fugar aflat în slujba postului de radio sus-amintit, de mai multe ori informații cu caracter calomnios la adresa politicii interne a statului nostru, cu scopul de a fi difuzate într-o emisiune a postului de radio menționat. Datele se refereau la : drepturile cetățenești în R. S. România ; libertatea religioasă ; unele stări de lucruri din unitățile socialiste ; activitățile organelor de procuratură și justiție. De asemenea, a întocmit un așa-zis protest, intitulat „Apel către fratele nostru omul", care conținea calomnii la adresa statului nostru socialist, document difuzat de același post de radio ostil.

Pentru faptele lor, autorii au fost judecați și condamnați de Tribunalul Militar Teritorial București, potrivit dispozițiilor art. 167 alin. 1 Cod penal [1]).

Acțiunea de aderare constă în intrarea efectivă într-o asemenea grupare sau asociație. Cu alte cuvinte, a adera înseamnă a se alipi, a se alătura unei asemenea grupări prevăzute în textul art. 167 alin. 1 Cod penal, după ce aceasta a fost deja constituită. La aderare, persoana respectivă își manifestă voința în mod expres sau tacit (prin participarea la activitatea asociației) de a fi primită ca membră a asociației sau grupării, iar această manifestare de voință este acceptată. Simpla adeziune, dacă n-a fost acceptată de membrii asociației ori grupării sau de conducerea acestora, nu-i conferă făptuitorului calitatea de infractor. El trebuie să cunoască scopurile asociației sau grupării, nefiind nevoie ca să îndeplinească vreo sarcină [2]). Aderarea însă trebuie să fie efectuată la gruparea complotistă în condițiile arătate și nu o simplă promisiune în acest sens.

Aderarea constituie forma cea mai des întîlnită de participare la infracțiunea de complot, deoarece după constituirea grupării elementele complotiste trec la atragerea de noi membri, în vederea desfășurării unor activități ostile.

Edificator în acest sens este cazul numiților P.E., P.C. și S.N. care, luînd cunoștință de caracterul și obiectivele grupării complotiste constituite de B.B. și P.I. (procurare de armament și materiale explozive în vederea comiterii unor atentate și acte de diversiune), s-au declarat de acord cu scopurile grupării și au acceptat să facă parte din ea [3]).

Acțiunea de sprijinire sub orice formă a asociației sau grupării constă în orice fel de ajutor dat acestora. De altfel, legiuitorul prevede că ea se poate realiza sub orice formă (material sau moral). Ajutorul material poate consta, spre exemplu, în : punerea la dispoziție a unor încăperi pentru organizarea de întruniri sau a unor mijloace de transport ; intermedierea legăturilor dintre membrii grupării ; sprijin financiar ; alimente etc. Sprijinul moral poate consta în sfaturi de felul cum să se acționeze în procurarea unor informații, în promisiunea unui ajutor ce urmează să-l dea în viitor etc. Ca să existe sprijinire, trebuie neapărat ca asociația (gruparea) să fi fost înființată, altfel ajutorul dat nu poate constitui aspect al elementului material al laturii obiective a infracțiunii. Pentru a se reține sprijinirea, sub orice formă, este necesar ca persoana respectivă să cunoască scopurile asociației sau grupării, chiar dacă nu-și exprimă aprobarea într-un fel sau altul față de activitatea acestora.

— În modalitățile prevăzute de art. 167 alin. 3 Cod penal, elementul material al infracțiunii de complot constă în acțiunea de asociere a mai multor persoane în vederea desfășurării unei activități cu caracter fascist

---

[1]) Decizia penală nr. 35 din 4 mai 1979 a Tribunalului Militar Teritorial București (nepublicată).

[2]) T. Vasiliu și colab., *op. cit., partea specială*, p. 52, vol. I.

[3]) A se vedea Sentința penală nr. 234/1971 a Tribunalului Militar Teritorial București (nepublicată).

ori antidemocratic sau prin care se urmărește schimbarea orînduirii socialiste, aderarea sau sprijinirea sub orice formă a acestor asocieri.

Asocierea presupune existența unei grupări formată din cel puțin trei persoane, cu scopurile arătate, care implică un minimum de organizare și legătură între membri, chiar dacă constituirea a avut loc întîmplător, ocazional și în vederea unei singure activități [1]). Asocierea nu trebuie îndelung pregătită, înțelegerea dintre participanți putînd avea loc și spontan, la locul constituirii, chiar dacă membrii ei nu se cunosc pe nume, dar au cunoștință de scopurile urmărite.

Ca atare, pentru existența acestui aspect al elementului material al infracțiunii de complot, trebuie ca asocierea să-și propună desfășurarea unei activități cu caracter fascist ori antidemocratic sau prin care se urmărește schimbarea orînduirii socialiste. După cîte se poate observa, textul incriminator are o formulare foarte cuprizătoare, pentru a se putea asigura o apărare eficace a orînduirii noastre socialiste.

Textul articolului 167 alin. 3 Cod penal mai prevede ca aspecte ale elementului material și aderarea sau sprijinirea sub orice formă a acestei asocieri care, sub aspect teoretic, nu diferă decît ca scop față de cele menționate la asociație sau grupare.

În practica muncii organelor de securitate au fost întîlnite și cazuri de asociere, aderare sau sprijinire, mai ales în activitatea unor elemente legionare, care, profitînd de anumite ocazii (zile onomastice, aniversări de la absolvirea unor școli, nunți etc.), hotărau pe moment asocierea lor în vederea desfășurării unor activități pentru schimbarea orînduirii noastre socialiste.

Relevant în acest sens este cazul legionarului P.V. Acesta, în cursul anului 1982, a pus bazele unei organizații subversive, intitulată „Libertatea poporului“, cu scopul declarat de a „schimba“ regimul din țara noastră. Trecînd la recrutarea de noi membri, în discuția cu M.G. i-a relatat despre intenția sa și i-a propus să facă parte din organizație, lucru pe care respectivul l-a acceptat. Cu acel prilej, i-a mai confiat că intenționa să atace și unele posturi de miliție pentru a procura armamentul necesar acțiunilor de forță preconizate. Celelalte persoane pe care le-a contactat — V.M., C.I., M.I. și D.A. — nu au fost de acord să facă parte din organizație, dar nici nu l-au denunțat. Mai tîrziu, întîlnindu-l pe C.S., subofițer la M.Ap.N., și relatîndu-i despre existența asocierii, i-a propus, desigur, și lui să facă parte din grupare, solicitîndu-i totodată sprijin în procurarea de armament din unitatea unde era încadrat, ceea ce acesta i-a promis. Ulterior însă, de teamă pentru consecințe, subofițerul a raportat faptele comandantului său, iar acesta a anunțat organele de securitate. Instanța militară l-a condamnat pe P.V. pentru infracțiunea de complot, prevăzută în art. 167 alin. 3 Cod penal (aspectul constituirii asocierii), iar pe M.G. pentru aderare la asociere, ceilalți fiind trași la răspundere pentru nedenunțarea infracțiunii de complot, faptă prevăzută în art. 170 Cod penal. C.S. nu a

---

[1]) T. Vasiliu și colab., *op. cit.*, vol. I, *partea specială*, p. 53.

fost tras la răspundere penală, deoarece, în conformitate cu art. 167 alin. 5 Cod penal, a denunțat infracțiunea înainte ca ea să fi fost descoperită de autorități [1]).

Infracțiunea de complot se consumă în momentul cînd a avut loc cel puțin una dintre acțiunile ce constituie elementul material al acesteia și, ca urmare imediată, s-a produs starea de pericol pentru securitatea statului.

Art. 167 alin. 4 Cod penal prevede că dacă complotiștii au comis și una sau unele din faptele ce intrau în scopurile infracțiunii, acestea se vor reține în concurs real, potrivit art. 33 lit. a Cod penal.

Latura subiectivă a infracțiunii de complot, ca formă de vinovăție, constă în intenția directă, deoarece legea cere scopul în care acționează indivizii ce fac parte din complot.

Pedeapsa aplicată pentru infracțiunea de complot nu poate fi mai mare decît cea prevăzută de legea penală pentru cea mai gravă dintre infracțiunile care intră în scopul asociației sau grupării, dispoziție valabilă numai pentru modalitatea prevăzută în art. 167 alin. 1 din Codul penal (art. 167 alin. 2 Cod penal).

În art. 167 alin. 5 din Codul penal se prevede și o cauză de nepedepsire, în sensul că persoanele care au comis faptele prevăzute în art. 167 alin. 1 sau 3 Cod penal nu vor fi pedepsite dacă le denunță autorităților înainte de a fi descoperite. Este, cu alte cuvinte, un îndemn al dreptului penal adresat pe cale legislativă participanților la complot ca aceștia să-l denunțe autorităților înainte ca ele să fi cunoscut de existența lui, deci, înainte ca urmăriea penală să fi fost începută, astfel că nu vor fi trași la răspundere penală.

Secțiunea a III-a

Propaganda împotriva orînduirii socialiste

„ART. 166 — Propaganda cu caracter fascist săvîrșită prin orice mijloace, în public, se pedepsește cu închisoare de la 5 la 15 ani și interzicerea unor drepturi.

Propaganda sau întreprinderea oricărei acțiuni pentru schimbarea orînduirii socialiste, sau din care ar rezulta un pericol pentru securitatea statului, se pedepsește cu închisoare de la 5 la 15 ani și interzicerea unor drepturi".

Ea constă în fapta persoanei care săvîrșește, prin orice mijloace și în public, acte de propagandă cu caracter fascist ori întreprinde orice alte acțiuni în vederea schimbării orînduirii socialiste sau din care ar rezulta un pericol pentru securitatea statului. Cu alte cuvinte, faptele de propagandă ostilă își găsesc expresia în răspîndirea unor idei ce prezintă și susțin teorii, concepții cu caracter fascist, grupări politice fasciste, precum și în răspîndirea unor idei care prezintă și susțin teorii,

[1]) A se vedea Sentința penală nr. 84 din 8 decembrie 1982 a Tribunalului Militar Teritorial București (nepublicată).

concepții prin care se preconizează schimbarea orînduirii noastre socialiste, cu scopul de a convinge și a cîștiga adepți [1]).

Infracțiunea de propagandă împotriva orînduirii socialiste, prevăzută în art. 166 Cod penal, care în prezent în țara noastră are o oarecare frecvență, fiind vorba de activitatea unor elemente dușmănoase, care, de regulă, sub influența unor organizații, cercuri sau persoane reacționare din exterior, încearcă să folosească mijloacele propagandistice ostile pentru a defăima țara noastră, a contracara influența ideilor socialismului asupra conștiinței maselor și a diminua prestigiul socialismului în lume. De aceea, ofițerii de securitate trebuie să dovedească permanent vigilență și spirit revoluționar, spre a putea descoperi și lichida la timp orice încercare a elementelor dușmănoase de a lovi pe această cale în orînduirea socialistă, în cuceririle revoluționare ale poporului.

Infracțiunea de progagandă împotriva orînduirii socialiste, în oricare din variantele sale, are ca **obiect juridic** acele relații sociale ale căror existență și normală desfășurare sînt condiționate de ocrotirea securității statului, valoare socială susceptibilă de a fi atinsă ori pusă în pericol prin faptele îndreptate împotriva orînduirii socialiste. Această infracțiune nu are obiect material.

Subiectul activ nu este determinat de lege prin vreo calitate, putînd fi deci orice persoană. Din punct de vedere criminologic însă, trebuie avut în vedere că el este un element ostil, periculos, care prin faptele comise se situează pe o poziție opusă socialismului ce se construiește în țara noastră.

Elementul material al infracțiunii îmbracă mai multe aspecte, în raport cu prevederile art. 166 alin. 1 și 2 din Codul penal.

Avem, în primul rînd, acțiunea de propagandă cu caracter fascist
săvîrșită prin orice mijloace, în public. Această modalitate de inocu-
lare în conștiința unor persoane a ideilor fasciste presupune un anu-
mit mod de a interpreta realitățile, avînd la bază concepții filosofice, et-
nice și politice dintre cele mai retrograde și antiumaniste.

Așa cum se cunoaște, fascismul a apărut în lume ca un curent
politic, al cărui obiect era instaurarea dictaturii fasciste, dictatură te-
roristă, fățișă a celor mai reacționare, mai șovine și mai agresive ele-
mente ale capitalului financiar. Apărînd în condițiile crizei generale a
capitalismului, fascismul a fost expresia incapacității burgheziei reacțio-
nare de a guverna cu vechile metode liberal-democratice. Încă de la înce-
putul existenței sale, fascismul și-a propus să dezlănțuie teroare fățișă
împotriva forțelor democratice și, în primul rînd, împotriva mișcării comu-
niste, încercînd ca, prin izolarea și fărîmițarea forțelor revoluționare ale
proletariatului, să dezorganizeze și dezorienteze masele populare și, în
cele din urmă, să lichideze orice organizație și manifestație democratică.

[1]) A se vedea *Dicționarul limbii romîne moderne*, p. 670 și T. Vasiliu și colab., *op. cit.*, vol. I, *partea specială*, p. 49.

Pe plan extern, fascismul a promovat o politică agresivă, de cotropire şi exterminare a altor popoare. Acţiunile lui s-au caracterizat prin teroare, asasinat, demagogie socială şi diversiune. În ideologie, fascismul a reunit misticismul, rasismul, şovinismul, iar în domeniul cultural a dus o campanie de nimicire a valorilor progresiste, democratice şi umaniste [1]).

În ţara noastră, propaganda cu caracter fascist a fost mai frecvent întîlnită sub forma propagandei legionare, bazată pe ideologia fascistă [2]). În afară de legionari, care au reprezentat prototipul fascismului în România, înainte de eliberare, pe teritoriul patriei noastre, au acţionat şi alte partide şi organizaţii de tip fascist care cuprindeau unii cetăţeni din rîndul naţionalităţilor conlocuitoare. Aşa spre exemplu, o parte din cetăţenii români de naţionalitate germană au acţionat în secţia pentru România a „Partidului Naţional Socialist German“, organizaţie care îşi desfăşura activitatea după aceleaşi principii organizatorice, ideologice şi politice, ca şi partidul fascist al lui Hitler. Unii cetăţeni, de naţionalitate maghiară, au făcut parte din partide şi organizaţii fasciste maghiare, ca: „Garda Zdrenţăroşilor“, „Crucile cu săgeţi“ şi altele.

Elementele fasciste din aceste grupări politice au sprijint multilateral nazismul german, formînd de fapt o parte însemnată din coloana a V-a a spionajului hitlerist din România.

În timpul ocupaţiei Transilvaniei, fasciştii maghiari au organizat o serie de acţiuni teroriste, maltratînd şi ucigînd mii de oameni, cărora după aceea le jefuiau avutul. Numeroşi cetăţeni erau supuşi de elementele fasciste unui regim de exterminare [3]).

În procesul revoluţiei şi construcţiei socialiste în patria noastră, o parte din aceste elemente — cele mai fanatice —, sub influenţa cercurilor ultrareacţionare din ţările capitaliste, au întreprins şi încearcă şi în prezent să întreprindă acţiuni de propagare a unor idei fasciste, iredentiste, naţionalist-şovine.

Modalităţile şi mijloacele prin care poate fi săvîrşită propaganda cu caracter fascist nu sînt fixate de lege. Practic, ele nici nu puteau fi prevăzute, avînd în vedere complexitatea şi diversitatea sub care pot să apară.

În practica judiciară sînt cunoscute următoarele modalităţi de desfăşurare a propagandei cu caracter fascist, indiferent de forma de exprimare — verbală, în scris sau prin reproduceri (imprimări, multiplicări etc.):

[1]) A se vedea *Dicţionarul enciclopedic român, vol. II*, Editura Politică, Bucureşti, 1964, p. 354 şi *Dicţionarul politic*, Editura Politică, Bucureşti, 1958, p. 225.

[2]) Înainte de 23 August 1944, în cîrdăşie cu alte elemente ultrareacţionare, organizaţia legionară, agentură a hitlerismului în România, a dus o politică antipopulară şi antinaţională, trădînd interesele poporului român şi subordonînd ţara dominaţiei Germaniei fasciste.

[3]) A se vedea în sensul celor arătate St. Simion *Dictatul de la Viena*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1972, p. 243—245.

— propaganda cu caracter fascist săvîrşită de la om la om, prin răspîndirea directă, personală a ideilor fasciste, în scopul îndoctrinării, mai ales a unor elemente tinere. Acest mijloc a fost folosit îndeosebi de legionari, îmbrăcînd atît forma verbală, cît şi pe cea scrisă. Forma verbală, de cele mai multe ori, a constat în recitarea de poezii cu conţinut legionar la anumite reuniuni special organizate, interpretarea unor cîntece legionare, citirea de scrieri literare în care se preamăreau viaţa şi activitatea diverselor căpetenii legionare etc. Forma scrisă a propagandei fasciste, de la om la om, a fost practicată prin înmînarea, spre lectură, anumitor persoane, a unor scrieri cu conţinut fascist (proză, poezie), fiţuici, ziare editate în străinătate de unele grupări fasciste, benzi de magnetofon cu discursuri ale unor conducători fascişti etc.

Edificator în sensul celor arătate este cazul numiţilor O.N. şi I.N., elemente duşmănoase, care mai fuseseră condamnate pentru activitate legionară. Acestea, începînd din anul 1964, după ieşirea din penitenciar, s-au întîlnit cu alţi legionari, ocazie cu care se manifestau duşmănos la adresa orînduirii noastre socialiste. Faţă de colegii de la serviciu, O.N. şi I.N. şi-au afirmat speranţele venirii la putere a regimului legionar. Faţă de unii tineri, pe care îi medita la limba franceză, O.N. elogia activitatea foştilor conducători legionari, prezentînd denaturat istoricul nefastei organizaţii, evident, în scopul îndoctrinării lor. În plus, I.N. a acordat ajutor material familiilor unor legionari arestaţi. De asemenea, atît O.N., cît şi I.N. au procurat mai multe exemplare din ziarele legionare „Tribuna graniţei“ şi „Vestul“, editate în perioada 1936—1938, care conţineau articole scrise de Horia Sima şi alţi legionari, pe care le-au difuzat altor persoane, în vederea studierii lor.

Pentru activitatea desfăşurată, sus-numiţii au fost trimişi din nou în judecată, fiind condamnaţi pentru propagandă cu caracter fascist, în sarcină reţinîndu-li-se şi starea de recidivă [1]);

— difuzarea unor fiţuici cu conţinut fascist în locuri publice, redactate de elemente fasciste, în scopul răspîndirii unor idei fasciste, legionare, ponegririi şi calomnierii regimului nostru socialist, al creării de confuzii, răspîndirii unor ştiri alarmiste etc.

Practica judiciară a înregistrat căi folosite de elementele fasciste pentru a difuza astfel de fiţuici, începînd de la predarea lor directă anumitor persoane, pînă la aruncarea acestora din mijlocul de transport (tren, automobil etc.). De multe ori, fiţuicile cu conţinut fascist au fost redactate în străinătate şi aduse în ţară pe căi ilicite, după care au fost difuzate prin aceleaşi mijloace;

— confecţionarea de afişe cu conţinut propagandistic fascist şi plasarea lor în locuri publice, precum şi desenarea unor inscripţii referitoare la însemnele fasciste (zvastici etc.);

— reproducerea unor imprimări (plăci de patefon, benzi magnetice, filme etc.) ş.a.

[1]) Decizia penală nr. 1046/1970 a Tribunalului Militar Teritorial Bucureşti (nepublicată).

Art. 166 alin. 1 Cod penal mai prevede că propaganda cu caracter fascist, pentru a fi reținută ca infracțiune, trebuie să fie comisă în public.

În conformitate cu art. 152 Cod penal, o faptă se consideră comisă în public atunci cînd a fost săvîrșită :

1. Într-un loc care prin natura sau destinația lui este întotdeauna accesibil publicului, chiar dacă nu este prezentă nici o persoană (străzi, parcuri, gări, aerogări, porturi etc.), unde pot fi răspîndite fițuici sau alte scrieri, ori pot fi executate inscripții.

Iată un caz elocvent în acest sens : numitul B.C., începînd din anul 1967, în mai multe rînduri, în discuțiile purtate cu diverși cetățeni întîlniți pe stradă, a făcut propagandă ostilă orînduirii noastre socialiste. În luna august 1968, pe cînd se găsea într-un resturant, a adus elogii fostei organizații legionare și membrilor ei. În luna iulie 1969, a fost descoperit ca autor al unor fițuici cu conținut legionar pe care le-a răspîndit noaptea în mai multe stații de tramvai [1]) ;

2. În orice alt loc accesibil publicului, dacă sînt de față două sau mai multe persoane, respectiv în școli, săli de spectacol, muzee, stadioane etc. ;

3. În loc neaccesibil publicului, cu intenția ca fapta să fie auzită sau văzută și dacă acest rezultat s-a produs față de două sau mai multe persoane. Un asemenea loc poate fi, după părerea noastră, incinta unei întreprinderi sau instituții unde nu orice persoană are acces și unde un element dușmănos face propagandă ostilă cu caracter fascist, de față fiind mai multe persoane ;

4. Într-o adunare sau reuniune de mai multe persoane, cu excepția celor care pot fi considerate ca avînd un caracter de familie, datorită relațiilor dintre persoanele participante. Reuniunile nu au un caracter de familie atunci cînd persoanele, deși locuiesc împreună, nu sînt rude [2]) ;

5. Prin orice mijloace cu privire la care făptuitorul și-a dat seama că fapta ar putea ajunge la cunoștința publicului, cum ar fi, de exemplu, folosirea unor scrisori sau publicații, discuri, benzi magnetice, videocasete, trimise pe adresa mai multor persoane, radioul, televiziunea și altele.

Un al doilea aspect al elementului material al infracțiunii de propagandă împotriva orînduirii socialiste este cel prevăzut în art. 166 alin. 2 Cod penal, format din acțiunea de propagandă pentru schimbarea orînduirii socialiste. Prin aceasta se poate înțelege răspîndirea, în scopul cîștigării de adepți, a unor idei, teorii sau concepții privind schimbarea relațiilor de producție socialiste existente în țara noastră și înlocuirea lor cu relații de exploatare. Cu alte cuvinte, această modalitate constă

---

[1]) *A se vedea Decizia penală nr. 567 din 23 septembrie 1970 a Tribunalului Militar Teritorial București (nepublicată).*

[2]) A se vedea V. Dongoroz și colab., *op. cit.*, vol. III, p. 452.

în desfășurarea oricăror activități de răspîndire orală sau în scris a uneia sau mai multor idei, față de o singură sau mai multe persoane, privitoare la schimbarea sistemului nostru socialist, ceea ce creează un pericol pentru ființa statului nostru.

Pe această linie, secretarul general al partidului a subliniat necesitatea de a se veghea cu toată exigența ca, sub nici o formă, să nu mai existe condiții pentru exploatarea omului de către om, pentru ca nimeni să nu poată trăi fără muncă sau din munca altuia.

Pentru existența acestei forme de propagandă, legea penală nu pune nici un fel de condiție cu privire la modalitățile și mijloacele de săvîrșire, ele putînd fi aceleași ca la propaganda cu caracter fascist, cum ar fi : difuzarea unor fițuici prin care se instigă la schimbarea regimului politic ; confecționarea unor afișe sau lozinci plasate pe garduri, ziduri etc., al căror conținut este alcătuit din îndemnuri la schimbarea orînduirii socialiste ; propaganda ostilă de la om la om, făcută verbal ; expedierea prin poștă, pe adresa unor ziare, reviste, instituții, organizații obștești, a unor scrisori incitatoare la răsturnarea regimului nostru.

În acest sens sînt relevante cazurile numiților : A.G., element dușmănos, care a redactat un înscris calomniator la adresa orînduirii noastre socialiste, preconizînd schimbarea ei, pe care l-a împăturit de mai multe ori și l-a introdus într-o urnă de vot dintr-o circumscripție electorală din orșaul Galați, cu ocazia alegerilor din 2 martie 1969 [1]) ; D.C. care, între anii 1969—1970, în discuțiile purtate cu diferite persoane, a făcut cunoscute acestora ideile sale dușmănoase, preconizînd schimbarea orînduirii socialiste din țara noastră [2]).

Un alt aspect al elementului material al acestei infracțiuni constă în acțiunea de propagandă din care ar rezulta un pericol pentru securitatea statului, prevăzut tot în alineatul 2 al articolului 166 Cod penal. El constă în acțiunea de răspîndire — cu scopul de a convinge și a cîștiga adepți — a unor idei ce prezintă și susțin teorii sau concepții care primejduiesc dreptul statului nostru socialist la ființă, la existență. Conceptul acestei modalități cuprinde orice fel de activitate de a răspîndi, oral sau în scris, față de una sau mai multe persoane, idei din care ar rezulta un pericol pentru securitatea Republicii Socialiste România, fapt realizabil prin propagandă de la om la om, răspîndirea unor fițuici denigratoare la adresa orînduirii noastre, fără însă ca infractorul să preconizeze schimbarea orînduirii noastre socialiste etc.

Ca exemplu, prezentăm cazul fostului cetățean francez R.I., repatriat în Republica Socialistă România, care, de mai multe ori, în perioada anilor 1965—1970, față de mai multe persoane, a denigrat nivelul de trai din țara noastră și a calomniat politica internă și externă a statului. De asemenea, audia posturile de radio autointitulate „Europa Liberă" și „Vocea Americii", după care răspîndea în rîndul cetă-

---

[1]) A se vedea *Decizia penală nr. 132/1970* a Tribunalului Militar Teritorial București (nepublicată).

[2]) A se vedea *Decizia penală nr. 152/1003/1971* a Tribunalului Militar Teritorial București (nepublicată).

țenilor cu care venea în contact știri alarmiste și denigratoare la adresa regimului socialist [1]; cazul numitului I.A., element ostil care a redactat o lucrare denumită „Cugetări ecleziastice", pe care a multiplicat-o și difuzat-o mai multor persoane din țară și străinătate, predicatori ai cultului penticostal. Lucrarea avea un caracter social-politic demobilizator, conținînd numeroase calomnii la adresa orînduirii socialiste din țara noastră [2]).

Ca ultim aspect al elementului material al laturii obiective, art. 166 alin. 2 Cod penal prevede întreprinderea oricăror acțiuni pentru schimbarea orînduirii socialiste sau din care ar rezulta un pericol pentru securitatea statului. Această modalitate constă în efectuarea în mod direct a unei activități propagandistice, în scopul schimbării noilor rînduieli instaurate de poporul nostru muncitor sau care ar periclita securitatea statului nostru socialist [3]). Natura acestor acțiuni prevăzute în text este tot propagandistică, altfel s-ar face imixtiune în conținutul altor infracțiuni (art. 163, 157, 167 etc.), ceea ce nu a fost în intenția legiuitorului. Aceste acțiuni sînt deja cuprinse în conținutul art. 166 alin. 2 Cod penal, unde se vorbește de propaganda pentru schimbarea orînduirii socialiste, sau cea din care ar rezulta un pericol pentru securitatea statului, fiind o subliniere în plus a legiuitorului, ca să nu se dea posibilitatea unor indivizi care comit astfel de fapte de a fi la adăpost de răspunderea penală. Chiar și unele acțiuni agitatorice — ca, de exemplu, fapta unui individ de a umbla prin oraș cu o lozincă sau mesaj agitatoric intră în categoria răspîndirii de idei, teorii, pentru a ciștiga adepți, ceea ce desigur pune în pericol securitatea statului.

Consecința socialmente periculoasă a comiterii faptelor de propagandă ostilă constă în crearea unei stări de pericol pentru securitatea statului. Această stare de pericol se apreciază în raport cu tulburarea produsă în rîndul cetățenilor, cu actul de propagandă comis, cu mijloacele folosite și modul de comitere, dacă au fost săvîrșite sistematic, organizat etc. Pentru aprecierea corectă a stării de pericol, ofițerii de securitate trebuie să dovedească discernămînt politico-juridic, spre a putea deosebi actele de propagandă împotriva orînduirii socialiste de unele nemulțumiri sau de criticare a activității unor organe de stat sau organizații obștești, în a căror funcționare se manifestă lipsuri sau neajunsuri.

Forma de vinovăție în cazul infracțiunii de propagandă împotriva orînduirii socialiste este intenția care, de cele mai multe ori, este directă, în sensul că se are în vedere convingerea auditoriului sau ciștigarea de adepți. Din punct de vedere teoretic însă, nu trebuie exclusă intenția indirectă, care poate apărea cînd cineva răspîndește fițuici cu conținut ostil în unele locuri improprii pentru a se lua cu-

[1]) A se vedea *Decizia penală nr.* 275/1970 a Tribunalului Militar Teritorial București (nepublicată).

[2]) A se vedea *Decizia penală nr.* 282/1971 a Tribunalului Militar Teritorial București (nepublicată).

[3]) V. Dongoroz și colab., *op. cit.*, vol. I, p. 126.

noștință de conținutul acestora (pe timp de ploaie torențială), prevăzînd urmarea periculoasă, dar fiindu-i indiferent dacă se va produce. Dacă s-ar exclude din conținutul infracțiunii de propagandă împotriva orînduirii socialiste intenția indirectă, s-ar da posibilitate unor indivizi, elemente ostile, să scape de răspunderea penală.

Infracțiunea de propagandă împotriva orînduirii socialiste se consumă o dată cu săvîrșirea unui act de propagandă cu caracterul menționat ori cînd a fost întreprinsă o acțiune pentru schimbarea orînduirii socialiste, realizîndu-se urmarea, adică starea de pericol pentru orînduirea socialistă și securitatea statului [1]). Există tentativă atunci cînd acțiunea subiectului a fost întreruptă sau nu și-a produs efectul din motive independente de voința acestuia. Cînd propaganda este săvîrșită verbal, tentativa nu este posibilă, deoarece începutul de executare coincide cu însăși consumarea infracțiunii. De asemenea, poate exista tentativă și atunci cînd consumarea infracțiunii nu a fost posibilă datorită defectuozității sau insuficienței mijloacelor folosite. În baza art. 173 alin. 2 se consideră tentativă și unele acte pregătitoare la infracțiunea de propagandă împotriva orînduirii socialiste. Astfel, se încadrează în acest text fapta aceluia care redactează și deține literatură cu conținut ostil.

[1]) T. Vasiliu și colab., *op. cit.*, vol. I, *partea specială*, p. 49.

CAPITOLUL VII

ALTE INFRACȚIUNI CONTRA SECURITĂȚII STATULUI

Secțiunea I

Compromiterea unor interese de stat

„ART. 168 — Distrugerea, alterarea ori ascunderea unui document sau înscris în care sînt stabilite drepturi ale statului român în raport cu o putere străină, dacă fapta este de natură a compromite interesele de stat, se pedepsesc cu închisoare de la 5 la 15 ani și interzicerea unor drepturi".

Infracțiunea constă în fapta persoanei care distruge, alterează sau ascunde un document sau înscris în care sînt stabilite drepturi ale statului român în raport cu o putere străină, dacă această faptă este de natură să compromită interesele statului.

Ca subiect de drept, statele pot să-și asume obligații sau să dobîndească drepturi consemnate în unele documente pe care le încheie între ele, astfel că dacă acestea sînt distruse, alterate sau ascunse, se aduce atingere suveranității, independenței sau unității statului, iar fapta comisă se încadrează în categoria infracțiunilor contra securității statului.

Infracțiunea de compromitere a unor interese de stat are un caracter complex, deoarece absoarbe în conținutul său fapte care prin ele însele constituie infracțiuni de sine stătătoare, cum ar fi : distrugerea, falsificarea sau sustragerea. Pericolul social pe care o asemenea faptă îl prezintă pentru securitatea Republicii Socialiste România este strîns legat de măsura în care, prin dispariția, ascunderea sau alterarea documentelor în cauză, sînt amenințate, efectiv, în existența, integritatea sau realizarea lor, drepturile statului român în raport cu o putere străină [1]).

Obiectul juridic al infracțiunii este format din relațiile sociale ale căror existență și normală desfășurare sînt condiționate de apărarea securității statului, valoare socială susceptibilă de a fi lezată sau periclitată prin fapte de distrugere, alterare ori ascundere a unor documente care privesc interesele statului în raport cu o putere străină [2]).

Infracțiunea de compromitere a unor interese de stat are și un obiect material format din documentul sau înscrisul în care sînt stabilite drep-

[1]) V. Dongoroz și colab., *op. cit.*, vol. III, p. 143.
[2]) T. Vasiliu, *op. cit.*, *vol. I, partea specială*, p. 55.

turi ale statului român în raport cu o putere străină. Asemenea documente pot fi sub formă de tratate, convenții, declarații, acorduri etc., și ele se pot referi la drepturi teritoriale, drepturi de navigație pe anumite ape, dreptul de a-și exercita suveranitatea în anumite puncte, recunoașterea statului român, a guvernului său din anumite perioade, a independenței României, a frontierelor țării și altele. Documentele sau înscrisurile pot să se găsească fie în original, fie în copie, dar acestea trebuie să fie recunoscute de puterea străină ca ținînd loc de original. Obiect material poate fi și o parte din document sau înscris, dacă în acesta sînt consacrate drepturi ale statului nostru în raport cu puterea străină.

Nefiind determinat de lege prin vreo anumită calitate, **subiect activ** al infracțiunii poate fi un cetățean român sau străin, ori o persoană fără cetățenie, indiferent de domiciliu, funcționar sau alt salariat, militar ori civil etc. Pentru existența infracțiunii nu are relevanță modul în care făptuitorul a intrat în posesia documentului sau înscrisului, putînd fi găsit din întîmplare, încredințat de altă persoană sau sustras.

Latura obiectivă, sub aspectul elementului material, apare sub forma acțiunii de distrugere, alterare sau ascundere a obiectului material al infracțiunii. Pentru existența infracțiunii este suficient unul din aceste aspecte sub care poate fi săvîrșit elementul material al laturii obiective.

Prin „distrugere" înțelegem nimicirea sau desființarea fizică, totală ori parțială, a documentului sau înscrisului. Acțiunea de distrugere se poate realiza prin ardere, ruperea lui în bucățele, ștergerea scrisului etc. Dacă documentul (actul) nu a fost distrus complet, dar s-a încercat acest lucru, ne vom afla în fața tentativei la infracțiunea în cauză.

„Alterarea" presupune modificarea conținutului sau înscrisului de așa manieră, încît acesta nu mai corespunde destinației pentru care a fost elaborat (nu poate fi folosit ca act probator al dreptului statului nostru în raport cu o putere străină).

Alterarea poate să se producă printr-un fals material, de ștergere și înlocuire a unor date, ori prin adăugiri care-i schimbă sensul, prin mențiuni întărite de semnături false etc. Dacă documentul sau înscrisul este plăsmuit în întregime, fapta nu constituie elementul material al acestei infracțiuni, ci al aceleia de fals material în înscrisuri oficiale. Se cere ca falsul astfel executat să privească anumite date referitoare la drepturile statului român în raport cu o putere străină, căci dacă ele sînt neesențiale, nu ne aflăm în prezența infracțiunii de compromitere a unor interese de stat.

„Ascunderea" privește o activitate de luare și de deplasare a documentului sau înscrisului de la locul unde se află la dispoziția celor însărcinați cu păstrarea și folosirea lui, în așa fel încît nu se știe unde se află și ce s-a făcut cu el [1]). Această ascundere poate fi permanentă, cînd documentul a dispărut definitiv de la locul unde se afla, sau temporară, cînd ascunderea vremelnică a avut loc în momentul în care documentul trebuia să fie folosit în scopul pentru care era păstrat.

Pentru întregirea laturii obiective a infracțiunii se cere ca distrugerea, alterarea sau ascunderea documentului ori înscrisului să fie de

[1]) V. Dongoroz și colab., *op. cit.*, vol. III, p. 145.

natură a compromite interesele de stat. Aceasta presupune aptitudinea de a împiedica sau stînjeni dovedirea sau realizarea drepturilor statului nostru stabilite prin documentul sau înscrisul distrus, alterat sau ascuns. Există infracțiunea de compromitere a unor interese de stat, chiar dacă statul străin n-a tăgăduit aceste drepturi, dar ar avea asemenea posibilitate în viitor, ori dacă reconstituirea documentului sau înscrisului ar fi posibilă pe alte căi.

Urmarea imediată a faptei de distrugere, alterare sau ascundere a documentului sau înscrisului constă în imposibilitatea statului român de a-și dovedi drepturile în raport cu o putere străină, situație care creează o stare de pericol pentru securitatea Republicii Socialiste România.

Forma de vinovăție este intenția, care poate fi directă sau indirectă. Săvîrșirea faptei din culpă nu este incriminată de legea noastră penală ca infracțiune contra securității, existînd posibilitatea de a se reține în sarcina făptuitorului neglijența în păstrarea secretului de stat, prevăzută în art. 252 Cod penal.

În materia acestei infracțiuni nu avem practică judiciară de la intrarea în vigoare a actualului Cod penal. Textul articolului 168 din cod este absolut indispensabil pentru a se asigura prevenția generală, împiedicîndu-se și pe această cale să se comită asemenea fapte periculoase pentru securitatea statului.

Secțiunea a II-a

Nedenunțarea

„ART. 170 — Omisiunea de a denunța de îndată săvîrșirea vreuneia dintre infracțiunile prevăzute în art. 155—165 și în art. 167 se pedepsește cu închisoare de la 2 la 7 ani.

Omisiunea de a denunța, săvîrșită de soț sau de o rudă apropiată, se pedepsește numai atunci cînd prin denunțare s-ar fi putut împiedica consumarea vreuneia dintre infracțiunile arătate în alin. 1. În acest caz, limitele pedepsei prevăzute în alin. 1 se reduc la jumătate.

Nu se pedepsește persoana care mai înainte de a se fi început urmărirea penală pentru infracțiunea nedenunțată, încunoștințează autoritățile competente despre acea infracțiune sau care, chiar după ce s-a început urmărirea penală ori după ce vinovații au fost descoperiți, a înlesnit arestarea acestora".

Așadar, infracțiunea de nedenunțare constă în fapta persoanei care, avînd cunoștință despre săvîrșirea vreuneia dintre infracțiunile contra securității statului, prevăzute în art. 155—165 și în art. 167 Cod penal, omite să înștiințeze de îndată organele judiciare.

Infracțiunea de nedenunțare prevăzută în art. 170 Cod penal prezintă un anumit pericol, întrucît lipsește organele competente de posibilitatea curmării operative a activității infracționale în domeniul faptelor îndreptate împotriva securității statului și reprimarea corespunzătoare a făptuitorilor. Față de gravitatea deosebită a unora dintre infracțiunile contra securității statului s-a impus cu necesitate și pedepsirea celor care, cunoscînd despre săvîrșirea unor asemenea fapte, nu le-au denunțat organelor competente.

Obiectul juridic al infracțiunii constă în relațiile sociale care privesc ocrotirea securității statului, valoare socială susceptibilă de a fi lezată sau pusă în pericol prin faptele de nedenunțare. Față de caracterul îndeobște conspirativ al infracțiunilor contra securității statului, este firesc ca statul socialist să pretindă cetățenilor să sprijine organele de stat în descoperirea și tragerea la răspundere a infractorilor, precum și în luarea de măsuri prompte de prevenire a extinderii pericolului pe care-l reprezintă activitățile respective [1]).

Subiectul activ al infracțiunii nu este determinat de lege prin vreo calitate. Ca atare, acesta poate fi cetățean român sau străin, apatrid, indiferent de domiciliu, funcționar ori alt salariat etc. Dacă cel ce nu denunță are calitatea de soț sau rudă apropiată [2]) cu persoana ce trebuie denunțată, faptele se pedepsesc mai ușor și numai dacă prin denunțare s-ar fi putut împiedica consumarea infracțiunii. Infracțiunea de nedenunțare se săvîrșește „in persona propria", astfel că nu este susceptibilă de a fi comisă prin coautorat. Dacă mai mulți indivizi, cunoscînd de săvîrșirea vreunei infracțiuni pentru care există obligația de denunțare, iau hotărîrea în comun de a nu o denunța, nu vom avea coautorat, ci fiecare va fi autorul propriei fapte de nedenunțare.

Elementul material al infracțiunii apare sub forma inacțiunii, deci ne aflăm în prezența unei infracțiuni omisive. Infractorul, deși cunoaște că s-a comis o infracțiune contra securității statului, prevăzută în art. 155—165 sau art. 167 Cod penal, nu aduce la cunoștința autorităților competente faptul respectiv. Pentru a se achita de această obligație, nu interesează forma denunțului (el poate fi oral sau scris) și nici mijloacele alese pentru a denunța (merge direct la organul competent sau trimite altă persoană în numele său etc.). Denunțul poate fi făcut în fața organului de securitate, miliție, procuratură, justiție, dar și în fața altor organe ale puterii sau administrației de stat, cum ar fi, de exemplu, comitetul executiv al consiliului popular. Pentru a se reține nedenunțarea, nu este necesar ca făptuitorul să cunoască amănunte despre comiterea infracțiunii contra securității statului, fiind de ajuns ca el să-și fi dat seama că s-a săvîrșit o astfel de faptă deosebit de periculoasă.

Pentru a fi exonerată de răspundere penală, persoana trebuie să denunțe de îndată, adică imediat ce a luat cunoștință despre săvîrșirea unei astfel de infracțiuni și în raport cu posibilitățile ce le-a avut să se deplaseze și să intre în legătură cu organele de stat. Dacă în momentul în care a luat cunoștință despre săvîrșirea infracțiunii persoana respectivă știa că se începuse urmărirea penală pentru acea infracțiune, nu mai există obligația de a denunța (potrivit art. 170 Cod penal).

---

[1]) T. Vasiliu și colab., *op. cit.*, vol. I, *partea specială*, p. 61.

[2]) Art. 149 din Codul penal prevede următoarele:

„Rude apropiate" sînt ascendenții sau descendenții, frații și surorile, copiii acestora, precum și persoanele devenite prin înfiere, potrivit legii, astfel de rude. Dispozițiile din legea penală privitoare la rude apropiate, în limitele prevăzute de alineatul precedent, se aplică, în caz de înfiere cu efecte depline, persoanei înfiate cît și descendenților acesteia și în raport cu rudele firești, iar în caz de înfiere cu efecte restrînse, înfiatului cît și descendenților acestuia și în raport cu rudele înfietorului.

Cît priveşte infracţiunea ce trebuia denunţată, ea poate fi în faza consumată, cea a tentativei, ori a actelor pregătitoare, care se pedepsesc potrivit dispoziţiilor art. 173 alin. 1 şi 2 Cod penal.

Urmarea imediată constă în crearea unei stări de pericol pentru securitatea statului şi apare din simpla omisiune de a denunţa de îndată infracţiunea asupra căreia există obligaţia de denunţare. Fiind o infracţiune omisivă, ea se consumă la expirarea intervalului de timp necesar pentru a fi încunoştinţate organele în drept, raportat la împrejurările concrete în care s-a aflat făptuitorul.

Infracţiunea de nedenunţare se comite cu intenţie directă sau indirectă, dar şi din culpă, sub forma uşurinţei sau a neglijenţei. Aceasta rezultă din interpretarea art. 19 alineatul ultim Cod penal, potrivit căruia fapta constînd într-o inacţiune constituie infracţiune fie că este săvîrşită cu intenţie, fie din culpă, afară de cazul cînd legea sancţionează numai săvîrşirea ei cu intenţie. Cum art. 170 Cod penal nu face referiri la forma de vinovăţie, rezultă concluzia că nedenunţarea poate fi săvîrşită şi din culpă.

Practica muncii organelor de securitate cunoaşte cazuri de nedenunţare a unor infracţiuni contra securităţii, mai ales la infracţiunea de complot prevăzută de art. 167 Cod penal.

Astfel, numiţii D.M., C.I., M.I., D.A. şi D.N. au fost traşi la răspundere penală pentru nedenunţare, stabilindu-se că, aflînd de la P.V. că acesta a creat o grupare care avea ca scop săvîrşirea de infracţiuni contra securităţii statului (din cele prevăzute în art. 167 Cod penal), au refuzat să adere la gruparea respectivă, dar nu au denunţat fapta autorităţilor [1].

Art. 170 alin. 2 şi 3 Cod penal prevede o cauză de reducere a pedepsei şi unele cauze de nepedepsire.

Aşa cum s-a mai arătat, este vorba de omisiunea de a denunţa fapta săvîrşită de soţ (indiferent dacă soţii trăiau despărţiţi în fapt) sau de o rudă apropiată, care se pedepseşte (limitele pedepsei se reduc la jumătate) numai dacă prin denunţare s-ar fi putut împiedica consumarea infracţiunii respective, deci atunci cînd fapta se afla în faza actelor pregătitoare sau a tentativei. În rest, pentru soţ sau rudele apropiate, nu există obligaţia de denunţare.

O altă cauză de nepedepsire se referă la persoanele, care, chiar dacă au omis să denunţe de îndată infracţiunile contra securitătiii statului despre care au luat cunoştinţă, le denunţă totuşi înainte de începerea urmăririi penale de către organele competente. Nu vor fi pedepsite persoanele care n-au denunţat la timp infracţiunea, dar care, chiar după ce s-a început urmărirea penală ori după ce vinovaţii au fost descoperiţi, înlesnesc arestarea acestora.

De dispoziţiile art. 170 alin. ultim Cod penal a beneficiat numitul C.S., subofiţer M.Ap.N. care, luînd cunoştinţă de la P.V. că acesta constituise o grupare complotistă, solicitîndu-i sprijin în procurarea de armament, iniţial a acceptat, însă ulterior, de teama consecinţelor, a raportat aceasta comandantului său [2].

---

[1]) A se vedea Sentinţa penală nr. 84/1982 a Tribunalului Militar Teritorial Bucureşti (nepublicată).

[2]) A se vedea Sentinţa penală nr. 84/1982 a Tribunalului Militar Teritorial Bucureşti (nepublicată).

Secţiunea a III-a

Tăinuirea şi favorizarea privitoare la infracţiunile contra securităţii statului

„ART. 173, alin. 3—5 — Tăinuirea şi favorizarea privitoare la infracţiunile din acest titlu se pedepsesc cu închisoare de la 3 la 10 ani.

Pedeapsa aplicată tăinuitorului sau favorizatorului nu poate fi mai mare decît pedeapsa prevăzută de lege pentru autor.

Tăinuirea şi favorizarea săvîrşite de soţ sau de o rudă apropiată în cazul infracţiunilor prevăzute în art. 155—165 şi în art. 167 se pedepsesc. Limitele pedepsei prevăzute în alin. 3 se reduc la jumătate, iar în cazul celorlalte infracţiuni, tăinuirea şi favorizarea nu se pedepsesc".

Legiuitorul a incriminat în acest text faptele de tăinuire şi favorizare la infracţiunile contra securităţii statului, fără a arăta în ce constau ele. De aceea, trebuie să apelăm la dispoziţiile art. 221 şi 264 din Codul penal care incriminează tăinuirea şi, respectiv, favorizarea infractorului.

Coroborînd dispoziţiile art. 173 alin. 3 cu cele din art. 221 Cod penal, rezultă că tăinuirea constă în primirea, dobîndirea sau transformarea unui bun, ori înlesnirea valorificării acestuia, cunoscînd că bunul provine din săvîrşirea unei fapte prevăzute de legea penală ca fiind infracţiune contra securităţii statului, dacă prin aceasta s-a urmărit obţinerea pentru sine sau pentru altul a unui folos material.

Bunul trebuie să provină din săvîrşirea unei fapte prevăzute de legea penală în Titlul I al părţii speciale a Codului penal, indiferent dacă faţă de făptuitor aceasta are sau nu caracter penal. Astfel, tăinuitorul primeşte documente secrete ori un bun provenit din subminarea economiei naţionale sau dobîndeşte un bun sustras de către un diversionist. Odată stabilit că bunul provine din săvîrşirea unei fapte prevăzute de legea penală, nu are nici o relevanţă pentru existenţa infracţiunii de tăinuire dacă autorul faptei contra securităţii statului, din a cărei săvîrşire provine bunul, nu este cunoscut sau dacă după descoperirea lui nu este pedepsit (a decedat, a fost amnistiat, este minor sau alienat mintal etc.).

Fapta are ca obiect material un bun mobil, noţiunea de bun cuprinzînd lucrurile mobile care au o valoare economică. Dacă lucrul nu are valoare economică, primirea sau dobîndirea lui, dacă reprezintă un ajutor pentru infractor, se încadrează ca favorizare a infractorului (art. 264 Cod penal). De exemplu, o persoană primeşte sau transformă un lucru ce provine din infracţiunea de propagandă împotriva orînduirii socialiste.

Tăinuirea contra securităţii statului, ca şi tăinuirea în paguba avutului obştesc sau a celui personal ori particular, are conţinuturi alternative, deoarece ea poate fi săvîrşită prin oricare din acţiunile enumerate. În cazul cînd făptuitorul săvîrşeşte două sau chiar mai multe dintre aceste acţiuni, dar în cadrul unei activităţi infracţionale unice, fapta acestuia constituie o singură infracţiune.

Acţiunea de primire prin care se săvîrşeşte infracţiunea de tăinuire se realizează prin luarea în posesie de către făptuitor, cu titlu nelegitim, a bunului ce i-a fost predat de cel ce a săvîrşit fapta din care provine acel bun sau de către un intermediar [1]).

---

[1]) T. Vasiliu şi colab., *op. cit.*, *vol. I, partea specială*, p. 349.

„Dobîndirea bunului de către tăinuitor" înseamnă luarea în stăpînire deplină a unui bun, prin cumpărare, schimb sau obținut prin donație. Prin „transformarea bunului" înțelegem modificarea aspectului sau formei acestuia, ori chiar a substanței unui lucru.

„Înlesnirea valorificării" înseamnă a ajuta, în orice mod, la înstrăinarea bunului cu obținerea unui folos material, fie prin punerea în vînzare sau desfacere, fie prin intermedierea vînzării acestuia.

Pentru ca acțiunile enumerate să realizeze latura obiectivă a infracțiunii, trebuie îndeplinită cerința ca bunul asupra căruia se efectuează acțiunea să provină din săvîrșirea de către altul a unei fapte prevăzute de legea penală ca infracțiune contra securității statului.

Totodată, se cere să nu fi existat o înțelegere cu autorul faptei din care provine bunul, înțelegere intervenită înainte sau în timpul săvîrșirii de către acesta a infracțiunii contra securității statului. Existența unei astfel de înțelegeri conduce la încadrarea faptei ca fiind complicitate, potrivit art. 26 Cod penal.

Infracțiunea de tăinuire contra securității statului se săvîrșește numai cu intenție, tăinuirea din culpă nefiind infracțiune. Este însă necesar ca făptuitorul să fi cunoscut că bunul provine din săvîrșirea unei fapte incriminate de Titlul I al părții speciale a Codului penal. Dacă făptuitorul nu a cunoscut acest lucru, dar a știut că bunul provine dintr-o faptă prevăzută de legea penală, se va reține tăinuirea în paguba avutului obștesc (art. 234 Cod penal) ori în paguba avutului personal sau particular (art. 221 Cod penal). În astfel de cazuri sîntem în prezența unei erori de fapt secundare care, fără să înlăture caracterul penal al faptei, constituie o cauză de atenuare a răspunderii penale, potrivit art. 51 alin. 2 Cod penal. Dimpotrivă, dacă făptuitorul a fost în eroare totală, în sensul că nu a cunoscut că bunul ar putea proveni din fapte penale, lipsind deci vinovăția, nu va exista nici un fel de infracțiune, conform art. 51 alin. 1 Cod penal.

Totodată, se mai cere ca prin acțiunea sa subiectul să fi urmărit un anumit scop, și anume obținerea pentru sine sau pentru altul a unui folos material.

Observăm că pentru existența tăinuirii este suficient ca făptuitorul, prin activitatea infracțională, să fi urmărit obținerea pentru sine sau pentru altul a unui folos material, indiferent dacă l-a și realizat efectiv.

Dacă se constată că fapta a fost săvîrșită fără a se urmări obținerea unui folos material, ea ar putea constitui infracțiunea de favorizare a infractorului.

Într-adevăr, potrivit art. 173 alin. 3 combinat cu art. 264 Cod penal, constituie infracțiunea de favorizare a infractorului ajutorul dat unui infractor, fără o înțelegere stabilită înainte sau în timpul săvîrșirii infracțiunii, pentru a îngreuia sau zădărnici urmărirea penală, judecata sau executarea pedepsei, ori pentru a asigura infractorului folosul sau produsul infracțiunii.

Nu poate fi subiect al acestei infracțiuni autorul infracțiunii principale sau ceilalți participanți, legea penală nepedepsind autofavorizarea. Dacă infractorul care comite actele de favorizare a participat și la săvîrșirea infracțiunii principale, activitatea sa posterioară nu constituie infracțiune de favorizare a infractorului, deci nu se autonomizează.

Elementul material al acestei infracțiuni constă în acțiunea prin care se acordă ajutor unui infractor. Ajutorul trebuie să fie dat fără a exista o înțelegere înaintea sau în timpul săvîrșirii infracțiunii favorizate. Existența unei astfel de înțelegeri conduce la schimbarea încadrării juridice a faptei în complicitate, potrivit art. 26 Cod penal.

Ajutorul poate fi dat în mod direct sau indirect, pe față sau în mod clandestin, poate fi material (cînd favorizatorul ascunde lucrurile provenite din infracțiune) sau intelectual (dacă, de exemplu, favorizatorul îl sfătuiește pe infractor cum să procedeze pentru a se putea sustrage urmăririi sau executării) [1].

Pentru existența laturii obiective a acestei infracțiuni este necesar să se fi săvîrșit anterior o infracțiune contra securității statului de către cel favorizat. Dacă la tăinuire nu se cere acest lucru, fiind de ajuns ca fapta să fie din cele prevăzute în Titlul I al părții speciale a Codului penal, în caz de favorizare rezultă că ajutorul trebuie dat unui „infractor".

Nu are relevanță calitatea pe care a avut-o infractorul favorizat în săvîrșirea faptei (autor, instigator ori complice) și nici dacă infracțiunea contra securității statului a fost comisă cu intenție sau din culpă.

Infracțiunea săvîrșită de cel favorizat poate fi consumată în fază de tentativă ori de act pregătitor pedepsibil (potrivit art. 173 alin. 2 Cod penal). Nu este necesar ca favorizarea să se refere la întreaga activitate a infractorului favorizat, ci ea poate privi numai o parte din această activitate. De asemenea, există infracțiunea de favorizare a infractorului, chiar dacă ajutorul dat nu a avut ca urmare rezultatul în vederea căruia a fost acordat.

Favorizatorul trebuie să știe că persoana pe care o favorizează a comis o infracțiune contra securității statului. Așadar, fapta se comite cu intenție, ajutorul dat din culpă nefiind incriminat.

Dată fiind gravitatea infracțiunilor contra securității statului, în art. 173 alin. 3 Cod penal s-au prevăzut unele reguli derogatorii în ceea ce privește sancționarea tăinuirii și favorizării cînd ele se referă la infracțiuni de această natură.

Regulile respective privesc, mai întîi, limitele legale de sancționare, care sînt mai mari decît cele prevăzute pentru faptele similare săvîrșite în legătură cu alte infracțiuni. Totodată, se prevede că și tăinuirea (favorizarea) săvîrșită de soț sau de o rudă apropiată [2] în cazul infracțiunilor contra securității statului deosebit de grave (art. 155—165 și 167 Cod penal) se pedepsește.

În art. 173 alin. 4 se precizează că pedeapsa aplicată tăinuitorului și favorizatorului nu poate fi mai mare decît pedeapsa prevăzută de lege pentru autor. Este vorba, firește, de pedeapsa concretă aplicată acestora, care nu poate depăși limitele legale prevăzute pentru autor. Aceasta nu înseamnă că pedeapsa aplicată tăinuitorului sau favorizatorului n-ar putea fi egală sau chiar mai mare decît pedeapsa aplicată autorului, dacă condițiile concrete o justifică [3].

---

[1] T. Vasiliu și colab., *op. cit.*, vol. II, *partea specială*, p. 129.
[2] A se vedea prevederile art. 149 Cod penal.
[3] T. Vasiliu și colab., *op. cit.*, p. 67.

BIBLIOGRAFIE CONSULTATIVĂ

1. Nicolae Ceaușescu, *Mesaj adresat lucrătorilor Ministerului de Interne cu prilejul împlinirii a 30 de ani de la crearea organelor de securitate — 31 august 1978*, în „*România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*", vol. 16, Editura Politică, București 1979, p. 593—594.

2. Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la consfătuirea cu activul de bază al Ministerului de Interne*, în „*România pe drumul desăvîrșirii construcției socialiste*", vol 2, Editura Politică, București 1968, p. 403—407.

3. Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la adunarea festivă consacrată aniversării a 20 de ani de la înființarea organelor securității statului*, în „*România pe drumul desăvîrșirii construcției socialiste*", vol. 3, Editura Politică, București 1969, p. 460—463.

4. Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la consfătuirea cadrelor de bază din securitate, miliție, procuratură și justiție*, în „*România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*", vol. 4, Editura Politică, București 1970, p. 740—741.

5. Nicolae Ceaușescu, *Raport la Conferința Națională a P.C.R., 14—16 decembrie 1987*, Editura Politică, București 1987, p. 61.

6. Nicolae Ceaușescu, *Expunere cu privire la unele probleme ale conducerii activității economico-sociale, ale muncii ideologice și politico-educative, precum și ale situației internaționale — 29 aprilie 1988*, Editura Politică, București 1988, p. 37.

7. Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la dineul oferit de Ministerul Apărării Naționale și Ministerul de Interne cu prilejul celei de-a 55-a aniversări a zilei de naștere și împlinirea a patru decenii de activitate revoluționară în rîndul partidului — 27 ianuarie 1973*, în „*România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*", vol. 8, Editura Politică, București, 1973, p. 129.

8. Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Adunarea activului de partid și a cadrelor de conducere din Ministerul de Interne — 23 decembrie 1976*, în „*România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*", vol. 13, Editura Politică, București 1977, p. 656—657.

9. Nicolae Ceaușescu, *Mesaj adresat lucrătorilor din Departamentul Securității Statului cu prilejul împlinirii a 35 de ani de la crearea organelor de securitate — 29 august 1983*, în „*România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*", vol. 26, Editura Politică, București 1984, p. 216.

10. *Decretul nr. 121* din 3 aprilie 1978 privind organizarea și funcționarea Ministerului de Interne, publicat în *Buletinul Oficial nr. 29* din 8 aprilie 1978, modificat prin Decretul Consiliului de Stat nr. 185/1980, publicat în *Buletinul Oficial nr. 46* din 13 iunie 1980.

11. *Legea nr. 8/1974* — Legea apelor — publicată în *Buletinul Oficial nr. 52* din 4 aprilie 1974, modificată prin Decretul nr. 420 (Legea nr. 46), publicat în *Buletinul Oficial nr. 112* din 20 decembrie 1976.

12. *Legea nr. 23/1971* privind apărarea secretului de stat — publicată în *Buletinul Oficial nr. 157* din 17 decembrie 1971, modificată prin Decretul nr. 304 (Legea nr. 55), publicat în *Buletinul Oficial nr. 82/1972*, și Decretul nr. 150 (Legea nr. 48), publicat în *Buletinul Oficial nr. 83/1974*.

13. *Codul penal al R. S. România*, Editura politică, 1973.

14. *Codul de procedură penală al R. S. România*, Editura politică, 1973.

15. Vintilă Dongoroz și alții, *Explicații teoretice ale Codului penal român*, vol. III, *partea specială*, Editura Academiei R. S. România, București 1971, p. 17—168.

16. Teodor Vasiliu și alții, *Codul penal al R. S. România, comentat și adnotat, partea specială*, vol. I, Editura științifică și enciclopedică, București 1975, p. 10—65.

17. O. Loghin, A. Filipaș, *Drept penal, partea specială*, Editura didactică și pedagogică, București 1983, p. 13—33.

18. Oliviu Aug. Stoica, *Drept penal, partea specială*, Editura didactică și pedagogică, București 1976, p. 23—60.

19. C. Bulai, *Curs de drept penal, partea specială*, vol. I, București 1975, p. 37—80.

20. V. Papadopol, M. Popovici, *Repertoriu alfabetic de practică judiciară în materie penală pe anii 1969—1975*, Editura științifică și enciclopedică, București 1977.

21. V. Papadopol, M. Popovici, *Repertoriu alfabetic de practică judiciară în materie penală pe anii 1976—1980*, Editura științifică și enciclopedică, București 1982.

22. Ion Neagu, *Drept procesual penal*, Editura Academiei R. S. România, București 1988.

23. G. Antoniu, C. Bulai, Gh. Chivulescu, *Dicționar juridic penal*, Editura științifică și enciclopedică, București 1976.

24. *Culegere de decizii ale Tribunalului Suprem* pe anii 1969—1988.

25. *Revista Română de Drept* pe anii 1969—1988.

CUPRINS

Redactor: Lt. col. DANAU DUMITRU
Tehnoredactor: plut. CÂRSTOIU DAN

Comanda nr. D/S/37.310
R.M. nr. 04

Dat la cules: 11.11.1988
Bun de tipar: 11.11.1989

Lucrarea conține 112 pag.